Päewaleht

HINNATA KAASANDED
PILKE JA NALJALEHT „KRATT“ JA
KUNSTI ERILISA „KUNST JA KIRJANDUS“

Toimetus ja talitus: Pikk tän. 2. Konto: avatud äripäevil kl. 9—18 ja pühap. kl. 10—12 päeval. Ärijuhatuse kõnetunnid 9—11.
Aadress: „Päevaleht“ Tallinn postkast 433.

Kodukeskjaam nr. 428-83.

Peatoimetaja H. TAMMER

Ilmub 7 korda n

TELLIMISHINN

1 kuu postiga	1 kroon 80 senti.	1 kuu	
2 kuud „	3 „ 60 „	2 kuu	
3 kuud „	5 „ — „	3 kuu	

Üle 3 kuu korraga tellides iga järgneva kuu eest 1 kr. 50 s.
Välismaale 4 kr. kuus.

Kuulutuste hinnad: kuulutuste külj ja teksti sees 17 senti mm veeru laiuses. kuni Kr. 3.— poole hinnaga. Kuulutuste Kuulutusi võetakse vastu äripäevadel k 10—12 päeval.

Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. vastav postmark on lisa

Nr. 333 — Neljapäeval, 8. detsembril 1938 — XX

ARS

Seansside algus
5, 7.30, 10;
pühap.
2, 4.30, 7, 9.30.

Esietenduseks erakordne suureeskava! See muusika-, laulu- ja naljarohke suureeskava meeldib eranditult kõigil

I. Laulab maailmakuulus koloratuursopran **Lilly Pons**

„Suur unelm“

See on hooaja suurimaid muusikalisi linastusi. Teie kuulete rea meeldivaid meloodiaid, aariaid ooperist „Rigoletto“, „Lakmé“... Metropolitan ooperi täht Lilly Pons esineb esmakordselt kinolinal.

II. Nõuk. Vene naljarohke linastus. Vene kuu A. P. TSCHEHHOVI teravmeelseim nalj

„Karu

Peaosades nõuk. vene teenel. näitlejad. M. Z suurfilm. „Peter I“ Menčikovi os.), A. Adrovsk

Bonnet tõstis klaasi Hitleri terwiseks

Meeletuletus Ribbentropile, et Prantsusmaa ei võta kaalumisele asumaade tagasiandmise küsimust

Huvipiirkondade jagamine: Prantsusmaa omaks Lääne-Euroopa ja asumaad, Saksamaale Kesk-Euroopa ja Lähedane-Ida. – Berliini-Rooma telg ei lõdvene

Pariis, 7. 12. (ETA) (Reuter) Täna hommikul Saksa välisminister von Ribbentrop asetas pärja Prantsuse tundmatu sõduri hauale.

Seni on vähe teada Ribbentropi eilsetest läbirääkimistest Prantsuse välisministri Bonnet'ga. Lehtede arvates Bonnet on tuletanud Ribbentropile meele Daladier' seletusi 16. novembrist, milledes peaminister kinnitas, et Prantsusmaa ei ole kaalunud ega võta ka edaspidi kaalumisele asumaade tagasiandmise küsimust.

Pariis, 7. 12. (ETA) (DNB) Teisipäeva õhtul andis Prantsuse välisminister Bonnet Quai d'Orsay'l Saksa välisministri von Ribbentropi auks eine, millest võtsid osa ka Prantsuse siseminister Sarraut, rahaminister, õhuminister, kohtuminister, avalike tööde minister ja kaubandusminister. Saksa poolt võtsid osa einest Saksa suursaadik krahv Welczek ja välisministri saatjaskond. Prantsuse välisminister tõstis klaasi juhi ja kantsler Hitleri terviseks ja von Ribbentrop tõstis klaasi president Lebruni terviseks.

Saksa kommentaare

Berliin, 7. 12. (ETA) (DNB) „Berliner Börsenzeitung“ kirjutab: Kokkulepe toonitab õigusega, et head suhted Saksamaa ja Prantsusmaa vahel on Euroopa rahu oluliseks kindlustuseks. Selles mõttes on Saksa-Prantsuse deklaratsioon Berliin-Rooma telje järg. „Deutsche Allgemeine Zeitung“ seletab: Teatavad Prantsuse ja Inglise lehed, kes alati püüdsid segada Saksa-Itaalia suhteid, arvavad nüüd kinnitada võivat, et Pariisi deklaratsioon tähendab Saksa-Itaalia suhete nõrgenemist. See ei vasta aga milgil viisil tõele, vaid on nende kombinatsioon, kellele Berliin-Rooma telg on pinnaks silmas. „Völkischer Beobachter“ kirjutab: Prantsuse huvide piirkonnaks on Euroopa lääneosa ja ka tema asumaad. Saksamaa asukohaks on Kesk-Euroopa ja Lähedane-Ida. Selles mõttes mõlemad rahvad seisavad nagu selgadega vastamisi. Pariisis allakirjutatud deklaratsioon annab sellele loomulikule suhtele esmakordselt Saksa-Prantsuse ajaloos selge ja teadliku väljenduse. Ta kinnitab tõsiasja, et heanaaberlikkus ja sõbralikud suhted mõlema riigi vahel ei takista suhteid kolmandate riikidega. On endastmõistetav, et Prantsusmaa lähemaks sõbraks on Inglismaa ja Saksamaa parimaks sõbraks Itaalia.

Paktid ja pidurid

London, 7. 12. (ETA) (Reuter) Käsitledes Prantsuse-Saksa deklaratsiooni, „Times“ kirjutab: Esimesest silmapilgust, kui sai teatavaks Prantsuse-Saksa püüe, Briti valitsus suhtus sellele soojalt. Õnnelik usaldus Inglismaa ja Prantsusmaa vahel teeb võimatuks igasuguse kahtluse mõlemal pool kanalit, nagu tähendaks mõnele kolmadale riigile lähenemine sidemete lõdvenemist Prantsuse-Inglise suhetes.

„Daily Telegraph“, käsitledes von Ribbentropi teataval viisil jahedat vastuvõttu Pariisi tänavail, kirjutab, et seda vaimustuse puudust ei tule pidada pahaendeliseks Prantsuse-Saksa deklaratsiooni edu suhtes.

„Daily Mail“ tervitab pakti, kuid tuletab ühtlasi meele kõiki lubadusi ja nende murdmisi sel sajandil. Ent see ei tähenda, et kokkulepped oleksid väärtusetud. Paktid rahvaste vahel on nagu pidurid sõidukil. Ei pidurid ega ka paktid ei taga kokkupõrgete täielist vältimist. Ent nad peatavad sammu, kui olukord muutub ohtlikuks.

Avatud tee idasse

Washington, 7. 12. (ETA) (Havas) „Washington Post“ pühendab juhtkirja Prantsuse-Saksa kokkuleppele: See deklaratsioon ei kitsenda milgi viisil Saksa ekspansiooni idasse. Ku Saksamaa oleks Prantsusmaa asemel pöördunud Poola või Nõukogude Liidu poole, siis kokkulepe oleks võinud muuta Prantsusmaale raskeks nende riikide abistamise. Müncheni kokkuleppest saadik ei pruugi enam kõnelda „terasringist“ Saksamaa ümber.

Ribbentrop kohtas Jugoslaavia valitsejat

Pariis, 7. 12. ((ETA) (DNB) Saksa välisminister von Ribbentrop külastas täna enne lõunat Goethe maja ja Saksa maja Pariisis. Hiljem Prantsuse-Saksa komitee andis tema auks eine. Tal oli ka Jugoslaavia saatkonnas kohtumine praegu incognito Pariisis viibiva Jugoslaavia prints-regendi Pauliga. Pärast lõunat von Ribbentrop ja tema abikaasa külastasid koos välisminister Bonnet'ga Louvre'i.

Saksamaale vabad käed Idas ja Kagus?

Von Ribbentropi külaskäigu ja Prantsuse-Saksa rahudeklaratsiooni avaldamise puhul on huvitav jälgida mõningaid Prantsuse meeleolusid ja avaldusi selle kohta, kuidas kujutellakse Saksa-Prantsuse vahekorra arenemist Euroopas lähemas tulevikus. Nii kirjutab „Temps“, avaldades „paljude prantslaste vana soovi,“ et Saksamaa loobuks asumaade nõudmisest, saades selle eest vastutasuks võimaluse majanduslikuks ekspansiooniks Kesk- ja Kagu-Euroopas.

Soome lehe „Uusi Suomi“ Pariisi kirjasaatja ei usu aga, et see Saksa tulevane ekspansioon piirduks ainult majandusega. Seepärast ka Prantsuse kommunistide suhtumine Saksa-Prantsuse rahudeklaratsiooni on väga vaenuline. Ühtlasi olevat deklaratsioon seadnud ka Ukraina iseseisvuse probleemi akuutsena prantslaste ette. Ning hoopis teissuguses valguses kui seni: varemini üteldi ja usuti, et Hitler tahab vallutada Ukraina Saksamaale — ent nüüd hakkavat prantslased mõtlema, et ukrainlasedki püüavad iseseisvusele ja seejuures ainult ootavad oma iseseisvuspüüetele tuge Saksalt.

Selle Pariisi meeleolude-valgustuse puhul on huvitav tuua ka inglaste arvamise Ukraina probleemist — uuema „The Economist'i“ järele. Leht ütleb, et septembri-kriisi lahenduse tagajärjel on Poola praegu Euroopa kõige chustatum riik strateegiliselt, millele nüüd veel on lisandunud Saksa pan-ukraina propaganda.

Pärast isegi Ungari-Poola ühise piiri taotlemise nurjumist (Saksa vastuseisu tagajärjel) on nüüd ka Poola pöördunud Venemaa poole. See tähendab kõigepealt seda, et ta ei võta osa kominternivastasest paktist ega luba Saksa vägedel läbi oma territooriumi marssida Vene vastu. Teiselt poolt on talle niisama ohtlik kutsuda appi Vene vägesid, kui teda ründa Saksamaa. Seejuures on tal mõlema suhtes midagi ühist: hirm Ukraini irredenta ja hirm bolševismi eest — kumb hirm on suurem, sellest oleneb Poola tulevane poliitika.

On ka neid, kes Prantsuse-Saksa deklaratsioonist oodatava Berliin-Rooma telje ja Pariis-Londoni telje lähenemise tagajärjel arvavad Euroopas kujunevat kolmandagi, nimelt Moskva-Varssavi telje — milles siis Poola ja Venemaa hakkaksid mängima vähemalt niisama tugevate trumpidega, kui praeguste telgede osalised. Sest ida peab mingisugust vastupanu avaldama — ja kust mujalt oleks tal veel abi oodata, kui mitte iseendalt.

Plevitskaja protsess algas

Esimene päev kujunes kaebealusele ebasoodsaks

Pariis, 7. 12. (ETA) (DNB) Teisipäeval kuulati vandekohtus üle tunnistajad protsessis kindral Skoblini abikaasa Plevitskaja vastu. Juurdlusel on ilmnenud, et kaebealune ei ole ütelnud tõtt, kui ta väitis, et tema mees kindral Milleri küüditamise päeval ootas oma naist kaks tundi ühe moesalongi ees. Tõeliselt viibis Skoblin sel ajal koos kindral Milleriga. Näib kindel olevat, et proua Skoblin oli enne oma mehega kokku leppinud seletustes, et nii saavutada alibit. Ühtlasi proua Skoblin väitis mitte midagi teadvat kindral Milleri ja oma mehe asukoha kohta.

•

Pariisist teatatakse, et Plevitskaja protsess kujunes seal päevasensatsiooniks. Protsessi esimesel päeval suur kohtusaal oli tulvil publikut ja paljudel ei õnnestunud üldse pääseda protsessi jälgima, sest sissepääs saali oli võimaldatud piletitega, mis olid müüdud ammu enne koosoleku algust.

Publik, kellest suurem osa oli venelasi ja vene keele tundjaid, reageeris elavalt Plevitskaja tunnistustele, kes toimetasid juurdlust kindral Milleri röövimise asjus

Nende kahe tunnistaja süüdistused olid

äärmiselt ebasoodsad Plevitskajale.

Politseikomissarid tõendasid, et Plevitskaja süü seisab mitte ainult selles, et ta oli teadlik ettevalmistusel olevast kuritööst, vaid ta ka

aitas tegelikult kaasa Skoblini kuritööle,

mis seisis kindral Milleri küüditamises. Kohtu esimehe küsimuse peale politseikomissarid tõid ette rea andmeid, mis kinnitavad nende tunnistust.

Pärast kohtuistungi lõppu Plevitskaja toimetati erikäigu kaudu õuele ja sealt tagasi vanglasse. Kuid publik ei lahkunud veel kaua kohtu kuluaaridest, ümbritsedes tiheda rõngana Plevitskaja kaitsjaid ja tsiviilnõude esindajaid. Mingil põhjusel advokaadid ei avaldanud oma arvamist, märkides vaid niipalju, et kohtulik juurdlus peab avastama veel palju ebaselgusi ja tegema kindlaks hulga üksikasju.

Kohtu kuluaarides aga kinnitatakse visalt, et esimene kohtupäev ei lõppenud kaebealuse kasuks. Tähendatakse, et Plevitskajal ei õnnestunud tõestada oma alibit. Kõige ebasoodsamaks tõsiasjaks Plevitskajale, mis kindlasti avaldab vannutatud meestele eitavat mõju, on tema püüd varjata kohtuvõimude eest

kurikuulsat Skoblini märkmikku,

milles olid märgitud kõik ta kohtamised, ja mis sisaldas ühtlasi tähenduse ta kohtamisele kindral Milleriga.

Protsessi käiku on praegu võimatu ette arvata. Seejuures ei tohi unustada, et kogu protsess kannab mitte ainult kriminaalset, vaid ka poliitilist ilmet. Võttes arvesse viimaseid sündmusi Prantsusmaa siseelus, võib eeldada, et tsiviilnõudjate advokaatide väited kuritöö motiivide kohta võivad avaldada psühholoogilist mõju vannutatud meestele.

Läti delegatsioon

majandusläbirääkimisteks Eestiga

Riia, 7. 12. Määrati delegatsioon Tallinnas 13. dets. algavatele Eesti-Läti majanduslikele läbirääkimistele. Delegatsiooni juhiks on välisministeeriumi lepinguteosakonna direktor Kampe, liikmeteks dir. Dinsbergs rahaministeeriumist, Kalninš ja Kresse välisministeeriumist.

Läti delegatsioon saabub Talinna teisipäeva, 13. detsembri, hommikul. Läbirääkimised loodetakse viia lõpule nädala lõppedes.

Bulgaariale relvastumisvabadus

Sofia, 7. 12. (ETA) (Reuter) Inglise valitsus ja dominioonide valitsused on teatanud Bulgaaria valitsusele, et nad on nõus vabastama Bulgaaria Neuilly ja Lausanne'i rahulepingute sõjalistest klauslitest.

Vaeseks tehtud juudid nüüd töölaagrisse!

Berliin, 7. 12. (ETA) (Havas) Siin arvatakse üldiselt, et töövõimelised juudid, kes nende vastu tarvitusele võetud majanduslike abinõude tagajärjel ähvardavad jääda koormaks Saksa sotsiaalsele hoolekandele, paigutatakse töölaagreisse.

Hiina lennukite rünnak

Shanghai, 7. 12. (ETA) (Reuter) Pärast mitu nädalat kestnud tegevuselust Hiina lennukid on möödunud reedel rünnanud Ankingi aerodroomi Jangtse jõe ääres. Usaldatavaist allikaist teatatakse, et Hiina lennukid on rünnanud ka Jaapani sõjaväelisi ehitusi ja vägede koondusi Nankingis ja ümbruskonnas.

Berliin, 7. 12. (ETA) (Havas) Kuuldavasti esitab Hiina uus suursaadik Tshentshieh, kelle vastuvõtt Hitleri poolt korduvalt edasi lükati, oma volitused kantslerile tuleva nädala keskpaigu.

Eden Valgesse Majja

Washington, 7. 12. (ETA) (Reuter) Vastates pressikonverentsil esitatud küsimusele, kas Anthony Eden külastab Ühendriikides viibimise ajal Valget Maja, president Roosevelt vastas, et tema arvates Eden teeb seda. Mingit kava Edeni vastuvõtuks ei ole välja töötatud, kuigi tema, rõõmustab Edeniga kohtamise üle.

Ränki sõnu alamkojas:

Jumala ja inimeste seaduste purustajaile ei või usaldada asumaid

London, 7. 12. (ETA) (Reuter) Tööerakondlane Noel Baker esitas täna alamkojas ettepaneku asumaade poliitika asjus: Ei pea teostatama mingisugust asumaade või mandaatmaade jagamist või loovutamist ilma sealsete elanike nõuseelekuta.

Noel Baker ütles seletuses: Tähtsaimaks faktiks rahvusvahelises elus on praegu üldine sõja vihkamine. Siiski on viimase kolme aasta jooksul kolm valitsust tahtlikult alustanud sõda oma naabrite vastu. Nad ei ole süüdi mitte ainult kallaletungis, vaid nad on seejuures isegi ülistanud sõda, nagu seda ei ole ülistatud 1500 aasta jooksul. Nende faktide valguses tuleb vaadelda ka Hitleri nõudmist, et Saksamaale antaks tagasi tema endised asumaad. Ei ole mõeldav, et meestele, kes on puruks kiskunud kõik Jumala ja inimeste seadused, võidaks usaldada nõrgemate rahvaste saatus. Ei ole mõeldav, et meie annaksime agressiivseile riikidele uusi baase, kust nad võiksid rünnata meie laevu ja territooriume. Kui asumaade või mandaatmaade elanikelt küsitaks, kas nad soovivad minna Hitleri alla, ei oleks kahtlust, missuguse vastuse nad annaksid.

Palestiina-konverents tuleb

London, 7. 12. (ETA) (Reuter) Asumaade minister Malcolm Macdonald teatas täna alamkojas, et Egiptus, Irak, Saudi-Araabia, Taga-Jordan ja juudi agentuur on juba vastu võtnud kutse Palestiina konverentsile Londonis.

Kas Viljandi seltskond ehitama?

Teatrimaja küsimus on praegu akuutsemaid

Pärast „Ugala“ teatri juhatuse ja linnapea A. Maramaa feisukohtade teatawaks saamist on uue teatrimaja ehitamise küsimus Wiljandis akuutseimaks päewaküsimuseks. Linnawalitsuse seisukoha kohaselt juurt ja kallist teatrimaja Wiljandisse ehitada ei saa. „Ugala“ saab aga praegust peawarju kasutada weel lühemat aega. Kuhu peab ta ajuma tulewikus?

See küsimus ongi Wiljandi seltskonnas praegu wäga elawaks arutlusaineks. Teatriseltsi juhatus on 18. detsembriks kokku kutsunud seltsi peakoosoleku, kus esitatakse senised töötulemused. Ühtlasi esitatakse peakoosolekule ettepanek, et uue teatrimaja saamise mõtet maha ei maetaks. Kawatsetakse pöörduda seltskonna poole, et j seltskond pakub u „Ugala“ tegelastel kodanikke, et igaüh mineks oma ühe p saadud juba juur ju

Misjugune laht takse, on praegu ehitamisest ei taheta matakse, et kui tei püstitada teatrihoon ma ka Mulgimaa

RET
RAADIO
1938 - 1939

UUDIS
AP
PATAREI
VÕRKVA

RAADIO KOOPERATIIV

Tallinn, S. Karja 9. Tartu, Võidu 11. Pärnu, Kalevi 40. Rakvere, Tallinna 25. Viljandi, Lossi 31

Müügi punktid ja esindaja kõigis keskustes.

Terastald
jalanõud on tu
Tald on igave
Jaanuari alul saada
ärides üle Eesti!

Soodsad järelmaksutingimused kõigis ärid
nõud müügil!

MÄRKUS: VAJATAKSE ESINDAJAID KÕIGISSE LINNA

Jõulueelne müük Keskladus! Vana Posti 8.

KINOTEATER
DIANA
Kopli tän. 8
UUES MAJAS
Telef. 414-46.
Alg. ärip. kl. 5, pühap. kl. 2

HARUKORDNE SUUR
MARLENE DIETRICH ja CHARLES BOYER
ALLAHI
Kahe elust pettunud kõrveüksildusse
2) TEE PARADIISI
Eluline suur
PEETER BO

Ilmus trükist
H. JAANSON.
Algebra ülesanded ühes lahenduste käiguga.
Käsiraamat iseseisvalt õppijatele
I osa, 70 lhk., hind Kr. 1.20; II osa, 124 lhk., hind Kr. 1.80.
Pealadu „Päevalehe“ raamatukauplused
Tallinn, Suur Karja 23 ja Pikk 2.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

PIAN
kontse
Mis puutub töö
vabrik töötab ni
aaži all, kes on
ühtlasi firma
Eesti suurim
saim est

Oma kauaaegset raamatupidajat ja head kaasametnikku

Alfred Kaalep'it

mälestawad

K. k-ü. „Töökool'i" juhatus ja teenijaskond.

Lühikese raske haiguse järele lahkus meie keskelt

JUULI KRITT (sünd. Steinberg)

sünd. 16. aug. 1870. a., surnud. 5. dets. 1938. a.

Sügavas leinas omaksed.

Nõukogu liiget, erukapten-leitnant

Rudolf Schiller'it

mälestavad sügavas leinas

Tallinna Eesti Teatri O-Ü Estonia Nõukogu ja Juhatus.

Varalahkunud armast õepoega

Alfred Voldemar Kaalep'it

mälestab.

Jüri Veltman perekonnaga

Kirstupanek neljapäeval, 8. detsembril, kell 7 õhtul leinamajas, Kauba tän. 10.

---

†

Alfred Kaalep

Spordiselts KALEV

Lühikese raske haiguse järele lahkus siit maailmast minu kallis armastatud mees ja meie isa

Jüri Gerretz

* 12. VIII 1875. a. † 7. XII 1938. a.

Mälestavad

naine ja pojad.

E. V. Tallinna Konservatooriumi Saal.

Reedel, 9. dets. 1938.

Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi

KONTSERT

Rudolf Tobias'e helitöist tema 20. surma-aasta tähistamiseks. Sissejuhatav kõne R. Päts'ilt.

Kaastegevad: M. Päts, O. Roots, R. Palm, H. Laan, H. Merkulov, A. Karjus.

Pääsmed 75 ja 50 senti, õpilastele 25 senti.

Algus kell 8 õhtul.

1919. a. asut. täielisimad praktilise, kooliv. registr.

raamatupidamise ja kaubandust. kursused

— suusõnal. ja kirjateel —

Tallinn, V. Karja 7—3. Tel. 481-44.

Bilansivõimeliste tööjõudude põhjalik ettevalmistamine kõikid. raamatup. süsteemidel ja aladel. Kaub. üldteadus, aritm., kirjavahetus ja seadused. Õppetöö, väik. grupp.

KAVAD MAKSUTA, SOODSAD TINGIMUSED.

MASINAKIRJAKURSUSED 10-sõrmel. pimed. süsteemil uutel masinatel. Õpilaste vastuvõtt iga päev kella 9—8.

Vajatakse

trükikoja abijuhatajat.

Pakkumised ühes lühikese elulookirjeldusega ja andmetega senise tegevuse kohta saata Tallinn, postkast nr. 5.

Tähtis impfortfirma otsib suurkaubatarvitajaiga parimaid sidemeid evivat

ESINDAJAT

portselan-, tekstiil-, galanterii-, pudukauba, jalgrattaartiklite kui ka nööpide laost pakkumiseks. Kirj. inglise, saksa või prantsuse keeles AMV 178 all N. V. Rudolf Mosse, Amsterdam C.

Armast sõpra

Alfred Kaalep'it

mälestawad:

B. Bucht
E. Kuuskne
K. Lauer
A. Paluwere
O. Taar
J. Tannia

Müüa tarvitatud

raamatuid,

eesti-, vene-, saksa-, inglis-, prantsuskeelseid, SUURIMA HINNAALANDUSEGA:

osalt **kuni 50%**

(s. o. kuni 1/10 kaanehinnast)

Suur valik: ajaviiteromaane (à ö. 10, 15, 25 senti), eesti algupärandeid, laureaate, palju venekeelseid klassikute koguteoseid, venekeelseid Riia kirjastajate romaane, uued eksemplarid à —.25 senti. Rikkalikult esitatud kõik teaduste alad: filosoofia, psühholoogia, okkultism, usu-, ühiskonna-, majandus-, õigus-, keele-, maateadus, reisikirjeldused, ajalugu, biograafiad, memuaarid, kunst. Eesti Entsüklopedia. Üldine ajalugu. Palju hinnalisi haruldusi jne. jne.

Antikvariaat **PÜRAMIID.**

Voorimehe 1. koridorist VASAKUT KÄTT.

Telef. 453-65.

Ostan uusimaid õpikuid ja muid häid raamatuid, ka kogude viisi kõrge hinnaga. Tulen koju järele.

Pidud

ESTONIA TEATER

Neljapäeval, 8. detsembril, kell ½8 õhtul

Dimitri Smirnoff'i

ainsaks wõõrustetenduseks

„Tosca"

G. Puccini ooper 3 waatuses

Pääsmed Kr. 3 kuni 30 s.

Reedel, 9. detsembril, kell ½8 õhtul

7 korda harilike hindadega

„Ema"

Karel Čapeki draama kolmes waatuses.

Pääsmed Kr. 1.80 — 20 s.

Laupäeval, 10. detsembril, kell ½8 õhtul

4. korda

harilike hindadega

„Poola pulmad"

Joseph Beeri operett 3 waatuses, eelmänguga.

Pääsmed Kr. 2.80 — 40 s.

Pühapäeval, 11. detsembril, kell ½3 p. l.

9. korda

alandatud hindadega

„Don Pasquale"

G. Donizetti ooper 3 waat.

Pääsmed Kr. 2 kuni 20 s.

Kell ½8 õhtul

13. korda

harilike hindadega

„Minu poeg — minister"

André Birabeau komöödia 4 waatuses.

Pääsmed Kr. 1.80 — 20 s.

Teatri kassad avatud tella 12—4 p.l. ja õht. kl. 6—½9

Cand. rer. merc. Hans Margens

Inglise, saksa, prantsuse ja eesti keele kirjawahetus. 10 kr. keeled 3 kr. kuus.

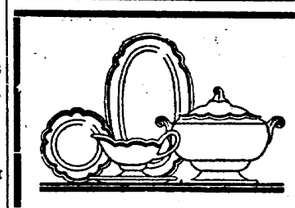

Kohvi- ja lõuna-

serviise

A.-S.

D. Mirvitz a P-d

V. Karja 7. Tartu m. 13

Tallinna Linnawalitsuse Ettewõteteosakond

annab wälja walikpakkumisel RHS alusel

27.000 m.

kolmefaasiliste tugewwoolu maakaablite hankimise.

Walikpakkumised toimuwad 2. jaanuaril 1939. a. kell 11.00 Põhja pst. nr. 27.

Kinnised pakkumised ühes 10 prots. pakkumise tagatistrahwi kindlustusega anda Ettewõteteosakonda, Põhja pst. 27. tuba nr. 3. märgusõna all „Maakaablid".

Ettewõteteosakond jätab endale õiguse walida kontrahenti, arwesse wõtmata pakutawate hindade odawust, ja hange jagada mitme kontrahendi wahel või hanget üldse mitte wälja anda.

Walikpakkumiste tingimustega wõib tutwuda igal äripäewal kella 9—11 Elektrijaama kaabliwõrgu büroos. Põhja pst. nr. 27.

Eesti Panga nädala-aruanne.

30. novembril 1938. a.

AKTIVA			PASSIVA		
1. Kattevara:			1. Põhikapital		5.000.000.—
kuld: rahas ja kangides		34.295.145.05	2. Tagavarakapital		1.080.455.23
välisraha		16.385.726.50	3. Jooksvad kohustused		
2. Vahetusraha		1.098.191.27	a) pangatähed liikvel		51.902.692.—
3. Siseveksli d:			b) jooksvad arved		
kaubaveksli d	9.267.713.83		valits.	18.003.009.58	
põllumajandusl	2.122.002.89		pankade	13.924.724.28	
metsatööstusl	31.993.10	11.421.709.82	teised	2.526.738.99	34.454.472.85
4. Laenud:			4. Muud passivad		21.386.297.83
valitsusele		—			
teistele *)		15.094.155.47			
5 Kinnisvara ja vallasvara		3.437.352.92			
6. Muud aktivad		32.091.636.88			
		113.823.917.91			113.823.917.91

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: 58,69%.

*) Selles summas vab. val. poolt garanteeritud laene Kr. 830.167.—

Juhatus.

Üliõpilasorganisatsioon Tartus vajab vilunud

ökonoomi

Pakkumised saata kuni 14. dets. 1938. Tartu „Pressa" ajakirj. kontor „Vilunud ökonoom" all.

TÖÖLISTEATER

Neljapäeval, 8. detsembril, kell ½8 õhtul

4. korda

harilike hindadega

„Äripäev"

(„Tootsi pulma" järg.)

Andres Särewi dramatiseering Oskar Lutsu jutustuse järgi 4 waatuses 5 pildis.

Pääsmed 20—125 senti.

Reedel, 9. detsembril, kell ½8 õhtul

41. korda

üldhindadega

„Rätsepad Sillamatsil"

R. Blaumani rahwatükk lauludega 3 waatuses.

Pääsmed 25 ja 50 senti.

Laupäeval, 10. detsembril, kell ½8 õhtul

16. korda

harilike hindadega

„Naisevõtt"

N. Gogoli täiesti uskumatu lugu 4 waatuses tantsulisvantomiimiliste illustratsioonidega.

Pääsmed 20 — 125 senti.

Pühapäeval, 11. detsembril, kell ½3 p. l.

5. korda

harilike hindadega

„Äripäev"

(„Tootsi pulma" järg)

Pääsmed 20 — 125 senti.

Pühapäeval, 11. detsembril, kell ½8 õhtul

26. ja wiimast korda

harilike hindadega

„Justiina"

Hella Wuoltjoe näidend 5 pildis.

Pääsmed 20 — 125 senti.

Kassa avatud iga päev kella 12—4 päeval ja 6—½9 õht

EESTI DRAAMA TEATER

Eesti Draamateatri ringreis.

Purunenud vaas

Aug. Jakobsoni näidend 4 waatuses.

Näitejuht — Nuut Tarmo.

Lawapilt — Pärn Raudwee.

Jõhwis, neljap., 8. dets.

Narwas, reedel, 9. dets.

Kohtla-Järwel, laupäeval, 10. detsembril.

Watwaras, pühap., 11. dets.

Kunda, esmasp., 12. dets.

Algus igal pool 8 õhtul.

Kantud ülikonnas

ei tehta pühadeega uueaasta-visiite! Sellest aitab teid aegsasti välja Tallinna tuntuim valmisriieteäri

MOELA

HARJU **34**

Pikaajaline järelmaks kergendab ostu.

Lõplik väljamüük

maja lammutamise tõttu väga odavate hindadega KIVI-, KLAAS-, PORTSELAN-, EMAIL-, ALUMIINIUM- ja PLEKKNÕUD ja muud majatarbed.

Pärnu mnt. 94. Kasutage juhust!

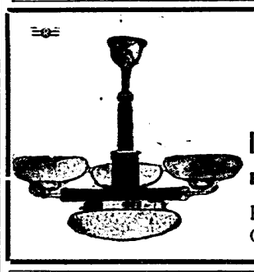

Suur valik

odavaid moodsaid

armatuure,

lauа- ja seinalampe

Ev. SIILMANN & Ko

Pärnu mnt. 32, Tallinn.

Osamaks kuni kaks kuud

Moodsaid naister. kingi,

aknakardinaid, siidlaudlinu, vateeritud tekke, kõiksugu pudukaupa j. m ostate soodsatel tingimustel järelmaksuga alates

1 kr. nädalas.

F-ma Gripel

Rüütli 15, telefon 412-60. (Rüütli ja Harju tän. nurgal, A/S. Kapsi & Ko äri peal. II korral.)

Moodsaid elektriarmatuure, triikraudu.

Pianiinod, tiibklaverid,

uued ja pruugitud, parematest kodu- ja välismaavabrikutest müüa klaveriäris Tallinnas,

Rataskaevu 14 — 2

Osamaks ja vahetus võimaldatud.

Mööbelseppade kooperatiivühingu

„Sisustuse" mööbliäärist

ostate mööblit 25%

odavamini.

Pärnu mnt. 27, telef. 475-28.

Suur valik kabinett-, söögi-, magamistoa- ja polstermööblit, elektri-ajanäitajaid ja armatuure

---

Täiesti töökorras

TURBAPRESS,

väga sünnis ühingutele, ühes 5 h.-j. lokomobiili ja täielise sisseseadega müüa. Läh. teateid Tartus, Kaluri tän. 10, „Livadia" võõrastemaja pidajalt.

JÕULUPUUEHTEID

suures valikus odavate hindadega soovitavad suurel ja väikesel arvul

A. Markus & H. Seezen

Tallinn, Harju 45. Tartu, Võidu 1.

Suurem

nahatööstus

omaniku haiguse tõttu provintsis soodsatel tingimustel rendile anda. Kirjad slt. 24/4024.

EESTI DRAAMA TEATER

Eesti Draamateatri ringreis.

Laul tulipunasest lillest

Heikki Wälisalmi näidend 8 waat. Johannes Linnankoski samanimelise romaani järgi.

Näitejuht — Leo Kalmet, lawapildid — P. Raudwee.

Põltsamaal, neljap., 8. dets.

Tartus, reedel, 9. dets.

Põlwas, laup., 10. dets.

Räpinas, pühap., 11. dets.

Petseris, teisip., 13. dets.

Wõrus, kolmap., 14. dets.

Antslas, neljap., 15. dets.

Walgas, reedel, 16. dets.

Törwas, laup., 17. dets.

Elwas, pühap., 18. dets.

Algus kell 8 õhtul.

NOORSOOTEATER

nukuetendus

„Väikesed rändurid"

G. Helbemäe lastenäidend 12 pildis.

Lawastus — Wold. Alew.

Lawapildid — P. Raudwee.

Etendus toimub jamadeś kohtades jamadel päewadel, algusega kell 4 p. l.

Laup., 10. dets.,

Lai tän. 5

saarlaste aastapidu

Kõigi alkoholsete jookidega einelaud.

„Kuldne 7".

Pääsmed saadaval Lai t. 46, büroos.

Juhatus.

Grupisõiduga jõulupühiks

Saaremaale

Sõitjaid registreeritakse samas.

Arstid

Dr Margot Aral

Naistehaig. ja füüsilisel W.-w. 10—11 ja 4—5. Rentmani 20-a—25 (läbi õõtkänawast). Tel. 470-3

„Päevalehe" tellimis

võtab vastu ig

postiasutu

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükk

Saksa-Prantsuse deklaratsioon

Teetasandamine Euroopa direktooriumile

Kõik, mis suurriikide välispoliitikas sünnib pärast Tschehhoslowakkia katastroofi, üteldakse sündiwat Müncheni kokkuleppe waimus. Nii olewat Prantsuse-Saksa läbirääkimised Pariisis ja Prantsuse-Saksa deklaratsioon samuti kantud Müncheni kokkuleppe waimust.

Mida see Müncheni kokkuleppe waim iseenesest tähendab, see ei ole üldiselt wist kuigi selge. Objektiiwset definitsiooni talle ei ole antud. Müncheni kokkuleppe suur teene kahtlemata oli, et sõda hoiti ära. Kuid teine küsimus on — missuguse hinnaga. Aks seisukoht on siin, et Saksamaa ja Itaalia olid Münchenis nii suured wõitjad, et jõudude tasakaal Euroopas on käänatud otsustawalt nende kasuks ja edaspidi Euroopas wõib teostuda ainult kohanemine ja ümberkujunemine muutunud jõudude wahekorra kohaselt („Frankfurter Zeitung" 27. now.). Teine seisukoht on Chamberlaini ja Daladier' oma, et Münchenis pole olnud mingit lüüasaamist, igaüks olewat teinud järeleandmisi ja üldiselt olewat wõitnud rahutöö. Et leida õigustust wiimasele seisukohale, näeme Inglismaad ja Prantsusmaad arendawat erilist diplomaatilikku aktiiwsust suhetes Itaalia ja Saksamaaga. Selle aktiiwsuse tulemuseks on seni Abessiinia wallutamise tunnustamine, Chamberlain-Hitleri deklaratsioon 30. septembrist, et Inglismaa ja Saksamaa ei alusta tulewikus üksteise wastu sõda, Inglise-Itaalia 16. aprilli kokkuleppe jõustumine huwisfääride määritlemiseks ja Wahemere basseini status quo säilitamiseks ning nüüd Saksa-Prantsuse heanaaberluse ja rahulise koostöö deklaratsioon.

Kõrwaltwaatajale paistab Müncheni kokkuleppe osalisi jälgides, et need seda waimu siiski ei wõta ühetaoliselt ja ka erinewalt waatawad tema rakendamiswõimalustele. Kui Inglismaa ja Prantsusmaa näiwad panewat erilist rõhku lisatõendite, dokumentide ja allkirjade hankimisele Müncheni sammu õigustamiseks tagant järele, millel kummaski riigis sisepoliitiliselt suurt tähtsust, wõiwad teised partnerid, eriti Saksamaa, seda rahulisema südamega lasta kõnelda faktidel endil Müncheni kokkuleppe tulukusest. Niisugune seisukord loob aga ka psühholoogilise eelduse nõudmiste edasisekski esitamiseks, mida Itaalia on juba teinudki.

Missugune tähendus tuleb niisuguses olukorras anda siis wastsele Saksa-Prantsuse deklaratsioonile? Kas on see iseendast midagi pöörettekitawat? Meie arwates küll mitte.

Nagu teada, sisaldas deklaratsioon kolm punkti: 1. Prantsuse ja Saksa walitsus tunnustawad rahulike ja heanaaberlike suhete tähtsust olukordade konsolideerimisel Euroopas ja üldise rahu säilitamisel. 2. Mõlemad maad konstateeriwad, et nende wahel ei ole enam mingisuguseid territoriaalseid nõudmisi ja tunnistawad pühalikult, et mõlema riigi wahelised piirid on praegusel kujul lõplikud. 3. Mõlemad walitsused on otsustanud, silmas pidades endi erilisi sidemeid kolmandate riikidega, astuda omawahel kontakti kõigi mõlemaid maid puudutawate küsimuste lahendamiseks, kui nende küsimuste edaspidine areng wõiks wiia rahwuswaheliste raskusteni.

Esimesel punktil on ainult puhtdeklaratiiwne tähendus. Teine punkt kinnitab weel kord seda, mida kantsler Hitler on paljukordselt suusõnal kinnitanud, et Saksamaal ei ole territoriaalseid nõudmisi Euroopas, ja eriti Prantsusmaa wastu. Prantsusmaa pole Saksamaale omapoolt mäletatawasti esitanudki territoriaalseid nõudmisi. Piiride pühalikku kinnitust kinnitawad tõhusamalt muidugi Maginot' liin ja Siegfriedi liin. Kuidas jääb aga Saksa asumaade nõudmisega? Meile tundub, et Saksamaa siin oma käsi sidunud ei ole. Mõlema riigi wahelise piiriga eraldatud maad asetsewad ainult Euroopas. Mis puutub Saksa endistesse asumaadesse, siis on osa neist wälitseda Prantsusmaa käes Rahwasteliidu mandaadi alusel, osa aga Inglismaa ja Belgia käes. Saksa nõudmine Prantsusmaa wastu ei lahendakski seda probleemi, kuna Prantsusmaa ei saa loowutada seda, mis tema oma ei ole. Saksamaa endiste asumaade tagasiandmiseks tuleks tarwitada nähtawasti teissugust protseduuri, mis aga weel ei ole täiesti selge. Igal juhul oleks Saksamaal õigus ütelda, et tal ei ole Prantsusmaa wastu asumaade nõudmisi, küll aga Rahwasteliidu wastu.

Kolmas punkt wihjab kummagi riigi lepingulistele sidemetele, wõiks arwata, et Müncheni kokkuleppe osaliste ulatuses, nagu selle punkti kaudu wõiks tulla elustamisele Müncheni protseduurgi. Prantsusmaale wõiks omada teatawa tähenduse seega Saksamaa lubadus olla wahetalitajaks konfliktis Itaaliaga. Oleks aga wist küll ekslik arwata, et see punkt suudaks lõdwestada Itaalia-Saksa sidemeid, nii et Saksa esineks konflikti lahendamisel erapooletuna ja mitte Itaalia liitlasena. See tähendaks Berliin-Rooma telje taktika walestimõistmist. Kas eriliste sidemete all mõistetakse näiteks ka Prantsusmaa liiduwahekordi Nõuk. Wenega, see ei selgu deklaratsiooni tekstist. Kui see nii oleks, tähendaks see nelja-riigi-direktooriumi laiendamist. Waewalt on see siiski usutaw Saksamaa waenlikkuse tõttu kommunismile. Ennemini wõiks Pariisi deklaratsioon tähendada liidusidemete lõdwenemist Nõukogude Wenega, nagu ka teiste Ida-Euroopa liitlastega, ilma et Prantsusmaad siiski täieliselt kompenseeritaks Saksamaa poolt. Kuid selleski mõttes deklaratsioon fikseeriks ainult tegelikku olukorda, nagu see on wälja kujunenud pärast Müncheni kokkulepet.

Müncheni kokkulepe tähistas esmakordselt mõõdaminekut Rahwasteliidust rahwuswaheliste tüliküsimuste lahendamisel, seega ka kollektiiwse julgeolekusüsteemi õiguslikku kokkuwarisemist, tegeliku kokkuwarisemise järele. Eelmiste konfliktide puhul on wähemalt formaalselt Rahwasteliit olnud ikka segatud asjasse. Münchenis lahendati konflikt ad hoc improwiseeritud Euroopa direktooriumi kaudu. Edasised pingutused käiwad nüüd selle direktooriumi struktuuri ja moraalse aluse wäljakujundamiseks, et ta wõiks pretendeerida teatawale püsimisele. Seda tehakse kahepoolsete kokkulepete kaudu, mis ei ole sarnased oma ulatuselt ega sisult, waid mis peawad kuidagi wäljendama, et koostöö riikide wahel on wõimalik. Kuidas see ennast kõik lõppeks annab kooskõlastada ja missuguse ilme wõtab seejuures n.-n. Müncheni waim, see kõik on äärmiselt ebaselge. Seni tõstetakse teda lipukirjaks, et lihtsalt täita tühimikku, mis on tekkinud rahwuswahelises elus nii ideoloogiliselt kui ka organisatsiooni mõttes.

H. T.

Valmisrileteäri
„Dernier Cri"
HARJU 29
Parim ostukoht. Soodsad maksutingimused.

Matieseni
ÕUNA MAHL
JOHNER & MATIESEN

Politsei ja kodanike põhiõigused

Elavad vaidlused riiginõukogus kriminaalkohtupidamise seaduse muutmise puhul

Politseile ei taheta anda õigust tuua iga kahtlustatavat ka väiksemate üleastumiste puhul sunniviisil 12 tunniks ülekuulamisele. Mitu vaidlusalust paragrahvi anti tagasi komisjoni

Riiginõukogu 16. koosolek algas kesknädalal kell 10.35. Juhatas esimees M. Pung. Enne päevakorra juure asumist esimees tegi teatavaks, et vähemusrahvuste esindaja rnl. H. Koch lahkub tervislikel põhjustel.

Sõnavõtuta võeti vastu 1. lugemisel **sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüriseaduse juure kuuluva üüritabeli uuendamise seadus.** Aruandja H. Otstaveli ettepanekul otsustati mitte kinni pidada 2-päevasest vaheajast.

Kriminaalkohtupidamise seadustiku muutmise ja täiendamise seaduse 1. lugemisel oli aruandjaks J. Holberg. Sõna võttis rnl. A. Maurer, kes arvas, et põhimõttelistes osades ei ole see seadus küllalt küps.

Seadustiku § 60 annab politseile õiguse kahtlustatavat sunniviisil ülekuulamisele tuua ja 12 tundi kinni pidada. **Seega võib politsei ka sundmääruste rikkumiste ja igasuguste väikese tähtsusega süütegude puhul inimest sunniviisil oma asukohta tuua ja seal 12 tundi kinni pidada.**

Kuid politseile anda niisugust õigust oleks võimatu. Ja siin on politsei võimalus seda abinõu mitu korda tarvitada.

Seletuskirjas, mis vabariigi valitsuse eelnõu juure on lisatud, on öeldud, et see õigus on politseile hädavajaline, eriti aga juhtudel, kui kahtlustatavat on tarvis tunnistajatele ette näidata. Tähendab, kui kahtlustatavat peaks vaja olema tunnistajatele ette näidata, siis võib politsei kahtlustatavat sunniviisil 12 tundi kinni pidada, ja seda mitte üks kord, vaid lõpmata palju kordi.

Ma saaksin aru, kui niisugune kord oleks ette nähtud raskete kuritegude puhul. § 60-s ei ole aga öeldud, kuidas see kahtlus saab tekkida. § 60 esimene lõige ütleb: „Politsei ei ole aga õigustatud juurdlusel tunnistajaid ja asjatundjaid laskma sunniviisil ülekuulamisele tuua." Aga siinsamas öeldakse, et kahtlustatavat on politsei õigustatud juurdlusel ülekuulamiseks kaasa kutsuma, samuti 12 tundi kinni pidama. Aga politsei võib lõppude-lõpuks iga tunnistaja kohta öelda, et see ei ole mitte lihtne tunnistaja, vaid tema kohta on teatav kahtlus olemas.

See paragrahv on võimatu kergete süütegude puhul.

Või siis tuleks ära märkida, missuguseid juhtusid kinnipidamise puhul tuleb arvestada. Samuti, kas võib politsei need kinnipeetavad kahtlusalusena pidada luku ja riivi taga 12 tundi? Siin on öeldud, et politsei võib vahi alla võtta ja 12 tundi kinni pidada tõkkeabinõuna.

Mis õigused on vahi all pidajatel ja mis õigused on vahi all peetavatel?

Minu arusaamise järele see ei ole tähendatud ja niisugusel kujul seda paragrahvi vastu võtta ei saaks.

Pean tähendama, et meil endine kriminaal-protsess, see oli vene ajast pärit, ei tunnud üldse kahtlustatava mõistet. Praegu maksvas seaduses on kahtlustatava mõiste sisse võetud aga ainult raskete kuritegude kohta ja ainult selles suhtes, et politsei võiks tõkkeabinõusid tarvitusele võtta, kui on kahtlust, et inimene võib kaduda. Politsei ei või kedagi üle kuulata, vaid ainult sel puhul, kui on kahtlust, et inimene võib kaduda, on tal õigus antud inimene vahi alla võtta. See on võõrmõiste ja kui meie selle paragrahv 60-dasse sisse võtame, siis tähendab — ta kuulab isiku üle tunnistajana.

Tunnistajate kohta on seaduses ette nähtud, et

tunnistaja ei ole kohustatud vastama nende küsimuste peale, mis võivad põhjust anda tema süüdistamiseks.

Nüüd politsei kutsub ta välja, peab teda kinni 12 tundi. Sel isikul on aga õigus öelda, et ma ei ole kohustatud teile vastama.

On olemas aga protsessis teine norm, et ülekuulaja ei tohi mõjutada meelitustega, ühe sõnaga, mõju avaldada ülekuulatavale. Nüüd aga anname politseile õiguse, tema kutsub kahtlustatava välja, võib selle üle kuulata, aga see ei ole sunnitud vastama. Siin võib niiöelda kergesti mõjutada teatud surveabinõuga, et lõppude-lõpuks ikkagi välja pigistatakse inimeselt seletus, kuigi ta ei ole kohustatud vastama. See tundub võõrana.

Edasi vaidles kõneleja § 422 vastu, mis annab kohtule võimaluse avaldada tunnistaja poolt eeluurimisel või juurdlusel antud ütluste protokolle.

Esiteks peab tähendama, et eeluurimine võimalust ei anna kohtualusele selgitada asjaolusid, ja juurdlusel võib politsei teda üle kuulata ainult tunnistajana. Kui nüüd tema peale kahtlus langeb, siis ta ütleb, et ta ei taha seletust anda, ja tema ei ole kohustatud tunnistama seda, mis on tema enese vastu sihitud.

Nüüd tahetakse öelda, et kui kohtualune keeldub kohtus andmast tunnistust, siis tema seda teha ei tarvitse, ja tema kohta jäävad maksma need süütunnistused, mis kohtus on antud.

Kuid nii tahetakse inimene teha tunnistajaks iseenesese vastu.

Ja küsimus seisab selles, kas tahetakse lähtuda seisukohast, mis on kaua püsinud protsessides paari sajandi jooksul kestnud, või tahetakse arenemiskäigus samm tagasi astuda. Ja sellega ei ole kohtualuse seisukoht enam selline, mis ta praegu on.

Seega kohtualusel ei ole õigus vaikida, ja kui ta seda kohustust ei täida, siis ei ole ta tunnistajana iseenesele annud vastust. Niisugune olukord ei olnud endises protsessis mõeldav, aga praegu on see maksev. Meie kohtuasutustel on kindel seisukoht selles, et tunnistaja ei ole kohustatud seletusi andma, mis kälvad tema enese vastu. Seega kui kohtualune ei ole soovi avaldanud kohtus sama tunnistada, mis tema on öelnud eeluurimisel, ei arvestata seda üldse

Kas see võiks mõeldav olla, et

peaks garantii olema, et juurdlusel täpselt täidetaks seaduse nõuet.

et küsimus selleks täpselt ära seletada, et tal on õigus seaduse järele mitte vastata. Aga § 60 annab õiguse sel juhtumil kaebealust 12 tundi kinni pidada ja järgmisel päeval samuti 12 tundi, kuid eeluurimisel peaks olukord samasugune olema.

Kohtualusel ei ole politseilikul juurdlusel mingisugust kaitseabinõu, ta ei saa pöörduda kaitsja poole ei eeluurimisel ega enne esimest ülekuulamist. Pärast võib küll kohtuuurija oma äranägemise järele kokkusaamist kaitsjaga lubada, aga see kõik ei ole garanteeritud, ja kui ei ole mingisugust kindlust, et süütegijale või karistatavale ära seletati tema õigused ja et selle vastu tunnistust mitte anda. Ei ole mingisugust põhjust meie praeguses protsessis neid muudatusi teha. Kodanike vabadused peavad kuidagiviisi siiski kaitstud olema ja kus see piiramine ilmtingimata vajaline ei ole, seal ei oleks vaja seda ette võtta. Nimetatud paragrahv selles osas ei ole küllalt küps ja soovin, et ta läheks komisjoni tagasi kaalumisele.

Kohtuminister A. Assor seletas, et käesolev kriminaalkohtupidamise seadustiku muutmise ja täiendamise seaduseelnõu ei kujuta endast mingisuseid põhimõttelisi muudatusi. Seadusesse on sisse toodud korrektiive, mis nelja-aastane kohtupraktika on üksmeelselt vajaliseks tunnistanud. Selle peale ma ütleksin, et mina isiklikult olen selle kehtiva protsessi tegevuse ajal päev-päevalt tema ajal olnud, juhtinud politseid selle protsessi järele käima ja pean ütlema, et selle § 60 teises lõikes toodud asjaolu tegelikus elus tingimata ilmsiks tuleb. Juurdluse staadiumis ei ole veel süüalust. Kui ka politsei, kes juurdlust toimetab, teab, et teatud isik süüdi on, peab ta siiski temaga ümber käima kui tunnistajaga, ta ei tohi teda sunniviisil tuua ülekuulamisele. Nüüd sageli, ja eriti maal, on niisuguseid juhuseid, kus on tarvis inimest üle kuulata, näiteks võib tulekahju olla, ja on tarvis inimest rahva seast eemale kutsuda, et saaks teda üle kuulata, teise inimesega suusuud vastu panna, aga rahvahulga seas seda toimetada ei saa. Nüüd politsei tahab teda eemale kutsuda, aga ta ei tule, ta teab, et ta on tunnistaja ja et mingi jõud teda sundida ei saa, ta vahib nahaalselt politseile otsa ja politsei ei saa temale midagi teha. Politsei muutub niiviisi rahva ees naeruväärseks, ta tahab vajalist toimetust täide viia, inimest üle kuulata, aga ei saa, see inimene hakkab temale vastu. Niisugustel juhtudel on tarvis politseile kätte anda võimalused, et ta saaks tõhusalt tööd teha, mis temalt nõutakse.

Ekslik on arvata, et politsei hakkab kurjasti selle õigusega ümber käima ja paneb tingimata igakord selle ülekuulatava 12 tunniks riivi taha. Teda võidakse ülekuulamiseks välja kutsuda, ja kui teda hakatakse vahistama, siis selle peale võib ta kaevata.

§ 422 kohta seletas minister, et selles on juurdlus ja eeluurimine tehtud ühtlaseks, milline parandus on tingitud tegeliku elu vajadusist.

Rnl. J. Müller leidis, et § 60 on siiski laia mõistega, kuna see haarab kõiki liiki süütegusid ja seepärast võiks siiski kõne alla tulla selle paragrahvi komisjoni andmine, et selles paragrahvis lubatud abinõusid võiks üksnes tarvitada raskete kuritegude ja mitte üleastumiste puhul.

Edasi kaitses ta aga § 422 sissevõtmist, mis teeb juurdlusel ja eeluurimisel antud ütluste protokollid ühewäärseks.

Rnl. P. Puusepp avaldas arvamist, et tühiste asjade puhul ei saaks siiski tarvitada vahistamise abinõusid ning soovitas § 60 väljajätmist.

Rnl. O. Rütli: Kriminaalprotsessi normid ei tohiks ulatada kaugemale kui tõe avastamiseni. Kuid ühiskond on tähtsam kui üks isik.

Kuna meie ülesandeks on aga selgitada tõtt, siis arvatavasti on esialgu antud seletused enam lähemad tõele kui hilisemad. Seepärast võiks juurdlusel antud seletusi võtta siiski usutavana ja neid võiks kohtus avaldada.

Kuid tuleb kaitsta ka üksikisikuid. On aga siiski vajaline luua garantiisid, et mõni ülekuulaja ei läheks liiale. Seepärast võiks § 60 anda tagasi komisjoni.

Rnl. A. Maurer võttis veel kord sõna, tähendades, et üks asi on olla tunnistaja, kes peab seletust andma, ja teine asi on juriidilises mõttes see, kes istub süüpingil. On võimalik, et kohtualune ei mäleta, tema seletused lähevad lahku, kuid küsimus ei seisa selles, vaid selles, et

kas on kohtualusel õigus vaikida.

Nüüd öeldakse, et vaadake, siin on kõige olulisem kohtul tõe leidmine ja ühiskonna kaitsmine. Aga kui see on ainult see, mida arvestada tuleks, siis võiksime väga kaugele minna. Meie teame, et aastasadasid tagasi oli tõe leidmiseks igasuguseid abinõusid.

Kultuuri arenemine on läinud selles suunas, et kui kodanik on sattunud vastollu riigiga ja riik tahab teda asetada süüpingile, siis niisuguses olukorras, nii kaua kui teda ei ole süüdi mõistetud, on ta harilik kodanik, kelle kohta arutatakse küsimust, kas ta on süüdi või mitte. Ja lõpujärgus on, et süüdistaja peab tõeks tegema süü. See on protsessi arenemise käik olnud. Nüüd tahetakse vaikimisõigus ära võtta.

Meie protsess on ehitatud teistel põhimõtetel, mitte aga vanadel inkvisitsooni põhimõtetel. Meil on kohtus vaidlus-protsess, aga eeluurimise süsteem on teissugune. Jõuame sellele seisukohale, et kui kohtus läheb vaidlusprotsessiks, siis on kohtualusel samasugused õigused kui prokuröril süüdistamise juures. Ja sealjuures on garanteeritud, et kui kohtualune on õigustatud seda tegema, siis ta peab saama iseenese vastu tunnistajaks.

Nüüd öeldakse, et kui tõe jaluleseadmiseks tahetakse avaldada kohtualuse seletust,

siis on meie protsessis toime tulnud tähtis põhimõtteline muudatus.

Ma küsiksin, kas meil on selle järele tarvidus.

Maailmas ma tean palju konkreetseid juhtumeid, kus inimene on ennast süüdi tunnistanud, kuid ta ei ole vastutusele võetud, ja pärast on hoopis teine inimene vastutusele võetud ja karistatud. Ja igakord ei ütle inimene, et ta võib seda ka ümber lükata, ja seepärast protsess, kus inimesel on nii tähtsad sündmused kaalul, seal on surmanuhtlused ette nähtud ja pikaajaline sunnitöö. Siin on võimalus, et kohtualune on oma seletusi annud hoopis teises protsessi olukorras.

Mina tean, et viimastel aastatel on teissugused voolud maad võtnud, peamiselt Itaalias ja Saksamaal. Seal läheneb kohtukorraldus inkvisitsiooni protsessile, kus kohtualusel ei ole palju öelda, valk kus vaadatakse temale kui objektile, kelle tegevust arutatakse. See võib-olla on kohane maades, kus ühiskondlikus mõtlemises on sellistele seisukohtadele jõutud,

kuid see ei oleks kooskõlas meie põhiseaduses märgitud kodanike õiguste ja vabadustega.

Mulle paistab, et seda küsimust peaks kaalule võtma ja komisjonis uuesti arutama.

Aruandja J. Holbergi ettepanekul seadus võeti vastu 1. lugemisel.

Meremeeste seaduse muutmise ja täiendamise seadus

võeti vastu sõnavõtuta 1. lugemisel.

Koosolek lõppes kell 11.40.

Järgmine koosolek sama päevakorraga algas kell 12.08. Juhatas abiesimees H. Lauri.

Sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüriseaduse juure kuuluva üüritabeli uuendamise seadus võeti vastu lõpphäletusel ühegi sõnavõtuta.

Meremeeste seaduse muutmise ja täiendamise seaduse

2. lugemisel esimesed 32 paragrahvi võeti vastu sõnavõtuta. § 33 juures tegi aga sotsiaalminister O. Kask parandusettepaneku, mis puhul see paragrahv anti komisjoni tagasi. Teised paragrahvid võeti vastu sõnavõtuta.

Koosolek lõppes kell 1.25.

FRED ANDREASE
armastusromaan

ÜHE TÜTARLAPSE KAKSIKELU

10

Nonoh, mõtles Goholl skeptiliselt, ei ühtki kallikest ega sõpra, üldse ei ühtki jumalat härra Pranzeki kõrwal? Muidugi wihkas ta Pranzekit nagu katku ja oli wäga rõõmus, et wiimane mitte alati Berliinis ei elanud...

Järgmine protokoll oli üsna lühike, kuid ülimalt kõmuline ja heitis omapärast walgust Pranzeki isiksusele. See käsitas kellegi kuuekümnekuue-aastase härra Ostorffi ülekuulamist, kes oli sekretäriks ja äriliseks nõuandjaks filmidiiwa Lore Z. juures, tolle kunstniku juures, kellelt Pranzeki waldusest oli leitud nii intiimne ja kompromiteeriw, Garmischis kuupäewastatud autogramm. Härra Ostorff ütles otsekohe:

„Proua Z. pühendus ja allkiri on wõltsitud, käekirjal pole mingit sarnadust proua Z. käekirjaga. Proua Z. pole härra Pranzekit iialgi tunnud, weel wähem temaga kohanud. 6. juunil s. a. ei wiibinud ta üldse Garmischis, waid lamas salanõunik Petermanni kliinikus Berliinis, kus kahe päewa eest — s. o. 4. juunil — tal mandlid olid wälja lõigatud. Rääkimata weel sellest, et proua Z. elab eeskujulikku perekonnaelu ja poleks iialgi annud nii halpi ning hõlpsasti walestimõistetawat autogrammi. Iga esimene wastutulew grafoloog tunneb wõltsingu esimesest pilgust ära. W. Ostorff."

„Pagana pihta!" ütles prokurör Goholl waljusti ja mõttes lisas ta, et see Pranzek oma eluajal pidi olema wist küll üsna riiwatu subjekt.

Selle loo tagapõhjal kumas siis jälle wiimane protokoll, hotelli, kus Pranzek tawalisesti oli peatunud, wastuwõtujuhi tunnistus. See härra jutustas, et Pranzekit, kes alati oli tulnud Müncheni hommikuse rongiga, wiimasel ajal hotelli hallis alati oli oodanud keegi wäga elegantselt riietatud noor daam. Tawalisesti olewat nad siis alati einetanud hotelli restoranis, mõnikord ka Pranzeki ärisõprade seltsis.

Seekord aga, päew enne surma, ei olewat Pranzek daami hallis oodanud. Ta olewat kohe läinud oma tuppa, hallis üldse ringi waatamata, ja olewat einetanud ülal. Ka polewat preili Keller teda kogu päewa jooksul külastanud. Selle asemel olewat aga keegi teine noor daam lasknud teda, wastuwõtujuhti, enesest Pranzekile teatada. Tema, wastuwõtujuht, ei mäletawat parima tahtmise juures enam, kuidas selle noore daami nimi oli, kas algustäht oli S. wõi — ta arwawat ennem, ei, ta wõiwat muidugi eksida. Seewastu aga teadwat ta üsna täpselt weel, kuidas see noor daam wälja näinud. Ta olewat ülimalt kahekümnekahe-aastane, üsna wäikesekaswuline, punajuukseline, kahwatu ja hulga tedretähtedega. Ta kulmud olnud peagu wärwitud ja mitte, nagu see tänapäewa daamide juures on tawaline nähtus, pliiatsiga järele aidatud. Ta olewat olnud lihtsalt riides ja kaugeltki mitte nii elegantne kui preili Keller. Tema keha ei wõiwat ta nimetada teisiti kui kõhnaks wõi kondiseks. Ta nägu aga olnud, kui mitte arwesse wõtta wärwitud silmakulmusid, mitte inetu, nina olnud wist pisut kongus.

Goholl pidi naeratama. See oli alles kirjeldus! Nähti kohe hotelliametniku wilunud silma ja terawat waatluswõimet.

„Noor daam," kõlas tunnistus edasi, „oli üsna erutatud ja istus weerand tundi härra Pranzekiga hallis. Ta läks lõppeks jälle üksipäini minema ja härra Pranzek jäi maha kummalisel rahutuna; ta näris üha huuli ja kõndis hallis hajameelselt edas-tagasi."

„Mis tütarlaps see oli? mõtles Goholl imestades. Ons see tõesti too preili S., kes Helene Kelleri mätseeni oli palunud „mitte midagi ette wõtta"? Wõi talle nõu annud? Wõi teda ainult hoiatanud? Kas see mõistatuslik sõnum wihjas endatapule — wõi oli see hoiatus Helene Kelleri eest?

9.

Doktor Sahl oli täpselt kell kümme õhtul Goholli juures ja pidi koguni weel weerand tundi ootama, kuni prokurör ilmus. Sahli sisemuses kees kõik ärritusest. Aga ta uskus end nii kindlasti waos hoidwat, et ei blameeri end oma õõbra ees, kes wäga armastas pilgata. Wärisedes küsis ta endalt ikka jälle, mis siis saab, kui osutub, et Helene Keller on süüdi? Kas see oli siis armastuse lõpp? Ta ei uskunud seda ja kohkus, et ta seda ei suutnud uskuda.

Kui Goholl tagasi tuli, oli ta wäga sõnaaher ega tõtanud oma teadmisi ruttu teistega jagama.

„Aksikasjad on muidugi ametisaladus," ütles ta tusaselt, „ja ka muidu... ma ei tahaks tõepoolest mitte liig põhjalik olla, Sahl."

„Kas pead teda süüdlaseks?" küsis Sahl masendunult.

Goholl mõtles silmapilgu.

„Ei," ütles ta siis, „õigupoolest mitte. Otsustades kõigi andmete järele, näen teda ennemini homme juba wabana. Kõigepealt tal polnud mingit põhjust, ei mingisugust, mida mina tunnustaksin."

„Selle Pranzeki abiraha andmine lõpeb ju nüüd ära?"

„Jah, see lõpeb ära. Olen sellepärast weel kord komissarile telefoneerinud. Kokku oldi lepitud nii: Pranzek oli maksnud panka teatud summa preili Kelleri ülalpidamiseks ja koolirahaks. Ja Pranzeki surma puhul peab raha jälle ta perekonnale tagasi minema."

Sahl mõtles natuke aega.

„Igatahes," ütles ta, „räägib see selle wastu, et preili Keller ta tappis."

„Ei. See räägib selle wastu, et ta meelitas ta enda juure üles, et teda seal tappa. Seda pole ju keegi sel kombel ka kinnitanud. Aga miks ei wõinud ta teda siis mingisuguse afekti mõjul aknast alla tõugata? Wõib-olla oli neil tõepoolest mõni tüli."

See oli õige, tapmist afekti mõju all ei saanud wõimatuks pidada, aga ka mitte tõestada.

Nad jõid waikides weini, mida Goholl oli lasknud tuua. Wiimaks ütles Sahl:

„Siis on ta homme wõi ülehomme jälle waba, kui ta wastu on nii wähe süüdistusmaterjali."

Goholl wangutas skeptiliselt pead.

„See, mis on olemas," ütles ta, „sellest ei piisa kindlasti mitte, et tõsta ta wastu kaebust tapmises. Aga juurdlus läheb ju edasi, Sahl. Ja näib nii, nagu tuleks päewawalgele weel muidki asju."

„Näiteks?"

„Et tal oli mõni teine armuke ja ta selle pärast läks Pranzekiga riidu. Wõib-olla too teine, kes talle tingimata seisis lähemal, jälle ei teadnud midagi Pranzekist... ja kui Pranzek nüüd ehk ähwardas sellele poisile naha kallale minna... wõib ju endale kujutella kõikesugust, kui on fantaasiat."

„Lollus!" põrutas Sahl pahaselt. „Tal pole olnud mingit teist armukest. Nagu mina teda tunnen ja nagu teda tunneb Köbeling ning Köbelingi naine, kes on ta õõbranna..."

„Akski inimene ei tunne teist, Sahl. Miks ei wõinud preili Keller salajas ka käia oma südamehääle järele? Kas wõiksid seda talle pahaks panna?"

„Tal... polnud... kedagi!" urises Sahl peagu kurjalt läbi hammaste.

10.

„See ei rahulda mind, preili Keller," ütles kriminaalnõunik Brehm, kes kuulas Helenet üle teisel wangistuse päewal, „et wäljendute oma suhete üle härra Pranzekiga nii segaselt ja kahemõtteliselt. Püüan kogu aja säästa teie õrnatundelisust... aga praegusel juhul pean täpselt teadma: kas olite härra Pranzeki armuke wõi ei?"

Helene kehitas õlgu.

„Ons see nii tähtis, härra kriminaalnõunik?"

Igatahes.

Helene naeratas mõrudalt.

„Armuke... kuidas see kõlab... Kas näin ma siis nii, nagu oleksin wõinud härra Pranzekit armastada? Aga tean juba, mida mõtlete. Ei, ma ei salga, te ei usuks ju mind ometigi, härra kriminaalnõunik. Oletage siis rahulikult, et olin ta armuke! See ei häiri mind."

„Arge mõtelgegi minule mõju awaldada," ütles Brehm üsna tajakesi. „Mina olen siin ainult ametnik ja minu isik peaks teile olema täiesti ükskõik. Ütelge rahulikult ei, kui see on tõsi."

„Niisiis jah ja ei, kuidas soowite."

Õlgu kehitades kirjutas kriminaalnõunik protokolli.

Helene pani käed sülle ja wiskas pea weidi selga. Ta silmad näisid ekslewat kõleda ametitoa tühjal lael, aga see oli ainult mäng, et heal näol pääseda üle põhjatu alanduse, mida ta nii walusasti tundis kõigis neis wastikuis küsimusis. Brehm silmitses teda, nagu ta seal istus, ja leidis ta olewat ilusama kui iialgi enne, aga muud ei ütelnud talle tütarlapse toalaes ekslew pilk midagi.

„Kus te tawalisesti härra Pranzekiga kohtasite?" küsis Brehm edasi.

„Mitmes kohas. Kohwikuis, restoranides, hotelli hallis, kontsertsaalides, teatreis..."

„Te pole iialgi elanud samas hotellis, kus temagi? Ka wäljaspool Berliini mitte?"

„Ei."

„Ons ta teid warem mõnikord teie elukorteris külastanud?"

„Ei. Ei iialgi."

Helene wahtis hajameelselt wälja aknast, mille simsile oli laskunud sinine tuwike.

Saksa toetab Itaaliat kõigis küsimustes

Sakslaste ja itaallaste ühine vaenuavaldus Prantsusmaa vastu Napolis. — Vahejuhtumid Tunisis

Ribbentrop polnud Itaalia nõudmistest üllatatud, ei osutanud neile ka poolehoidu

Rooma, 7. 12. (ETA) (Reuter) Saksa suursaadikul oli Itaalia välisministri krahv Cianoga jutuajamine, kus arutati hiljutisi meeleavaldusi Itaalia saadikutekojas. Siinsed Saksa ringkonnad kuuldavasti pooldavad rahulikku lahendust õiglasel alusel. Kooskõlas Berliin-Rooma telje poliitikaga Saksamaa toetab Itaaliat kõigis küsimustes. Saksamaa peab Tuneesia küsimust esialgu siiski peamiselt Itaalia huvide piirkonda kuuluvaks ega ole seepärast seni võtnud seda küsimust üksikasjalikumale kaalumisele. Tähendatakse, et Itaalia ei ole veel annud oma nõudmistele vormilist kuju ja et seepärast tõenäoliselt Saksa suursaadik päris krahv Cianolt, missuguses suunas Itaalia kavatseb tegutseda. Seejuures lükatakse siin ümber kuuldused, nagu oleks Saksa suursaadik asunud laitvale seisukohale Itaalia meeleavalduste suhtes.

Itaalia lehed on tõstnud üles territoriaalse revideerimise küsimuse. Kui aga selgub, et seda eesmärki on võimalik saavutada ainult sõja teel, siis paistab olevat kahtlane, kas kummalgi Berliin-Rooma telje otsal on soovi jatkata surve avaldamist.

Rooma, 7. 12. (ETA) (Reuter) Napolis võtsid täna hommikul prantsusevaenulikest meeleavaldustest osa suur hulk Saksa „Kraft durch Freude" reisijaid, kes viibivad lõbureisil Vahemeres. Mitutuhat Itaalia üliõpilast moodustasid hommikupoolikul rongkäigu, liikudes läbi uulitsate hüüetega: „Tunis, Korsika, Džibuti!" Nendega ühines umbes 2500 sakslast kolmelt Saksa aurikult, mis olid saabunud Napoli Palermost. Meeleavaldajate rongkäik liikus Prantsuse konsulaadi ette, mida kaitses rühm sõdureid. Siit meeleavaldajad siirdusid prefektuuri ja fašistliku erakonna hoonete ette, kus nad panid toime uue meeleavalduse, valgudes lõpuks laiali.

Üliõpilaste meeleavaldusi pandi täna toime ka Torinos ja Firenzes.

Rooma, 7. 12. (ETA) (DNB) Tunisis on uuesti kordunud itaaliavastaseid vahejuhtumeid. Päeva kestes on vigastatud ja halvasti koheldud umbes 50 itaallast. Rühm meeleavaldajaid püüdis ühelt ehituselt ära kiskuda Itaalia lippu. Hulk itaallasi on vangistatud.

Pariis, 7. 12. (ETA) (Havas) Hommikulehed suhtuvad soodsalt Prantsuse-Saksa deklaratsiooni allakirjutamisele. „Journal" kirjutab, et von Ribbentrop ei näidanud mingit üllatust, samuti nagu ta ei osutanud mingit erilist poolehoidu Itaalia viimastele manöövritele. Üldiselt on Prantsuse ringkonnis tunda selle päeva lõpul teatavat optimismi.

Pariis, 7. 12. (ETA) (Reuter) Saadikutekoja asumaadekomisjon pidas koosoleku ühenduses Itaalia hiljutiste nõudmistega. Komisjon avaldas kommünikee, milles tähendatakse, et komisjon on vahetanud mõtteid üldise seisukorra üle Põhja-Aafrikas ja on üksmeelselt vastu võtnud resolutsiooni, milles protesteeritakse meeleavalduste vastu Itaalia saadikutekojas, mis ähvardavad Prantsuse asumaade puutumatust. Prantsusmaa ei luba mingit vahelesegamist rahvaste vabadusse, kes elavad Prantsuse lipu all. On otsustatud saata delegatsioon peaminister Daladier' juure, et küsida, missuguseid samme on astutud Põhja-Aafrika kaitseks.

„Diktaatori sõnad"

New York, 7. 12. (ETA) (Havas) Käsitledes Itaalia asumaadenõudmisi „New York Herald Tribune" kirjutab pealkirja all „Diktaatori sõnad" muuseas: On tähelepanuväärne, et Abessiinia annekteerimisel Mussolini kinnitas, et Itaalia nüüdsest peale kuulub rahuldatud riikide hulka, kellel ei ole enam mingeid asumaade nõudmisi. Diktaatori sõna ei näi tähendavat palju, kui selgub, et väike tükk varandust ligimese käes võiks olla väga hinnaline omaenda käes.

Itaalia protest

Rooma, 7. 12. (ETA) (DNB) Itaalia peakonsul Tunisis on uuesti protesteerinud Prantsuse võimude ees itaaliavaenuliste vahejuhtumite pärast. Itaalia õhtulehed avaldavad selle teate suurte pealkirjadega, pajatades seejuures „võimude skandaalsest erapoolikusest Tunisis juudi-bolševistliku massi kasuks".

Koolilapsedki . . .

Rooma, 7. 12. (ETA) (Reuter) Kooliõpilased korraldasid täna prantsusevaenulisi meeleavaldusi Ternis, Beneventos, Perugias ja Pisas. Roomas on Villa Medici, kus asub Prantsuse suursaatkond, sõdurite ja politsei valve all.

Tervitusi ja õnnitlusi presidendile

Vabariigi presidendile on tulnud rohkesti telegraafilisi ja kirjalikke õnnitlusi.

Pärnumaa kalurite-päev oma telegrammis ütleb: „Maal ja merel on Teie juhtimisel saavutatud kindel kord ja tasakaal. Et meie merekalurid Teie sünnimaakonna rannas võime rahus julgesti ja sihikindlalt oma tööd jatkata mere varanduste kasutamisel, selle eest Teile kalurite suurim tänu."

Soomusrongide Vabadussõja veteraanid ja praegune soomusrongi rügemendi pere, pühitsedes koos soomusrongide loomise 20-dat aastapäeva, saada[illegible] praegusele ja V[illegible] oma südamlike[illegible]

Lauljate Li[illegible] aruannet kinnit[illegible] võtta siiramat [illegible] kõrge kaitse ja [illegible] üldlaulupeo hea[illegible]

„Avanduse [illegible] osavõtjad tervi[illegible] sügava austuse[illegible] ka riigi juhtim[illegible] loodud avarad [illegible] malused. Jatk[illegible] kauaks töötada[illegible] guks."

Edasi tervi[illegible]

Kiviõli ko[illegible] osavõtjad, Isan[illegible] peakoosolek, Is[illegible] Rotova osakon[illegible] aastakoosolek [illegible] Toompea male[illegible] maaliidu Võru [illegible] ja Vahastu alg[illegible]

Tervi[illegible]

Peaministrile [illegible] lisi tervitusi.

Lauljate Liidu[illegible] vastu võtnud, soo[illegible] jõudu meie riigie[illegible]

Edasi tervita[illegible] pidulikust avami[illegible] oma esimeselt t[illegible] maakomitee täisl[illegible]

VÕRKVASTUVÕTJAD:

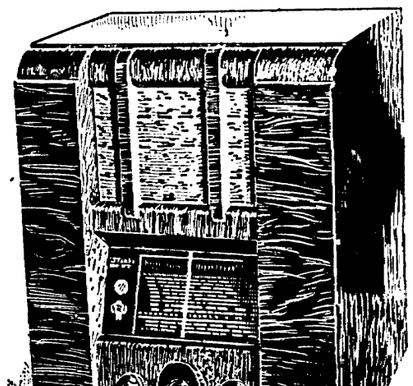

RV 42
HIND KR. 190.–

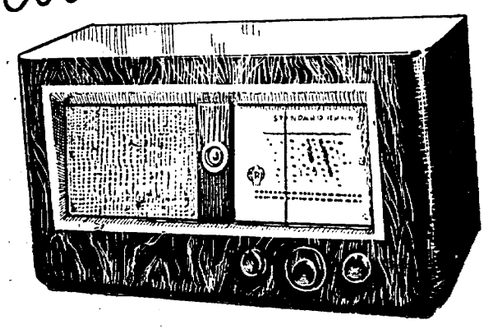

RV 45 HIND KR. 210.–
RV 46 HIND KR. 230.–

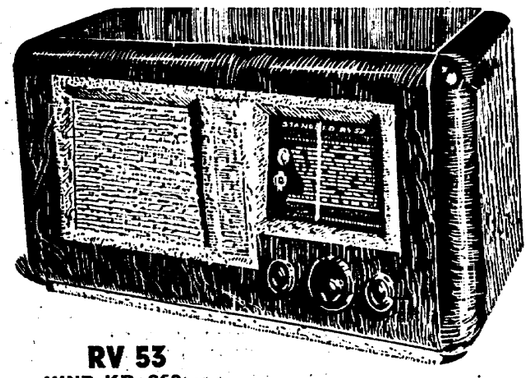

RV 53
HIND KR. 260.–

STANDARD'i TRUMBID:

Haruldane helipuhtus võimaldab suurimat musikaalset naudingut. Suursuguselt kauni välimusega pähklipuust kast on kõrgeläikeliselt poleeritud nitrotselluloid lakiga. Peen ja jäme häälestamine toimub ühe nupu keeramisel. Kõigis võrk-vastuvõtjais asuv maagiline silm näitab häälestuse täpsust. Selektiivsus, tundelikkus ja võimsus on viimaste tehniliste võtete abil viidud täiuslikkuseni.

RAADIOTEHAS
J. RAMMUL
NARVA MNT. 10. TELEFON 306-75.

Põllutöökoja 2. kongress

Presidendi sõnavõtt

Põllutöökoja 2. kongress algab täna kell 10 hommikul „Estonia" kontsertsaalis. Kongressi avasõna ütleb põllutöökoja esimees A. Jürima. Sellele järgneb vabariigi presidendi K. Pätsi sõnavõtt ja põllutööministri A. Tupitsa tervitus. Seepeale põllutöökoja esimees A. Jürima kõneleb põllumajanduse saavutustest ja lähematest ülesannetest, millest arvatakse kujunevat meie põllumajanduslik programm.

Edasi kongressi kawas on rida erialalisi kõnesid: maawiljakuse tõstmisest prof. dr. R. Rootsilt, loomapidamise korrastamisest — nõunik A. Kiwimäelt, talu ehitustest ja põllumajanduse mehhaniseerimisest — põllutöökoja asedirektor A. Käbinilt, talude pärandamise küsimusest — põllutöökoja peasekretär J. Tõrmakülalt, ja põllutööliste küsimusest — koja direktor T. Kindilt.

Ettekannetele järgnewad läbirääkimised.

Kongressile oodatakse umbes 1600 osawõtjat kogu riigist. Sõiduks raudteel kasutatakse 33%-list hinnaalandust.

Saaremaal 2 poisikest kadunud

Esmaspäeval lahkusid salaja kodust Leisi algkooli õpilased Heino Allikas ja Villiam Uus, kes seni on jäänud kadunuks. Poisikesed olid enne oma sõpradele rääkinud, et sõidavad metsikusse läände seiklema. Kardetakse, et noored rändurid on asunud oma kavatsust realiseerima ja on mõne paadiga sõitnud merele.

10 aastat Standard raadiot

Käesoleval hooajal täitus 10 aastat sellest, kui eesti raadioturule ilmus Standardvastuvõtja. See oli 1928. a. sügisel, kui Tallinnas korraldatud raadionäitusel esmakordselt esitati J. Rammuli konstrueeritud Standard-neutrodüünid, mis nii näitusel, kui ka järgneval müügihooajal olid tolleaegse raadiotehnika tippsaavutused. Asjatundjatest koosneva žürii otsus — I auhind kinnitas veelgi Standardi kõrget taset.

Alates 1930. a. asutas J. Rammul oma raadiokäitise, et rohkem tähelepanu pühendada standardaparaatide täiendamisele. Pidev maailma raadiotehniliste uuenduste ja leiutuste jälgimine võimaldas igal aastal müügile lasta moodsaima konstruktsiooni ja välimusega aparaadi. Sellest tingituna levisid Standard'id 10 a. vältel ilma igasuguse reklaamita, tuginedes usaldusele, mis aja vältel tekkis ostjaskonnas Standardaparaatide vastu.

10 aasta jooksul on Standard-neutrodüünidest välja kujunenud moodsaimad super-aparaadid. Vastuvõtjate tüübid selle aja vältel on vaheldunud, kuid ühiseks on jäänud vana põhimõte: raadioaparaat peab eelkõige olema muusikariist, jäädes aastakümneks musikaalseks sõbraks. Sellest tingituna on Standardi trumbid olnud alati loomutruu muusika ülekanne ja vastupidavus.

Tänavune Standard juubeliseeria on 10 aasta kogemuste tulemus, millede konstrueerimisel on kasutatud viimaseid tehnilisi uuendusi. See ilmneb basside helipuhtuses ja lühilaine osa täiuslikkuses.

Maitseka välimusega pähklipuust kast omab kõrgeläikelise, kuid vastupidava nitrotselluloid poleeri, mida määrdumise puhul võib pesta seebiveega.

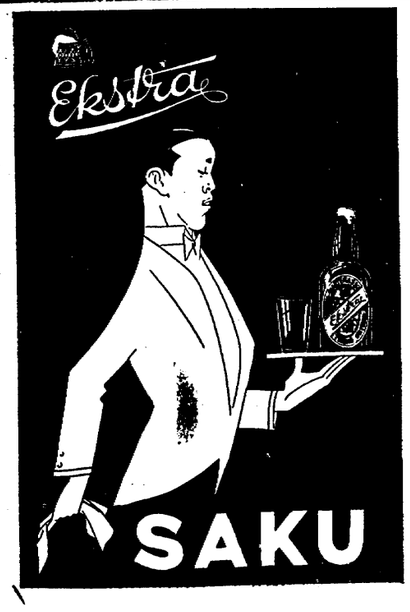

Nimetamisi kohtu alal

Vabariigi presidendi otsusega 7. dets. 1938 nimetatakse eriõiguse põhjal Tallinna ringkonnakohtu osakonna esimeheks senine Tallinna ringkonnakohtu liige Augustin Müristaja ja Tallinna ringkonnakohtu liige Boris Karoles Tartu ringkonnakohtu osakonna esimehe kohale.

Narva II jaoskonna kohtunik Konstantin Kallismaa paigutatakse ümber Narva I jaoskonna kohtuniku kohale.

Saatkonnad suletud

Poola saatkond teatab, et täna, 8. detsembril, on saatkond ja konsulaarosakond katoliku püha tõttu suletud.

Leedu saatkonnast teatatakse, et saatkonna kantselei on täna katoliku püha tõttu suletud.

Hülged tulevad Viru rannavetesse

Virumaal on Purtse ranna kalurite poolt viimasel ajal korduvalt nähtud rannavetes rohkesti hülgeid. Eriti palju olevat näha noori, kelle nahk ongi just kalliväärtuseline. Kalavõrke meresse viies on saadud paatidega hülgesalkadele õige lähedale minna. Hülged tulevad koguni maale nii lähedale, et neid võib rannast näha. Kohalikud kalurid valmistuvad selle tagajärjel juba hülgejahile.

Kreenholmi vabrikuvalitsus lükkas tööliste palganõudmise tagasi

Teatawasti otsustasid Kreenholmi wabriku töölised nõuda uue palgalepingu sõlmimisel 1. jaanuaril palka juure 10 kuni 13 senti tunnis. Käitisnõukogu teatas tööliste üldkoosoleku sellekohasest otsusest wabrikuwalitsusele. Kuigi weel ametlikku wastust pole töölistele antud, kuuldub, et wabrikuwalitsus ei saa tööliste nõudmistele wastu tulla, kuna seda peetakse liialdatuks. Kuna kokkulepet kohapeal ei saawutata, siis Kreenholmi tööliste palganõudmine antakse töötülide komisjoni lahendada.

Viljandi-Pärnu vahemaa lüheneb 30 km

Viljandi maavalitsuse teedeosakond on 1939./40. a. teedekapitali eelarve ettepanekus palunud 30 tuhat krooni krediiti Viljandi-Pärnu vahelise maantee õgvendamiseks. Praegust maanteed kaudu on Viljandist Pärnu ümmarguselt 100 km, kuid õgvendamise teostamisega väheneks vahemaa 30 km võrra.

Viljandi-Pärnu uue maantee sihiajamine toimus kolm aastat tagasi. Viljandist kuni Raudnani läheb siht senist teed mööda. Sealt edasi tuleb aga uus tee rajada paljudes kohtades läbi rabade ja soiste metsade. Suuremaid sildu oleks tarvilik ehitada kolm, nimelt Kõppu, Hallistesse ja Vaskjõele.

COGNAC MEUKOW

Sarlakid Loodis

Paistu jaoskonnaarst otsustas sulgeda Loodi 6-klassilise algkooli kuni 11. detsembrini. Kooli sulgemist põhjustas ettetulnud sarlakijuhtum. Kuna sarlakisse haigestunud õpilane mitu päeva viibis tütarlaste magamistoas, siis kardeti, et ka teised õpilased võivad haigusest nakatuda.

Dr. med [illegible] Ta[illegible]

Lugu[illegible]

Tartu, 7[illegible] duskonna kog[illegible] prof. dr. med. [illegible] Akadeemia p[illegible] Schlossma[illegible] nal tekkinud [illegible] ette, et tema [illegible] K. Schlossma[illegible] väitekirja Ta[illegible] lismaa ülikool[illegible] tivat dr. med [illegible] tarvitada *do*[illegible] kraadi, mida [illegible]

Prof. K. [illegible] doktori väitek[illegible] neži ülikooli [illegible] sel ajal evaku[illegible]

Vastavast [illegible] doktorand K. [illegible] 1920. a. Vor[illegible] avalikul koos[illegible] kandega, mill[illegible] missuguse et[illegible] tud, et sel on [illegible] utšnoje znats[illegible] lis ei seisa, [illegible] ettekande puh[illegible] tunnistatud, [illegible] vasti niisugu[illegible] järeldusena [illegible] 1920. a. saa[illegible] tulles Tartu [illegible] *med.* tiitlit.

Meie kuul[illegible] teaduskonna [illegible] see küsimus [illegible] misele võetud[illegible]

Õlikivilin[illegible]

Paul Kere[illegible] mise puhul ko[illegible] vanduse rahva[illegible] millest võttis [illegible] juhatava kõne[illegible] K. Luts, kuna [illegible] ülevaate A. Ka[illegible] kaevanduse sü[illegible] soololaule. Ke[illegible]

Peale aktus[illegible] 1924. a. TEMS[illegible] tase vastu 12 [illegible]

Hääl valgu[illegible]
teeb elukõõms[illegible]

Juba varakult peaks igale lapsele hääd valgust v[illegible] Osram-D-lambi kaudu. Lastetuppa kuulub 12[illegible] et säästa laste silmi lugemisel, koolitööl ja [illegible]

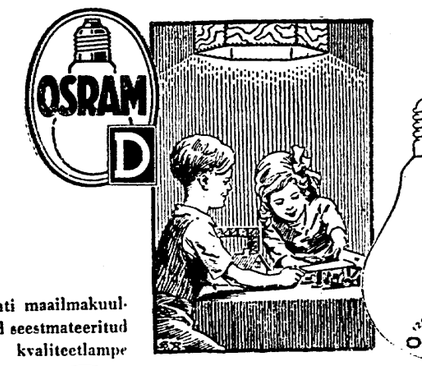

Nõudke alati maailmakuulsaid seestmateeritud kvaliteetlampe

3 OSRAM

Dekaluumen-lamp garantiitemnli[illegible] vatt-tarvitusele

Kummaline lugu

doktoripromotsiooniga

KILLUKE VENEAEGSEST TARTU ÜLIKOOLIST

Tartu ülikooli vanemat ajalugu käsitlevais teostes puudutatakse korduvalt üht doktoripromotsioonilugu 1816. aastast, mille kohta toime pandud juurdlustest on ülikooli enda arhiivis tekkinud määratu hulk akte. Sündmus ise tohiks kultuurloolise killuna mitmeti väga huvitav olla.

Tol ajal oli Tartu ülikoolis tavaks, et professorid said promotsiooni eest ilma kindlaksmääratud normita erimaksu, mis läks nende endi kasuks. Õppejõudude rasked palgaolud viisid nii mõnegi mehe kiusatusse, et „promotsioonide" korraldamine mõni kord kujunes lihtsaks äritegemiseks. Üks selline „promotsioon" kujunes suureks avalikuks skandaaliks, millel olid suured tagajärjed ülikooli enda elus ning mis ühtlasi kiskus määratumalt maha tema prestiiži rahvusvahelises teaduse maailmas.

Suvevaheajal 1816. a., kui suurem osa ülikooli õppejõude oli linnast eemal, arvasid kohal viibivad õigusteaduskonna liikmed olevat tulnud soodsa silmapilgu lihtsustatud korras korraldada doktoripromotsiooni kahele väljastpoolt tulnud isikule. Need olid Peterburis tuntud rätsep Joh. Walter ja Moskva kaupmees ja tööstur Mich. Weber. Kummalgi neist oli juba varem Erlangeni ülikooli filosoofiadoktori kraad. Nüüd tahtsid nad saada ka Vene ülikooli doktorikraadi, et sel teel omandada seisuslikku õigust pidada endil pärisorje. Muidugi pole tarvis siinkohal rõhutada, et mõlemad olid jõukad mehed.

Ülikooli kuraator Klinger, kes sellest promotsioonist kui sündinud faktist kuulda sai, tegi kohe ülikooli nõukogule ülesandeks korraldada asja kohta vali juurdlus. Nõukogu võlitusel asja juurelnud kaks professorit jõudsid otsusele, et kummaltki „promovendilt" tuleb doktoridiplomid ära võtta. Kogu lugu kandus ministrite nõukogusse. Viimane tegi otsuse, mis leidis keisrilt kinnituse, et Walteri ja Weberi doktoriks tunnistamine tuleb tühistada, diplomid neilt ära võtta ja anda need tagasi Tartu ülikoolile hävitamiseks.

Kogu selles asjas süüdlaste professorite kohta korraldati keisri käsul ülikooli nõukogu kui kohtuinstantsi poolt üksikasjaline juurdlus. Sel teel selgitati, et õigusteaduskond oli seadusest üle astunud sellega, et ta oli mõlemad isikud tunnustanud doktoriteks otseselt, ilma et neil oleks olnud magistridiplomi, mis oli kehtiva korra järele nõutav, kirjalikud ja suulised küsimused olid eksamil esitatud mitte täies ulatuses, dissertatsiooni avalikuks kaitsmiseks polnud nõutud jne., ühe sõnaga kogu promotsiooni korras oli lubatud rida jämedaid eksimusi kehtivate seaduste vastu.

Ülikoolikohtu arvamus tuli läbivaatamisele ka ministrite nõukogus ja viimase seisukoha põhjal otsustas keiser ülikooli rektori ja õigusteaduskonna dekaani tagandada ametist ja vallandada ka professori kohalt, teistele õigusteaduskonna professoritele teha ülikooli nõukogu juuresolekul vali noomitus, kusjuures edaspidi neid ei tohitud valida kõrgematele ametikohtadele ülikoolis.

Kogu see vahejuhtum ebaseaduslikult antud doktorikraadidega tekitas äärmiselt raske ja ebamugava mulje ülikooli suhtes mitte üksi lähemais ja kitsamais ringkonnis, vaid ka kaugemal. Peterburis kõneldi juba, et mitte üksi õigusteaduskond, vaid kogu Tartu ülikool peaks saama karistuse osaliseks; käidi juba ringi mõttega, et ülikool tuleks vähemalt ajutiselt sulgeda.

Sel Tartu ülikoolile kriitilisel ajal viibis „Emajõe Ateenas" vene luuletaja V. Žukovski, kes oli tihedas läbikäimises kohalike professoritega ja üliõpilastega. Ta oli juba siis tuntud luuletaja ja suurte sidemetega õukonnas. Ta aitas oluliselt kaasa, et Tartu ülikooli ähvardav karistus jäi tulemata.

Kogu see promotsioonilugu sai peagi teatavaks ajakirjanduses ja välismaal ning tekitas kõikjal kestva järelkaja. Nüüd hakati suure umbusaldusega vaatama ka Tartu ülikooli teistele diplomitele ja hakati kahtlustama teisi sama ülikooli teaduskondi, et nad liig ohtralt ja kerge käega on välja annud teaduslikke kraade. Ülikooli uus rektor püüdis avalikult neid süüdistusi tagasi tõrjuda. Kuid kogu süündmuse järelmõju kestis veel aastaid. Veel 1820. a. kirjutas üks Tartu ülikooli kasvandikke oma sõbrale kodumaale Göttingenist: „Raske on endale kujutella, millist kahju see skandaal on teinud meie ülikoolile, seni pole ma siin kohanud ühtki inimest, kes sellest loost midagi ei teaks ja selle üle poleks järele pärinud."

Kogu selle skandaali järelkaja välismaal aitas siiski pehmendada valitsusvõimude asjale kiire pealesaamine ja selle kindlakäeline likvideerimine. Ülikooli sisemises elus oli selle skandaali üheks tagajärjeks, et nüüd pandi maksma uued täpsed määrused teaduslike kraadide andmiseks.

Nii sa teenid kogu rahvast

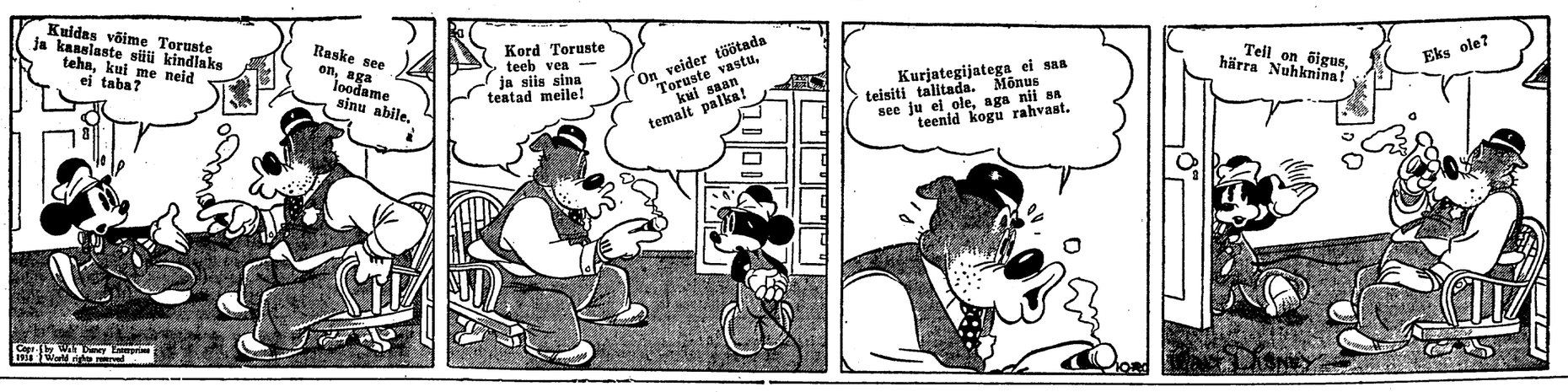

Kodanikule oma korter ja kodu

Suur tung korteriühinguisse. — Ehitamisele rida suuri ühiselamuid. — Ametnikud ja töölised asuvad maju ehitama

Eile mag. Umblia andis linna ehitusosakonnas lehtede esindajaile informatsiooni korteriühingute asjus.

Korteriühingute organiseerimist algas ehitusosakond 1936. aastal linnavalitsuselt kinnitatud juhistel, et võimaldada väikekapitaliga kodanikele ehitada oma kodu ja ühtlasi alustada ehitustegevust, kuna juba ilmnes korteripuuduse tunnuseid

Linn võimaldas soodustatud tingimustel ehituskrundi. Osakond valmistas ehituskavändid, registreeris soovijaid ja võttis vastu esialgseid sissemakse. Ühte majja korteri soovijad organiseeriti korteriühinguks, kellele anti üle edaspidine talitus.

Nii organiseeriti 3 korteriühingut: „Asula", „Raua" ja „Uus 22".

Korteriühing „Asula" ümber koondusid kontoriametnikud ja ühing ehitas Kunderi tänaval 4-kordse maja 25 korteriga. Maja valmis 1937. a. ja läks maksma 1.300.000 krooni. Korteriühing „Raua" ehitas Raua tänaval 4-kordse maja 20 korteriga, mis valmis 1938. a. ja maksis 150.000 krooni. Korteriühing „Uus 22" ehitas Uuel tänaval 4-kordse maja 10 korteriga, mis valmis 1938. a. ja läks maksma 130.000 krooni. Kahe viimase ehitusühingu ümber olid koondunud riigi- ja omavalitsuse teenijad, advokaadid, ärimehed ja ametnikud.

KORTERIÜHINGUTE ORGANISEERIMINE ALGAB UUESTI.

Vahepeal osakond katkestas ajutiselt ühingute organiseerimise, sest suurema osa korterisoovijate rahuldamist ei võimaldanud nende endi väike omakapital ja pikaajalise ehituskrediidi puudus. Organiseerimist kavatseti jatkata, kui on selgunud pikaajalise ehituskrediidi ja mõned muud ühingute tegevusega seotud juriidilised küsimused (korterite kinnistamine omanike nimele).

Kuna aga elanike hulgas oli huvi korteriühingute vastu väga elav ja osakonnale esitati alatasa rohkesti järelepärimisi ja sooviavaldusi, siis algas osakond 1938. a. kevadel uuesti korteriühinguisse astuda soovijate registreerimist.

Osakonnale esitati lühikese ajaga ligi 400 sooviavaldust. Valdav enamus soovijaid võiks tasuda ehituse jooksul 5—25%. ehitatava korteri hinnast, kuna ülejäänud osa sooviti saada pikaajalisele laenule. Umbes 25% soovijad oli suuteline tasuma ehituse jooksul 60% või rohkem soovitava korteri hinnast. Viimastest soovijaist organiseeris osakond grupid, koondades igasse gruppi enam-vähem ühesuguse seltskondliku seisukohaga ja ühtlaste soovidega isikud.

Neist organiseeritud gruppidest on senini välja kujunenud 4 korteriühingut: „Vara", „Oma elamu", „Kaljo" ja „Eesti Tare".

NENDE ÜHINGUTE EHITUSKAVAD.

Korteriühing „Vara", kus on 13 liiget, kavatseb tuleval kevadel ehitada Kunderi tänavale 4-kordse maja 16 korteriga. Maja arvatav hind oleks 160.000 krooni. Ühingusse on koondunud sõjaväelasi ja pangaametnikke. Ehituseks on ühingul 75 protsenti oma raha ja 25 protsenti on arvatud pangalaenuna. „Kaljo" oma 26 liikmega tahab ehitada Kuhlbarsi tänavale 4-kordse maja 24—26 korteriga. Maja hind oleks 180.000 krooni. Oma raha on 60 protsenti ja pangalaenu 40 protsenti. Ühingusse on koondunud ametnikud ja vabakutselised. „Oma elamu", kuhu on koondunud erateenijad ja vähemad ettevõtjad, tahab ehitada 4-kordse maja 21 korteriga Kunderi ja Laulupeo tänavate rajoonis. Maja eelarve on 120.000 krooni, oma raha on ühingul 60—70 protsenti.

„Eesti Tare" ümber on koondunud samuti erateenijad ja vähemad ettevõtjad ja nad tahavad ehitada Paldiski maanteel 3-kordse maja, mis maksaks 60.000 krooni. Oma raha on 50 protsenti.

LINNAEENIJAD OMAKORTEREID MURETSEMAS.

Peale selle on organiseeritud korteriühinguid linnateenijate osavõtul:

1) K/Ü. „Oma tuba", liikmeiks linna kooliõpetajad, praegu on ühingul 18 liiget, kavatseb alata 1939. a. 4-kordse, 18 korteriga maja ehitamist Gonsiori tänavale.

2) Linnateenijate ja -tööliste korteriühing „Linnateenijate ühiskodu", kavatseb ehitada väikekorteritega ühiselamud oma liikmeile, kusjuures liikmete esialgne osamaks oleks 6—10% korteri hinnast.

3) Ehitusosakonna ametnike korteriühing, mille põhikiri pole veel registreeritud, kavatseb 1939. a. alata 4-kordse, 24 korteriga ühiselamu ehitust Gonsiori tänavale, mis eelkalkulatsioonide järele läheks maksma Kr. 230.000.—. Liikmete omakapital on 30% ehituskuludest.

Peale selle on korteriühingute ellukutsumise mõte liikumas veel mitmes ringkonnas, näiteks Linnapanga ametnike, Riigitrükikoja ametnike hulgas ja mujal.

TÖÖLISED ÜHISELAMUT PÜSTITAMAS

„Põhjala" töölised tahavad ühiselamu püstitada Erika tänavale. Nad on kokku pannud 25.000—30.000 krooni, teist niipalju pani tööandja juure ja 60.000 krooni loodetavat saada rahvamajanduse elustamise fondist protsentideta laenuna.

MIS TAKISTAB EHITUSÜHINGUTE TEGEVUST?

Olulisemaks takistuseks korteriühingute tegevusele on praegu eeskätt pikaajalise, mõõdukaprotsendilise ehituskrediidi puudus.

Ühiselamus läheb üks ruutmeeter korteri põrandapinda maksma keskmiselt Kr. 120.— kuni Kr. 130.—. Praeguste krediidiolude juures on korteriühingu tegevus mõeldav vaid juhul, kui liikmed suudavad kokku panna oma kapitali vähemalt 60—70% ehituskuludest.

Mugavustega 2-toalise korteri hind ühiselamus tuleks umbes 6000 krooni ja 3-toalise korteri hind 8000 krooni.

1937.—38. aasta jooksul on registreeritud sisemini steeriumi juriidiliste isikute büroos 14 korteriühingu põhikirja. Linnavalitsuse majandusosakonna kaudu on antud või lubatud obrokile korteriühinguile sama aja jooksul 9 ehituskrunti.

KORTERIOMANIKULE ANTAGU PEREMEHEÕIGUSED.

Seni puudub seadus, mis annaks korteriühingu liikmele peremeheõigused ta korteri kohta ühiselamus. Omaniku nimele võib kreposteerida vaid selliseid kortereid, milledel on põranda all maa ja katuse peal õhk. Asub aga korter maja teisel korral, või allkorral teise korteri all, siis ei saa korteriomanik korterit oma nimele. Ja eelpool tähendatud korteri omanik, kellele võimaldatakse korter kreposteerida oma nimele, peab maksma sel puhul kõrget kinnitusmaksu. Kodanik, kes omab ühiselamus korteri, ei saa nii oma korteriga talitada nii kuidas tahab. Ta ei saa seda teenistuskoha muutuse puhul või mõne muu vajaduse puhul müüa ega teha selle peale võlgu. Ja seda õiget peremehe tunnet ei ole ka, ehkki korter on ühingule välja makstud.

Siin peaks antama vastav seadus, mille vajadust on rõhutatud juba ammugi.

ILMU

Voldemar Vaga

ÜLDINE KUNSTIAJALUGU

9. vihk.

„Üldine Kunstiajalugu" ilmub 10 vihus, u. 800 lk. ulatuses, milles on 152 ühe- ja 25 mitmevärvilist eraldi pildilehvlit kriitpaberil ja üle 1000 pildi tekstis. Tekst ja pildilehvlid kokku moodustavad u. 1000-leheküljelise luksusliku kõite.

Eeltellimishind:

Kohemaksetavas rahas Kr. 19.–.

Järelmaksuga Kr. 22.–. Tellimise andmisel tuleb tasuda Kr. 4.40, mis arvestatakse esimese ja kümnenda vihu hinnaks, ja vihkude 2.—9. kättesaamisel à Kr. 2.20.

Viimne, 10. vihk, ilmub järgmisel nädalal.

Pärast seda maksab „Üldine Kunstiajalugu"

34 krooni

KIRJASTUS O.-Ü. „LOODUS"

Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35. Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92. Posti jooksev arve nr. 2055.

Poistele!

Raudteeronge, tramme, autosid ja igasug. mänge soovitab suurel ja väikesel arvul

K/M M. Schaefer

Tallinn, Rataskaevu 5.

Raamatunädala grimasse

Pole midagi ütelda, ka provints lö agarasti raamatunädala puhul kaasa. Ra matust on juttu aktustel ja ajalehted Kahju ainult, et mõni tegelane teeb oma t nii, et raamat saab kasu asemel kahju.

Siin on provintsi ajalehe juhtkiri „Ma noored ja raamat". Juhtkirjanik on va nud oma kirjutise mottoks president Pätsi sõnad: „Rahvas, kel puudub vaim toit raamatute näol, jääb teistest rahvaste maha. Ainult see rahvas, kes võib niisug sest vaimutagavarast, nagu seda on raama ilmlõpmata uusi mõtteid, uusi tundeid äratust saada, läheb kultuuriliselt edasi."

Need on hästi üteldud sõnad. Kuid jul kirjanik hakkab otskui nende sõnade kius andma raamatule pähe. Ta kurdab, et ma raamatukogudes on vähe põllumajanduslik ku kirjandust ja muutub vihaseks iluk jandusele, just nagu oleks see ilukirjandu süü, et põllumajanduslikku kirjandust vähe. Lõppeks teeb juhtkirjanik maanoo tele selgeks, et ilukirjandusel pole min väärtust, sest „Toomas Nipernaadi" „Vaestepatuste alev" on tõsisele maainim sele liigvee kuivendamisel, lambatalle ha gestumisel ja talumajapidamise tehnilist küsimustes ülearused; kuid ühiskonna pr bleeme lahendades otse talumatud."

Kahju, et juhtkirjanik ainult selle piirdub. Ta oleks võinud niisamasugu eduga jatkata: ilukirjanduslik teos ei kõl põllu väetiseks, temast ei ole abi lutika hävitamisel ning vankri määrimisel ei o temast vähematki kasu.

Arvata võib, et säärane „selgitustö kannab ka vilja, sest maainimene usub aj lehte ja on meelsasti lehe mõtetega nõu eriti veel siis, kui need tema omadega üh lähevad.

Seda võib oletada maa vanade suhte Maa noortest aga on karta, et nemad r piiratud arusaamisega ei ole. Küllap nema mõistavad, et kuigi „Toomas Nipernaad ei kõlba kesale rammuks, siis ometi on s säärane väärtsaavutus, mis lõikab Ees heaks väljaspool kodumaa kitsaid piire loorbereid. Küllap noored mõistavad, niisugust raamatut maksab siiski talud hinnata ja sellele uhkegi olla.

*

Omal viisil on saanud raamatunäda ülesannetest aru ka kolmapäevane „Rahv leht", kus serveeritakse matsuva suu kohvikuklatši ühe tuntud kirjaniku suhte Tuleb aina imestada seda julgust, mille võetakse ühe romaani karikatuurne kang lane ja seletatakse rahvale, et see kuju k gu oma veidrustega ei ole muud kui elu maha kirjutatud see ja see kirjanik.

Kas kirjanike üle irvitamine kuulub raamatunädala õilsate ülesannete hulka?

—*en.*

Soontagana kanged mehed

Mihkel Aitsam

13

Salajane nõupidamine Pärnus.

Kuberner Üxküll saatis Riiast mässu maha suruma sandarmiülema kindralmajor Laksi hulga sandarmitega ja 70 soldatiga. Kaasas oli 4 tollilist kahurit.

Laevaga Pärnu jõudes läks kindralmajor Laks ülempreester Suigusaare juure. Laks olnud sünnilt eestlane ja südamesõber Suigusaarega, kellega üheskoos Riia vaimulikus seminaris õpitud.

„Mis Mihkli kirikuvallas õieti lahti on?" küsinud Laks. „Mind saadeti sinna mässu maha suruma. On suurtükidki kaasas."

Suigusaar vastanud, et mässust ja selle juhtidest ei saa juttugi olla.

„Kehvad rentnikud otsivad seaduse juurest kaitset rendikõrgenduse ja taludest väljatõstmise vastu. See on kõik nende süü. Mässajateks on neid tembeldanud siinne aadel ja pastor Schmidt."

„Kui see nii on, siis on minu kohus seda asja korraldada," lausunud Laks selle peale. „Meil tuleb seda koos läbi harutada."

Veel samal päeval kihutas käskjalg Mihklisse. Tal oli kaasas kiri, mida ta tohtis ainult Mihkel Viljaku kätte anda, ja seda isiklikult.

Kirjas anti juhatust, kuidas külarahvas peab endid ülal pidama, kui sõjavägi Mihklisse jõuab. Rahvas ei pruugi midagi karta, rääkida ega naerda. Kui kindral küsib või käsib midagi teha, siis tuleb seda vaikselt täita. Siis talupojad ei kaota oma õigusi ja kõik sõjaväe kohalekutsumise kulud langevad kutsujate kanda. Need kulud on aga suured.

Kirja lõpul oli märkus, et kindral soovib Viljakuga isiklikult rääkida.

Öökatte all sõitis Viljak Pärnu, kus ta teisel päeval ülempreester Suigusaare korteris kindral Laksiga kokku sai.

Kindral oli keskmise kasvuga ja väga lahke ning kaastundlik mees. Ta kõneles Viljakuga eesti keeles. Veel kord soovitas kindral Viljakule tagasihoidlikku käitumist väljatõstmisel, sest niisugune oli kohtuotsus ja sõjaväel tuleb seda täita. On loota, et sel korral pääsevad talupojad kulude kandmisest, mis seoses sõjaväe kohalesõiduga.

Viljakult võeti sõna, et ta sellest nõupidamisest kellelegi sõna ei lausuks.

Viljak lahkus Pärnust. Sõjaväes algasid suured ettevalmistused Mihklisse marssimiseks. Kulud aina kerkisid.

Sõjavägi saabus Mihklisse.

Järgmisel pühapäeval, kirikuteenistuse ajal, jõudis sõjavägi Mihklisse. Sõjaväge küüditasid talupojad. Peatuti kirikukõrtsi ees.

Kui kirikulised imestusega küsinud, kuhu see suur sõjavägi suurtükkidega läheb, irvitanud soldatid vastu:

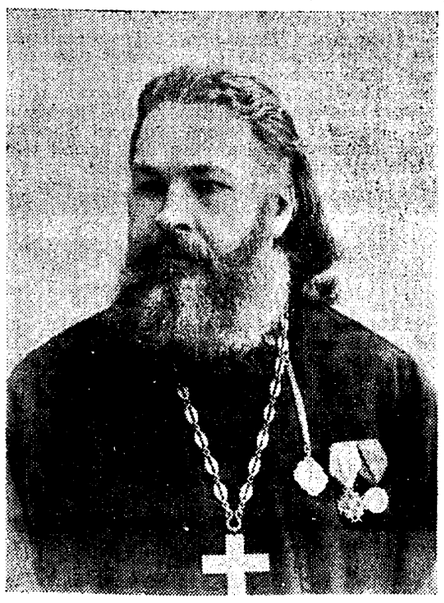

Ülempreester Mihkel Suigusaar.

„Lähme kirikuvalla vanu rentnikke tapma, kes pole enam kirikus käinud."

Kurese ja Vastapää mehed loobusid kirikuskäimisest, kui vahekord pastoriga oli teravaks läinud.

Sõjavägi ööbis kirikuümbruse hoonetes, kõrtsis ja kus ruumi leidus.

Pühapäeval postvankril saabusid kindral Laks ja sillakohtunik Pilar v. Pilchau Kõimasse. Oli ju sillakohus rentnikud taludest välja mõistnud ja seega tema ülesanne otsust täide viia. Sealjuures pidi viibima ka kiriku-eestseisja, kellele „puhtakstehtud" talud üle anti.

Esmaspäeval, 10. mail, varahommikul esitasid külamehed ühispalve kindral Laksile, et väljatõstmist ette ei võetaks.

Kindral vastas, et see tema võimuses ei ole. Tema ülesanne on kohtul abiks olla väljatõstmise juures.

Kohe selle järele sõitsid suured saksad kirikukõrtsi juure, kus sõjavägi pealetungiks oli üles seatud. Kuna sakste jutu järele Kurese küla mässab, tuli seda vallutada sõjatehnika kohaselt: kahurvägi pidi Kibura küla poolt üle põldude, jalavägi aga kiriku poolt minnes peale tungima.

Mõisnikud soovitanud lasta küla peale kahuritest kogupauk, et seega mässajatele kabuhirmu peale ajada.

Sellele seisnud kindral kindlal kuiul vastu:

„Minu sõjavägi ei tohi mingit sõjariista käsitada, kui rahva poolt vastupanu ei avaldata."

See vastus pole sakstele meeldinud. aga parata polnud midagi.

Algas suur väljatõstmine.

Kõlas käsklus ja sõjavägi hakkas küla peale tungima. Kindral teadis küll, et külas ei osutata sõjaväele mingisugust vastupanu, tema pidi aga tegutsema eeskirjade kohaselt ja mõisnikud koos pastoriga ei pidanud Pärnus asetleidnud salajasest nõupidamisest teadma.

Kui sõjavägi kahuririataste ragisedes Kurese külasse marssis, valitses seal hauavaikus. Küla oli nagu välja surnud: tööpäev, aga kuski ei tehtud tööd. Rahvas kas seisis õues või vaatas ukse pealt vaikides. Mitmel, ei, paljudel olid silmad vees: täna olid nad sunnitud lahkuma oma elukohtadest, kus elanud juba nende es vanemad ja püstitanud aegade jooks elumajad ja kõrvalhooned. Nüüd pid need tasuta jääma Mihkli kirikule ja t ma kirikhärrale.

Soldatid käisid nüüd ohvitseri juhtim sel majast majasse ja tõstsid majakraan elamutest välja.

Pilar ja Ditmar nõudsid, et majakraa kantaks tänavale ja põllu peale, igasse õu oma majakraam.

Sillakohtunik Pilar käis soldatitega ka sas ja põrutas igas talus:

„Mina keelan oma jalaga tuppa taga astuda!"

Seda käsku täideti vaikides, naistel s mad pisarates ja ohked huultel. Üle kü oli teade levinud, et sõjaväele ei tohi väi sematki vastupanu avaldada! Seda täide ka nüüd vaikses leinas, kui nii võib vä jendada.

Järg tuli Juhkamaa sauniku kätte. Aa Pitkmanni 70-aastane isa oli voodis sur mas. Ta ei suutnud enam oma jalal käi

Kindral Laks arvas, et sillakohtun võiks jätta teda tuppa surema.

Pilar otse karjunud selle peale:

„Õues aia ääres on ruumi küll surra

Kohtuotsuse täitmiseks kandsid n soldatit surija ühes voodiga õue. Sead oli täpselt täidetud!

(Hiljem oli kindral Laks Pärnus Suig saarele rääkinud, kuidas ta südamest v hastanud sarnase julma käitumise üle ten sugurahvaga.)

Külas käidi läbi kõik talud ja sauna kust oli vaja vanu elanikke välja tõst Ei üheski talus vähimatki vastupanu!

Aga ometi!

Klaipeda kriis teravneb

Kuberner lahkus sakslaste nõudmiste tõttu. — Leedulased ja juudid kustutatakse valijate nimestikust

Sakslaste juht esitab president Smetonale rea nõudmisi

(„Päevalehe“ erikirjasaatjalt Kaunases.)

Kaunas, 8. 12. Klaipeda kriis teravneb. Eile õhtul esitasid Klaipeda kuberner Kubilius ja viitsekuberner Sokolovskas oma lahkumispalved, mis võeti presidendi poolt vastu. Lahkumise põhjustasid Klaipeda sakslaste poolt esitatud sellekohane nõudmine. Uueks kuberneriks nimetatavat üks silmapaistvaid Klaipeda leedulasi, kes oleks vaadetelt vastuvõetav ka sakslastele. See oleks esimene kord, kus Klaipeda kuberneriks saaks klaipedlane.

Seisukord Klaipedas teravneb üha. Kokkupõrked rahvussotsialistlike formatsioonide liikmete vahel ühelt poolt ja leedulaste ning politseivõimude vahel teiselt poolt rohkenevad. Ärevuse kasv on seletatav sakslaste poolt arendatava ägeda kihutustööga valimisteks 11. detsembril.

Eile jõudis Klaipedasse tagasi sakslaste juht dr. Neumann, kes viibis mõne päeva Berliinis, kus tal olnud tähtsaid kokkusaamisi. Nüüd on ta palunud audientsi president Smetonalt, kellele esitab sakslaste nõudmised kategoorilisel kujul. Nende hulgas on muuseas ka nõudmine, et Klaipedast eemaldataks iga viimane kui üks Leedu ametnik. Arvatakse, et Leedul tuleb need nõudmised vastu võtta.

Endine välisminister Lozoraitis nimetatavat saadikuks Rooma.

*

„Elta“ teatab „Meemelisaksa partei“ rohketest valimiskoosolekutest Klaipedamaal, kuigi sakslaste juht dr. Neumann enne Leedu mõningate surveabinõude kaotamist andis lubaduse, et valimiskoosolekuid ei tule. Neil koosolekutel aga ainult kuulatakse „juhtide“ käredaid kõnesid, mingisuguseid teisi sõnavõtte või diskussioone pole lubatud. Kui keegi seda püüab, karjutakse ta kohe maha.

11. detsembril toimuvate valimiste peakomitee, mis koosneb ainult sakslastest, arutas paljude Klaipeda elanike proteste, et neid pole võetud valijate nimekirja. Komitee oli sunnitud rea leedulaste proteste siiski rahuldama. Ent mitutuhat protesti liikati tagasi, kuigi nende andjail on täielikud Klaipeda kodaniku õigused. Need on peaaegu eranditult leedu ja juudi rahvusest isikud. Valijate nimekirjast on kustutatud isegi Leedu tolliametnikud, kes küll 12 aastat vahetpidamatult on elanud Klaipedas ja kannud kodanikukohustusi.

Saksamaa lehtedele antud seletustes nõuavad Klaipeda sakslased autonoomia raamide veelgi laiendamist, nii et Saksamaa ja Klaipedamaa vahel pääseks maksvusele täieline majanduslik ja kultuurpoliitiline ühtlus, kuna praegune Leedu-Saksa piir jääks püsima veel ainult vormiliselt. Aga sedagi „vastutulekut“ ei tehta vastutasuta: „Berl. Börsen-Zeitungi“ teatel nõuavad klaipedlased kõikide kahjude tasumist, mis neile on tehtud Leedu „okupatsiooni“ ajal. Nõudmised saadetigi juba edasi Leedu valitsusele ning sisaldavad: kõik omalajal vallandatud ametnikud tuleb tagasi võtta, aja eest vallandamisest kuni ametisse tagasi võtmiseni tuleb maksa kahjutasu vastava palga suuruses, vahepeal surnud ametnike leskedele tuleb maksa pensioni. Need nõudmised tähendaksid Kaunase täielikku kapitulatsiooni Klaipeda ees, kui nad vastu võetakse. Ühtlasi ka seda, et Kaunas on sunnitud leppima Klaipeda paratamatu libisemisega Leedu mõjupiirkonnast.

*

Nüüd on valitsuse häälekandja „Lietuvas Aidas“ ka avaldanud ametliku seletuse valitsuse vahetamise põhjuste kohta. See kõlab järgmiselt:

„Seoses valitsuse ümbermoodustamisega on avaldatud mitmesuguseid arvamisi. Ühed oletasid, et valitsus on ümber moodustatud välispoliitilistel motiividel, teised arvasid seal veel teisi põhjusi olevat, mis ei vasta siiski tõsioludele. Valitsuse ümbermoodustamise tähtsaimaiks põhjusiks on, et valitsuse koosseis ei olnud täielik. Mõned ministrid täitsid ainult ajutiselt oma kohuseid ja üks minister haigestus. Sellepärast on moodustatud uus valitsus jõulistest isikutest, kes oma energilise tegevusega valitsuse tegevust elustavad.“

*

Riigi ringhäälingu kauaaegne direktor Bielunas on 1. detsembril oma kohalt tagandatud. Tema asemele on nimetatud riigipresidendi senine sekretär Jabarauskas.

Nii peaks
päevasele
hastamisel

Igapäevane h
HAMBAPAS
ja ilusad.
VEEGA tõk
pisikute aren

„Ühistöö“ loodi 20

Täna, 8. dets., täitub 20 aastat, kui kutsuti ellu Eesti seltside seltskondlike organisatsioonide liit nimega „Ühistöö“. Ei ole liigne siinkohal tuletada meele „Ühistööst“ osavõtjaid üle kogu maa. „Ühistöö“ mõtte algatati õpetajate ringkonnis Tallinnas; „Ühistöö“ juhatajaks oli V. Päts, elukutselt õpetaja — ning tööde läbiviijateks õpetajad ning õpilased, kuigi eemale ei jäänud muud elukutselised ja vaba kutseala isikud. Mis olid „Ühistöö“ ülesanded, seda loeme vabariigi valitsuse reskriptist „Ühistööle“:

Rasketel tingimustel tuli Eesti rahval 1918. a. sügisel oma vaba iseseisva kodu ülesehitamisele asuda. Saksa väevõim oli maalt lahkunud ning tee avanud Vene enamlaste salkadele Eestisse tungimiseks. Eestil tuli oma kodu kaitseks võitlusse astuda, mis nõudis suurt jõupingutust tervelt rahvalt. Kuid teadmine, et see võitlus tähendab võitlust vaba, iseseisva Eesti riigi eest, ühendas kõiki. Sõda sai kõigile eestlastele ühiseks asjaks. Seltskond, organiseerides end, astus appi valitsusele, et raske sõjakoorma kandmisest osa võtta. Nii Tallinna seltskonnategelaste — õpetajate algatusel pannakse alus organisatsioonile, mis vabadussõja kestvusel omandab ülisuure tähtsuse. See organisatsioon, mis asutajate poolt saanud nimeks „Ühistöö“, seadis enda ülesandeks: organiseerida Eesti riigikodanikke ja koondada ühisuste ja seltside jõudusid selleks, et nad ühisel jõul Eesti riigi loomise töös kaasa töötada võiksid kõiksuguste seltskondlike asutuste ja korralduste loomise ning ettevõtete teostamise abil.“

Sellest selgub, kui lõpmata lai oli asutajate poolt Ühistöö tööpõld ette nähtud, kui lõpmata palju oli ülesandeid ette arvatud.

Ja Ühistöö saab kõige sellega hiilgavalt valmis.

Varsti on
riigi. Sadan
davad end v
Ühistöö o
sõjameeste r
sed toitluspu
sanitaarvagun
korda seab
muretseb. Ü
mist ning e
sõduritele. Ü
ning varustal
Vabadussõ
Ühistöö poolt
Seda suurt
vabadussõja
teinud, otsust
töö keskjuhat
danlike teene
aumärgi ning
list tänu kõi
on Ühistööst
Antud Tal
jateistkümnen
heküimnendal

Viiks pil
tuua ajalehe
naised ja m
samalaadset
tingib oluko
mehed ei ol
vast tööst,
jundati „Üh
lastena.

TAIMEVÕI
ASTA
KES KORD
ON OSTNUD-
OSTAB JÄLLE!

Tall. kooliõpilaste pataljoni asutamisest 20 aastat

16. detsembril 1938. a. möödub 20 aastat päevast, millal Ajutise Valitsuse üleskutsel koondusid Tallinna koolinoored Beljajevi gümnaasiumi (praeguse erahaigla) ruumidesse, moodustades seal Tallinna kooliõpilaste roodu, millest hiljem kasvas välja Tallinna kooliõpilaste pataljon. Paljud neist tulihingelisist noortest ühes oma tolleaegsete juhtidega, taotledes oma vahel sõprus- ja vendlussidemeid, on koondunud Tallinna Kooliõpilaste Pataljoni Seltsi. Tähendatud seltsi korraline peakooslek peetakse 16. detsembril s. a. kell 17,30 Tallinna maleva ruumes, Kaarli t. 10.

Mälestades ja austades langenud kaasvõitlejaid, korraldab selts samal päeval kell 20 mälestustalituse vaimuliku osa toimetab endine õppursõdur, praegune Nissi kog. õpetaja, J. Voolaid, sellele järgneb haridusministri kõne ning mälestustalitus lõpeb seltsi esimehe sõnavõtuga ja ühise lauluga.

Talitust kaunistab oma mänguga Kalevi malevkonna orkester prof. J. Vaksi juhatusel. Traditsiooni kohaselt süüdatakse samba jalal 21 kalmküünalt langenute 21 sangarõpilase mälestuseks.

Samal õhtul kell 21 leiab aset kaubandus-tööstuskoja ruumes endiste Tallinna kooliõpilaste pataljoni õppursõdurite ja ohvitseride omavaheline koosviibimine. Koosviibimisest palutakse teatada hiljemalt 13. detsembril s. a. seltsi abiesimehele R. Vallistole (Pikk t. 6 perekonnaseisuamet, telef. 432-15 ja 478-32), tasudes osavõtumaksu 3,50 kr. Maksu võib tasuda ka koosviibimisel.

20. aastapäevaks ilmub ajakiri „Vabadussõja Tähised“ Tallinna kooliõpilaste pataljoni erinumbrina, sisaldades kirjutusi ja pilte pataljoni asutamisest ning õppursõdurite elust ja tegevusest.

Tapa seltskond ehitas uue gümnaasiumihoone

Hoonesse kolitakse sisse 21. dets.

Tapal on valmimas uus gümnaasiumihoone, Maja vastuvõtmine algab lähemail päevil, sest teha on jäänud veel vaid mõned väiksemad sisemised silumistööd. Kool hakkab uude majja kolima 21. dets., et enne pühi jõuda kolimisega lõpule, nii et uuel aastal algaks õppetöö juba uues majas.

Tapa gümnaasiumi hoone kehastab Tapa linna seltskonna head tahet ja ühtekuuluvustunnet, sest seltskond on maja valmimiseks suuresti kaasa aidanud. Üksikud ümbruskonna elanikud vedasid tasuta kohale isegi ehitusmaterjali, kuna kaasa aitasid ka õpetajad ja õpilasedki: esimesed andes teatava protsendi palgast koolimaja ehitamise heaks ja viimased pannes summasid kokku oma taskurahast. Õpilaste ja lastevanemate annetustest saadakse uude majja terves ulatuses uus mööbel.

Uus koolimaja on moodsaim Järvamaal. Sisaldab 8 üldklassi, eriruumid majapidamise-, käsitöö-, joonistamise- ja füüsikatundideks. Suur saal on ehitatud ühtlasi ka võimlaks.

Noorsoo-organisatsioonidele on majas iseseisev tuba. Keldrikorral on söögisaal, keemiakabinett, gaasivarjend 50 inimesele j. m. Maja on kolmekordne, ülemisel koral asetsevad raamatukoguruumid ja katusel vahendid astronoomilisteks vaatlusteks. Ehitus läks maksma umbes 230.000 krooni. Õpilasi on Tapa gümnaasiumis praegu ligi 300, direktoriks on Ed. Kansa.

Uus odav hind
Kõrge kvaliteet!
Idamaa paberossid
MOKKA
hinnaga 25 tk. 20 snt.
TUBAKATEHAS H. ANTON ja Ko

Elva linn ehitab tapamaja

PLANEERIMISKAVA OSALISELT MUUTMISELE

Elva linnavolikogu teisipäevaõhtune koosolek venis niivõrd pikale, et koosolek otsustati ligi neljatunnise töö järele katkestada ja jatkata reede õhtul. Pikemaid vaidlusi tekitas tapamaja küsimus. Asjatundjad loomatervishoiu talitusest olid valinud välja sobiva tapamaja krundi, mis asetseb eramaal. 7500-ruutmeetrilise tapamaja krundi ostmine nõuab linnalt 1145 kr. Volikogus arvati, et ka linnale kuuluval maal peaks olema sobivaid tapamaja kohti. Kavatsetud kohale tapamaja püstitamise vastu esitas protesti ka Peedu suvituskoha selts, sest peedulased kardavad tapamaja halba lehka ja roiskvee Elva jõkke valgumist. Volikogu napi enamusega otsustas siiski eramaalt tapamaja krundi osta.

Revisjonikomisjoni protokolle arutati jälle kinniste uste taga. See tekitas volinikes protesti ning üks neist lahkus protestiks koosolekult.

Pärast pikemaid vaidlusi, kus volikogu saadikud P. Uibo ja M. Lukk esitasid aruande maavalitsuses ja ministeeriumides käimise kohta, otsustati teostada planeerimiskava osaline muutmine. Üksikasjalik muudatus otsustatakse reedesel koosolekul, kus arutusele tuleb ligi 50 protesti praeguse kava vastu.

Narva raamatunädalast kujuneb raamatupäev!

Raamatunädal kujuneb Narvas tagasihoidlikumaks loodetust. Koolides korraldatakse aktusi, kuid laiemale hulgale peetakse ainult üks suurem rahvaaktus „Ilmarises“, kuhu tuleb kõnelema kirjanik A. Mälk. Samuti N.-Jõesuus tuleb korraldamisele ainult üks aktus, kuhu on palutud kõnelema R. Kangro-Pool.

Piiriäärsetes valdades kujuneb raamatunädal veelgi tagasihoidlikumaks. Suuremates keskustes korraldatakse piiriäärsetele elanikele aktusi, kus kõneldakse raamatu tähtsusest üldse. Eesti raamatu üle eriettekandeid ei peeta, sest seal on riigikeele oskus sedavõrd piiratud, et venelastele osutub keele mittemõistmise pärast eesti raamat kättesaamatuks.

10.000 kr. marjade eest Narva taha

Metsamarjade korjamise hooaeg Narva taga hakkab jõudma lõpule. Haruldaselt sooja sügise tõttu see kestis tänavu märksa kauemini, kui see on olnud varematel aastatel. Tänavu oli pealegi haruldaselt hea metsamarja-saak ja venelaste teenistus üsna hea, sest marjad saadeti peamiselt välismaale ja nende eest makseti korralikku hinda.

Üksnes laevaga toimetati Narva ja saadeti rongiga edasi pohli ja jõhvikaid sügise jooksul ümmarguselt 30 vagunit kogukaalus üle 300 tonni, kuna veoautodega Permiskülast saadeti Jõhvi umbes sama palju marju. Umbkaudsete kalkulatsioonide järele valgus marjade eest tänavu sügisel Narva taha kuni 10.000 krooni. Nii palju pole piiriäärsed elanikud kunagi varemalt marjadega teeninud.

Tabati väejooksik-maanteeröövel

Teisipäeva lõuna paigu peeti Ülemiste jaamas kinni kahtlane meesisik, kes hiljem osutus väejooksik Arnold Noormeheks. Tabatu hingel lasub rida vargusi ja röövimine Jõelehtmes. Mees oli end varjanud metsades. Ülemistelt toimetati tabatu Tallinna-Harju kriminaalpolitsei korraldusse.

Arnold Noormees lahkus salaja 12. nov. 2. suurtükiväe grupist, kus ta teenis sundaega, Väejooksikuna oli ta end alul varjanud Tartu ümbruskonna metsades, elatades end seejuures vargustest. Mõned päevad tagasi sooritas ta sellele lisaks Jõelehtmes röövimise. Kohates teel jalgrattaga linnateel olevat poisikest, oli ta sellelt vägivaldselt käest ära võtnud ära raha. Tabamisel olid Noormehel seljas varastatud riided.

Hobusevargus Võrumaal

Vaste-Antsla Hansi-Maaritsa talu lukustamata tallist varastati ööl vastu esmaspäeva Karl Maaritsale kuuluv hobune, rangid ja look. Omaniku kahju on 405 kr. Varastatud hobune oli must ruun, 7 a. vana.

12 korda 4 aastaks vangimajja

12 kelmus-protsessi oli ringkonnakohtus a utusel Kaarel Vahuril, kes oli esinenud templitööstus „Targama“ agendina ja mõnikord ka proovikoja ametnikuna ning petnud Tallinnas 12 kauplusest välja kaalud ettekäändel, et viib need tembeldada. Sel puhul on ta võtnud kaalude omanikult ette ka tembeldamise raha. Kõik sel viisil väljapetetud kaalud ta omastas, müües need maha.

Vahur on juba varemalt karistatud, veel sel ajal, kui ta kandis veel endist nime Käuflich.

Kohus mõistis Vahuri igas protsessis neljaks aastaks vangimajja.

Tulekahju Dunkri tänaval

Kella veerand kolme paigu ööl vastu kesknädalat tekkis tulekahju Dunkri tän. nr. 7—3 elutseva Johan Riimanni korteris. Asjast teatati kohe tuletõrje lendsalgale, kes leegid kustutas. Tulest rikuti elukorteri sisustus, millest tekkinud kahju pole aga kuigi suur. Kuidas leegid said alguse, pole esialgselt teada. Asja asus juurdlema kriminaalpolitsei.

Nagu selgus, oli Riimann enesele võtnud juba uue korteri ja tulekahju ööl oli ta ka seal maganud. Seda enam salajane on leekide tekkimine.

Pirituse plahvatus põletas lapse näo

Ametivõimud alustasid juurdlust Viru-Peetri valla Udria küla algkoolis aset leidnud plahvatusõnnetuse kohta, kus kohaliku talupidaja Piigi 11-a. tütar sai näost vigastada. Õnnetuse põhjuseks ole-

Lühitelegramme välismaalt

Innitzer lahkub siiski. Havas kuuleb ustawast allikast, et Wiini katoliku peapiiskop kardinal Innitzer lahkub lähemal ajal peapiiskopi kohalt, et tagasi tõmbuda Itaaliasse. Peapiiskopi lahkumise põhjused on nii poliitilised kui ka ufulised, samuti ka tema halb terwislik seisukord.

Ränk liiklemisõnnetus. Teisipäewa õhtul pärkasid Vincennes'i metsas, Pariisist idapool, kokku 2 autobust. Kolm seesistujat sai kohe surma ja paljud eluhardetawalt wigastada.

Wiis kalurit uppus. Suure lainetuse tagajärjel läks Lissaboni reidil teisipäewa õhtul ümber üks kalapaat. 7-liikmelisest meeskonnast suudeti päästa ainult 2 meest.

Juudiaht Itaalias. Milaano politsei on linna ümbrutses, kus elawad wälismaalased ja juudid, arreteerinud 27 isikut, kes oma tegewuse kohta ei wõinud anda mingisugust selgetust. Enamuses on siin tegemist Poola juutidega. Paljud arreteeritust paigutati wanglasse.

Lumi Lätis. Latgallias tule üleeile maha esimene lumi.

Poola nõuab asumaid

Seimi vaidlustel rahvasaadik Pankievicz toonitas vajadust Poola asumaade järele. Kaubandusbilansi kestev passiivsus õigustab seda nõudmist. Poolale peaks olema kindlustatud vaba juurepääs esimese järgu tarbeainetele, kuna Poola ei või maksta iga aasta kõrget maksu nende eest. Kui Poolal oleks asumaid, siis ta maksaks poole vähem puuvilla eest, mida ta praegu importeerib suurel hulgal välismaalt. Poola valitsus on juba seadnud üles selle küsimuse. Poola ei lakka võitlemast oma õiguste eest, kuni seda ei rahuldata tema seaduslikes nõudmistes, ütles rahvasaadik Pankievicz.

DAAMIDE JUUKSUR
„GERDA“
KUNINGA 6 • 468-95
MOODSAD SOENGUD,
KESTVAD LOKID

Viimaseid telegramme täna hommikul

Kui palju Itaalia nõuab?

Ribbentrop keeldus avaldamast survet Itaaliale

London, 8. 12. Lehtede teatel pöördus Itaalia välisminister krahv Ciano enne von Ribbentropi sõitu Saksamaa poole, et viimane osutaks Itaaliale Prantsuse-Itaalia konflikti teravnemise puhul samasugust abi, kui see sai Saksamaale osaks Tšehhoslovakkia-Saksa kriisi puhul. S. o. et Saksamaa teostaks mobilisatsiooni sõjaohu puhul. V. Ribbentrop selles suhtes läks Pariisi Hitleri poolt saadud täpsete instruktsioonidega. Ribbentrop on küll vastanud Bonnet' järelepärimisele, et Saksamaa pole huvitatud Põhja-Aafrikast, kuid Saksa-Prantsuse deklaratsioon olevat maksev ainult Saksa-Prantsuse piiri, mitte aga Itaalia-Prantsuse piiri suhtes. Üldiselt aga Saksamaa toetavat Itaalia nõudmisi. „Daily Expressi“ teatel on v. Ribbentrop lükanud tagasi Bonnet' ettepaneku, et Saksamaa avaldaks survet Itaaliale suhete parandamiseks Prantsusmaaga.

Itaalia minimaalnõudmisteks Prantsusmaa vastu on: Itaaliale Tuneesias samasugused õigused kui Prantsusmaalgi; Džibuti muutmine vabasadamaks; Džibuti-Addis-Abeba raudtee antagu Itaaliale; kindral Francole sõjapidaja õigused; Itaaliale Suessi kanali valitsemisel võrdsed õigused Inglismaaga. Kui neid nõudmisi ei võetavat vastu, siis viib Itaalia jõuga läbi oma maksimaalprogrammi, mis sisaldab peale nimetatud nõudmiste veel Nizza, Korsika ja Savoia loovutamise Itaaliale.

Litvinov Soome saatkonnas

(„Päevalehe“ eriteade)

Moskva, 8. 12. Soome iseseisvuse aastapäeva puhul oli Soome saatkonnas suur bankett, millega oli ühendatud ka saatkonna uue hoone avamise pidustus. Selleks sõitis Moskvase kolmeliikmeline delegatsioon Helsingist, eesotsas teedeminister Salovaaraga. Banketile olid ilmunud ka Nõukogude Liidu väliskomissar Litvinov, marssal Budjonnõi, väliskomissari abi Potjomkin ja teisi kõrgeid ametikandjaid. Eile tegi minister Salovaara visiidid rahvakomissaride nõukogu esimehe asetäitjale Mikojanile ja rahvakomissar Lazar Kaganovitšile. Vaadeldi ka Kremlit ja õhtul viibiti ooper „Vürst Igori“ pidulikul etendusel.

Rünnak sõjaväelaagrile

Jeruusalem, 8. 12. Nablusi lähedal ründas päris korrapärane araablaste võitlusüksus Inglise sõjavägede laagrit. Ründajail olid kasutada ka kuulipildujad ja käsigranaadid. Inglased kaotasid 8 meest surnutena ja 17 haavatutena. Kohe selle järele piirasid inglased 15 küla ümbruskonnas ümber ja arreteerisid 1500 elanikku, kellest jäeti kahtlusalustena vahi alla mõnikümmend.

Eile rünnati ka üht juutide asundust. 5 juuti tapeti, 3 sai haavata, 10 viidi vangidena kaasa.

Pariisis arutati Tšehho-Slovakkia piiride tagamist

Pariis, 8. 12. (ETA) (Havas) Von Ribbentropi ja Bonnet' läbirääkimine hotell „Crillonis“ kestis umbes tund aega. Läbirääkimisel arutati peamiselt mõlema riigi vahelisi kaubandussuhteid. Lõpuks välisministrid arutasid ka Tšehho-Slovakkia piiride garanteerimise küsimust. Tšehho-Slovakkia välisminister Chvalkovsky sõidab tõenäoliselt käesoleva nädala lõpul Berliini, et arutada seda küsimust von Ribbentropiga.

Õhtul Saksa suursaadik krahv Welczek andis von Ribbentropi auks dinee, millest võttis osa ka peaminister Daladier.

Sauga algkooli hoonet ei võetud vastu

Pärnu, 7. 12. Täna käis Pärnu maavalitsuse ehitusjärelevalve komisjon, eesotsas maanõunik A. Lusikaga Saugas, et toimetada Sauga 6-klassilise algkooli sügisel valminud uue hoone vastuvõtmist ehitajalt. Kuna ehituses leiti mõningaid puudusi, siis ei võtnud komisjon koolimaja ehitust vastu, küll aga anti vallale luba koolihoone ajutiseks tarvitamiseks.

Kuuldub, et hoone vastuvõtmisel tekkisid mitmed lahkarvamised, kuna osa komisjoni liikmeist leidis, et valminud hoone ei vasta üldse koolimaja nõuetele. Asja selgitamiseks sõidab eeloleval teisipäeval, 13. dets., Tallinnast kohale teedeministeeriumi ehitusosakonna erikomisjon.

Karjapoisi palk petise saagiks

Püssi postkontorist võeti allkirja võltsimise teel välja Soonurmes elutseva Alfred Põllu vennapoja suvine karjasepalk, mida tal oli Tudulinna taluperemehelt saada 20 krooni. Kui palk ei saabunud, läks Põld postkontorist asjalugu lähemalt järele pärima ja siis selguski, et keegi oli raha välja võtnud ning alla kirjutanud Alfred Põllu nime.

ÕES ülikooli juurest Teaduste akadeemia juure

ÕES valis uue juhatuse. — Kultuurloolisi esemeid E. R. Muuseumile

Tartu, 7. 12. Täna õhtul peeti Opetatud Eesti Seltsi üldkoosolek. Koosolekul valiti seltsile uus juhatus, kuhu said: prof. H. Moora, dr. O. Liiv, dr. F. Linnus, mag. A. Tuulse, mag. A. Raun, dir. F. Puksoo, prof. L. Leesment, mag. E. Tender, mag. R. Indriko.

Juhatus jaotas omavahel ametid. Revisjonikomisjoni valiti dr. O. Loorits, mag. M. Schmiedehelm ja mag. E. Blumfeldt.

Koosolekul kinnitati ka juhatuse otsus, millega deponeeritakse E. R. Muuseumi kultuurloolisi esemeid, kokku 263 numbrit. Samuti võeti vastu põhikirja muudatus, millega ÕES ülikooli juurest registreeritakse ümber Eesti Teadusteakadeemia juure. Registreerimine viiakse läbi juba lähemail päevil.

SPORT
Eesti—Ita
Kolmapäeva
mast ettepanek
esimene maadl
või veebruari
sügisel soovivõ
vusmeeskonnag
maadlusmaavõ
Raskejõusti
võistluste side
küsitavaks pea
suuremat võis
seks. Saksa te
anna aineliselt
lastega seoses
Eesti vabamaa
Eesti vabam
Tallinna Kalev
võimlas. Eile
tähtpäev. Seni
linna, Tartu,
vukamalt on m
Kalevist — 15,
siseriigi seltsid
K. Käbi
Eesti ja Po
rahvusmeeskon
gestumise tõtt
liit määras
Maavõistlus to
Töölissportlase
ETL osako
meeskondade
kokkuleppe va
Puudub ainult
Hermes pöördu
luste korraldam
palliliitu kuulu
Soome t
võistelc
Rahvusvahe
haselt ei tohi
vahelise liitude
Soome töölissp
tööliisspordi liit
siiski osa võtt
na need mängu
ja kuna Soom
seisukorda, k e
oma riiki.
KÜPSIS
Tall
Diskont
2 London
1 New Yo
4 Berliin
4 Helsingi
2,5 Stokholm
4 Kopenha
4 Oslo
6 Riia
6 Kaunas
2 Amsterd
1,5 Pariis
1,5 Zürich
4 Brüssel
4,5 Milaano
4,5 Varssav
4 Danzig
3 Praha
Berliin kliir
Milaano kliir

Majanduslik ringvaade

Ilmub neljapäeviti

Riiklik eksportmonopol

Mis tõkestab hindade võrdlust?

Riiklik algatus majanduslikul alal ja püüded teatavaid majandusalasid ühiskaubanduslikul alusel monopoliseerida on nähtused, mille üle juba aastaid on palju vaieldud, ja alles hiljuti arutati seadusandlikes kodades seisukohti poolt ja vastu. Tsentraliseerimise eestvõitlejad toovad ette tähtsaima argumendina seda, et monopolühing võib eksportkauba eest saada kõrgemat hinda kui eraeksportöörid, kuna viimased vastastikuse võistluse tõttu hinna alla suruvad. Me ei eita, et seesuguseid juhtumeid on ette tulnud, harilikult peaks aga olema ümberpöördult, sest eraeksportöör on palju enam võimeline leidma turgusid ja neid sisse töötama. Üldiselt puudub, nagu rm. Joakim Puhk hiljuti riiginõukogus tähendas, monopoli puhul võrdlemisvõimalus, ja seetõttu ka objektiivne kriteerium selle küsimuse suhtes. Sel põhjusel oleks ebaõige püstitada teesi, et eraeksportöörid teatavale kaubale paremaid hindu võiksid saavutada kui vastav monopoliühing. Ebaõige oleks aga ka, kui monopoli valdajad rõhutaksid, et tõsiasjad ekspordikoguse suurenemisest ja kõrgema keskmise hinna saavutamisest võrreldes ajaga, kui väljavedu toimetasid üksik-ettevõtjad, on ainult nende eriteene. Eksportmonopoli sisseseadmise aeg langes ühte konjunktuuritõusu ajaga maailmaturgudel ja toodangu suurenemine mitmetel aladel on sõltuv teistest teguritest, kusjuures mitte just väikest osa etendavad ka valitsuse ergutusabinõud. Kui võtame nüüd näitena munaekspordi, siis näitavad statistika andmed, et ta pärast monopoliseerimist on kahanenud. Ajavahemikul 1. jaan. kuni 27. novembrini on veetud välja ümmarguselt 40,6 miljonit muna, 43,6 miljoni vastu sama aja jooksul 1936. a., kui veel olid tegevuses eraeksportöörid. Kuna kõigil meie majanduse aladel 1936. a. saadik on märgata tõusu, poleks õige seda tagasiminekut kas või toitumisolude halvenemisega põhjendada.

Rahvamajanduse huvides on, et eksportkauba tootja saaks hinna, mis vastab igakordsele hindade seisule maailmaturul. Need hinnaolud on ainult vastava äriharu tundjale teada, s. t. monopoliseeritud haru juures ainult ühele ettevõttele. Ühtlasi aga tavatseb eksportööride võistlus nende endi riisikol ostuhinnad kõrgele ajada, mis rahvamajanduslikust seisukohast on vägagi tervitatav. See on ilmnenud küllalt selgesti metsakaubanduses ja nimelt ajal, kui müük riigimetsades toimus suuremalt osalt enampakkumise teel kasvavailt puudelt ja riik tänu spekulatsioonile, konjunktuurikõikumiste läbi ainult vähe kahju sai. On loomulik, et monopoliühing, nagu ka iga teine ettevõte, püüab oma tegevust õigustada, kirjutades harilikult edu oma ettevõtte targa juhtimise arvele ja ebaedu leige konjunktuuri või teiste, väljaspool ettevõtte juhatuse mõjupiirkonda asuvate põhjuste arvele. Nii saab igal juhul vähemalt soodsa pildi ettevõtte-valitsuse tegevusest, kui mitte, nagu see on sisemaise konkurentsi olemasolu korral, aktsionääridel, kaubamuretsejatel, tootjatel või teistel asjasthuvitatutel, pole olemas võrdlemisvõimalusi. Laiema avalikkuse silmis omavad seetõttu monopoliühingud väga tugeva positsiooni.

Mis nüüd üldse puutub riiklikke ettevõtteid, olenemata sellest, kas neil on monopoliiseloom või mitte, siis on vaidlematu tõsiasi, et nad omavad hulga privileege, mis osalt on nähtamatud. On loomulik, et riik uue ettevõtte asutamisel lähtub rahvamajanduslikust seisukohast — muidugi lõppude-lõpuks juba seepärast, et selle ettevõtte aktsionäärid on kõik riigi kodanikud. Kui riik ühe oma uue ettevõtte eramajanduslikust tasuvusest lähema tuleviku peale loobub ja peab silmas tema rahvamajanduslikku tasuvust kaugemas tulevikus, siis ei saa selle vastu midagi olla. Siinjuures tekib aga väga tähtis küsimus, kuskohal rahvamajanduslik tähtsus rahvusökonoomiliseks kaotuseks muutub. Sellele küsimusele on raske vastata, kuna on tegemist ülesandega, mida juba isegi puhtarvuliselt ei saa lahendada. Mis on näiteks ravamajanduslikult õigem: palke välja vedada või neid õilistada ja näiteks kunstsiidi müüa? Sedalaadi küsimusele vastamisel kerkib üles terve hulk probleeme kapitalihankimise, valuutamajanduse, maksunduse, tööturu, tehnika, kaubandus- ja sotsiaalpoliitika aladel, jne. mis oleksid lahendatavad mitte üksikult vaid üksteisega ühenduses. Kui tõstame välja ainult kaubanduspoliitika probleemi, siis näeme, et riigil on palju paremad võimalused kui eramajandusel. Olgu siinkohal tunnustatud, et meie valitsus kaubanduslepingute sõlmimisel välisriikidega alati on püüdnud kaitsta kogu toodangumajanduse huvisid meie eksportkauba mahutamise mõttes. Ükski eramajanduslane ei saa ka pahaks panna, kui valitsus eriti selleks jõudu pingutab, et riikliku majanduse toodetele välisturge luua, ka siis, kui on tegemist kontingentide väljakauplemisega kaupadele, mis ajutiselt on vähe nõutavad ja seetõttu võib-olla mitte alati soodsate importidega tulevad kompenseerida. Seda asjaolu ei tohi eramajandusliku, s. o. sel juhul säärase ettevõtte puhtfiskaalse tasuvuse hindamisel tähele panemata jätta.

Kõik need küsimused on liig komplitseeritud iseloomuga, et neid ajalehekirjutuses laialdasemalt või koguni täie põhjalikkusega saaks valgustada. Üht aga ei peaks tänapäeva ühiskaubanduslike monopoliseeringute ja riikliku initsiatiivi ajastul unustama, nimelt, et selle tendentsi sügavaim ja tugevaim põhialus siiski on pärit eramajandusest, sest eraalgatus on see, mis maailmamajanduse on üles ehitanud ja just meie „tsentraliseeringute" juures on monopolettevõtted võtnud omaks alused, mis sageli vaevarikka tööga ja mitte harva kaotustega nende eelkäijate, üksikettevõtjate, poolt on loodud.

H. Schulmann.

A.-S. „Eesti Saeveskid" maksujõuetuks

Kolmapäeval oli Tallinna ringkonnakohtus arutusel a.-s. „Eesti Saeveskid" maksujõuetuks tunnistamine.

Kuna seda oli algatanud aktsiaseltsise, siis kohtus enam mingeid vaidlusi ei olnud. Aktsiaseltsi üldvolinikuna esines Nina Andrejev, kes on aktsiaseltsi juhatuse liige.

Ta toetas kohtule juba varemalt esitatud palvet, et aktsiaselts tunnistataks maksujõuetuks.

Ringkonnakohus tunnistas a.-s. „Eesti Saeveskid" äri alal maksujõuetuks.

A.-s. „Eesti Saeveskid" oli peaaegu sajaprotsendiliselt M. McKibbini isiklik ettevõte.

Sotsiaalküsimusi

Haiguskindlustusseaduse eelnõu arutamine jääb tulevaks aastaks. Eelnõu kohta on aavaldatud, et see sotsiaalministeeriumis on valminud, kuid on valitsuses veel läbi vaatamata. Kui veel tänavu eelnõu riigikogule esitataks, ei suudaks see seda suurt eelnõu enne istungjärgu vaheaega komisjoniski läbi vaadata, vaid arutamine jääks ikkagi tulevaks aastaks.

Linna kanalisatsiooni ehitustööd, mis ehitusosakonna poolt on antud teostamiseks hankijaile, loetakse tööliste kindlustusseaduste mõttes linna ehitusosakonna töödeks ja selle osakonna vastutav tööde juhataja, kes on registreeritud tööinspektori juures, on vastutav ka selle eest, et tööliste kohta haigekassa ja kindlustusühing saaks tarvilisi ja õigeid teateid. Sest seaduse järele nende tööliste kindlustusmaksud kes ettevõttes töötavad hankija (töövõtija) palgalistena, tasub ettevõtte valdaja. Need maksusummad tasub hankija ettevõtte valdajale, kes seda võib ka hankijale kuuluvast tasust kinni pidada.

Emade- ja lastekaitse seaduse eelnõu on üks neist, mida oodatakse. Millal see eelnõu riigikogule esitatakse, ei ole veel ligilähedaltki teada. Eelnõu kohta on arstide-koja juhatus esitanud oma seisukohad. Arstide-koda peab vajaliseks, et arendataks välja emade ja laste tervishoiukaitselise korralduse alused konkreetsemal kujul, mis otstarbekaimalt tohiks teostuda vastavate normide seaduses eriosa koondamisel, ka tulevad anda alused nõuandlate-järelevalvepunktide võrgu väljaarendamiseks ja tegevuseks, emade- ja lastekaitse haigusabistamine tuleb teostada vastava erikorralduse, mitte aga jaoskonna- ja kooliarstide kaudu; abi korraldamine peab võimaldama igale abivajavale rasedale ja lapsevanemale abisaamist; tuleb luua aluseid lastega perekondadele tervishoiunõudeile vastava elukorteri võimaldamine, kutsenõuandlate tegevus tuleb korraldada tegeliku elu vajadusile vastavalt. Seaduse elluviimine peab toimuma järkjärgult.

Arstide-eriteadlaste kutsekorralduse **määruse** kava on arstide-koja poolt koostamisel.

Kindlustuskassad luuakse haigekassade asemele, nagu nähtub haiguskindlustusseaduse eelnõu kirjeldusest, mis on toodud „Eesti Arstis". Kindlustuskohustuse alt on jäetud välja töövõtjad, kelle kuutöötasu ühelt tööandjalt ületab 350 kr. Sundkindlustuse alla kuuluvate kõrgemapalgaliste töövõtjate maksustamise aluse ülemmääraks on seatud 200-kr. kuupalk; kassade volikogude valimissüsteem on jäetud lahtiseks — vabariigi valitsuse määrata. Aktiivne valimisõigus on neil, kes 20, ja passiivne neil, kes 25 aastat vanad on. On jäetud sotsiaalministri määrata tööandjate esindajate kindlustuskassasse valimise kord. Kassa asjadevalitseja kinnitamine kuulub sotsiaalkindlustuse osakonna direktori kompetentsi. Asjadevalitseja vetoõigust on kitsendatud. Kindlustuskassadele juhiste ja seletuste andmise õigus on kindlustusnõukogu kompetentsist viidud sotsiaalministri kompetentsi. Kindlustatute abiraha ülemmäär on vähendatud 90%-lt 85-le.

Kindlustamata varandused

Loovast tööst kindlustusalal

„Eesti Statistikas" avaldatud kokkuvõtte alusel oli meil 1937. a. (kui jätta riigimetsa põlemised arvesse võtmata) ainelist kahju tekitanud tulekahjusid arvult 620, ning kahjusumma ca 2 miljonit krooni. Sellest summast langes ümmarguselt 1 milj. krooni hoonete ja teine miljon krooni muu vara põlemisest tekkinud kahjule. Tuli hävitas või rikkus linnades ja aleveis 111 hoonet ning maal 622 hoonet, seega kokku sai tules kannatada 733 hoonet. Tule läbi kannatada saanud hoonete omanike arv oli 586, missuguses arvus maal asetsevate hoonete omanikke oli 481. Muu vara põlemisest tekkis kahju 711 omanikule, neist maal 585-le.

Nüüd on huvitav, kui palju põlenud hoonete ja ka muu vara omanikest oli oma varanduse tule vastu kindlustanud, sest selle najal võib ligikaudseid järeldusi teha ka meie tulekindlustuse leviku kohta üldse.

Põlenud hoonete omanikest olid hooneid tule vastu kindlustanud

	Linnades ja aleveis %	Maal %
1937. a.	88,6	68,6
1936. a.	81,4	68,6
1935. a.	85,0	66,9
1934. a.	85,1	66,0

Põlenud muu vara omanikest olid vara tule vastu kindlustanud

	Linnades ja aleveis %	Maal %
1937. a.	30,2	10,9
1936. a.	33,9	9,5
1935. a.	24,7	4,9
1934. a.	30,6	5,6

Selle tabeli arvude najal võib ütelda, et linnades on hoonete kindlustamine tule vastu päris rahuldav. 1937. a. oli neid põlenud hoonete omanikke, kes tulekindlustust tarvilikuks ei olnud pidanud, veel ainult pisut üle 10%. Halvem on aga lugu maal, kus ikkagi ümmarguselt ⅓ põlenud hoonete omanikest pidi ilma jääma igasugusest kindlustustasust seepärast, et hooned olid täiesti kindlustamata.

Kui hooneist siiski enamus oli tule vastu kindlustatud, siis muu vara kindlustamine on meil alles päris lapsekingades.

Linnades ja alevites oli põlenud muu vara omanikest 1937. a. ainult 30% tulekindlustusest lugu pidanud, kuna 70% pidi kahjust ainuüksi oma jõul üle saama. Veelgi halvem on aga asi maal, kus ainult 10,9% muu vara omanikke oli tulekindlustuslepingud sõlminud, kuna ligi 90%-il ei olnud varuks mingit tulekindlustuse poliisi.

Ülaloleva tabeli protsendimääradest viimase nelja aasta kohta ei saa välja lugeda ka mingit kindlat märki paremuse poole, sest protsendimäärad üksikutel aastatel on väga lähedased üksteisele. Võib-olla ehk ainuüksi muu vara kindlustamise kohta maal võiks oletada tõusutendentsi.

Muidugi — ülalpool olev statistika käib ainult tulekahju läbi kannatada saanud varanduste omanike kohta ning ei saa öelda, et just täpselt needsamad protsendimäärad oleksid kehtivad ka nende varanduste kindlustamise kohta, mida tulekahju ei sattunud hävitama. Kuid siin on siiski olemas teatav alus üldistamiseks, kuna kahjude arv on igal aastal olnud ikkagi võrdlemisi suur ning seepärast tohiks küll usutav olla, et ligikaudu samad või vähemalt samasse suurusejärku kuuluvad protsendimäärad on kehtivad ka meie tulekindlustuse leviku kohta üldse.

Selle kõrval, — kas varandus on kindlustatud või mitte — on tähtis veel, missuguses väärtuses kindlustus on tehtud, kas täies või ainult osalises väärtuses.

Osalises väärtuses kindlustamisele järgneb tulekahju puhul ka ainult kahju osaline tasumine kindlustusseltsi poolt.

Ja näib, et meil õige palju varandusi ongi kindlustatud kaugelt väiksemas summas, kui on nende tegelik väärtus.

Kui nüüd ühelt poolt on teada, et meil on päris suur protsent hooneid ja muust varast koguni rõhuv enamus tule vastu kindlustamata ja teiselt poolt needki, mis on kindlustatud, ei ole veel kaugeltki kõik täies väärtuses kindlustatud, siis peab küll konstateerima, et tulekindlustuskaitse kasutamine Eestis on alles vägagi puudulik.

Mis võiksid olla selle põhjused?

Põhjusi näib olevat kaht liiki — ühed on tingitud meie üldmajanduslikust olu korrast ja teised baseeruvad kindlustusseltside endi poolt aetaval, täielikku edu mittevõimaldaval, kindlustuspoliitikal, ning neil viimastel on vahest suuremgi kaal kui majanduslikel tegureil. Vähemasti ei ole siin õige, kuigi see on hõlbus ja mugav, edu vähesust veeretada ainuüksi meie majandusliku kandejõu nõrkuse ja ebasoodsa kindlustuskonjunktuuri arvele.

Kindlustuspoliitika alal on viimasel ajal välismail (Soomes, Rootsis) tekkinud huvitavaid värskeid mõtteid ja kaalutud uussuundi, millest nende teostamisel võiks loota kindlustusala arenemisele suurt kasu.

Lähtepunktiks on võetud endastmõistetavana näiv põhimõte, et kindlustusseltsidegi töö peab olema loov töö ning kõiges üldsusele kasutust tööst kui ebaproduktiivsest tuleb loobuda.

Mis on aga kindlustusalal loov töö ja mis sugust tööd tuleb siin pidada ebaproduktiivseks?

Loov kindlustustöö on kõik see, millega luuakse juure uut kindlustuskaitset ja mille tulemuseks seega on kindlustamatuse vähenemine. Ebaproduktiivne töö on aga kindlustuslepingute sõlmimine, kui sellega ei tõsteta kindlustuskaitset. Kui tule kindlustusselts kindlustab seni kindlustamata hoone või muu vara, siis teeb ta loovat, produktiivset tööd. Kui aga kindlustusselts teeb tööd ja kulutusi selleks, et kindlustada oma seltsis vara, mis seni oli samas kõrguses kindlustatud teises seltsis, siis ei ole sellega vähimalgi määral juurloodud uut kindlustuskaitset. Sääraste energia kulutus on üldsuse seisukohalt vaadatuna olnud kasutu; töö on olnud ebaproduktiivne.

Kindlustusseltside säärase hanketöö poliitika vastu, mis ei tee põrmugi vahet tõeliselt produktiivse hanketöö ja rahvamajanduslikult väärtusetu, kindlustustegevuse ületoomise vahel ühest seltsist teise, ongi välismail nurinat avaldatud. Varandusi omanikul peab loomulikult olema õigus kehtiva korra kohaselt seltsi vahetada, kuid kindlustusselts ei tohi oma sihiks seada kindlustusi teisest seltsist üle tuua. Kui iga selts püüab kindlustusi teiselt ülevõtta ja oma tegevust sel viisil paisutada, siis on selge, et kogu kindlustustöö raskuspunkt lasub teiste selts ide ründamiseks ja kord kätte saadud kindlustuste kümnekõõnega kinnihoidmisel teiste ründajatele vastu. See nõuab energiat ja ka kulutusi ning mõlemad lähevad sel puhul õieti ebaproduktiivseks otstarbeks. Produktiivne loov töö ei saa siis loomulikult olla kindlustusseltsi ega tema esindajate huvi keskpunktiks.

Nüüdisaegne kindlustustöö ei ole kujuteldav ilma kindlustusesindajateta. Esindaja on see, kes peab kindlustuse tarvilikkust publikule selgitama ning andma kindlustust vajajale asjatundlikku nõu ja abi. Ilma esindajateta ei oleks kindlustusala iialgi niigi kõrgele võinud areneda kus ta praegu on. Esindaja on uue aja kindlustusseltsi struktuuris vältimatu vahemees seltsi ja publiku vahel. Tarvis on teda ainult rakendadaa loovale tööle.

Ei ole õige maksa esindajale võrdselt tasu tõeliselt loova hanketöö eest ja ebaproduktiivse kindlustuste ülevõtmise eest teisest seltsist,

vaid on tarvis säärast esindajate töötasu poliitikat, mis sunnib esindajat sinna minema, kus kindlustuskaitset veel ei ole võetud seda puudulikult. Ka preemiapoliitika ei tohi säärane olla, mis kindlustusvõtjaid ergutaks tarbetult seltsi vahetama — ning seda poliitikat on võimalik teostada preemia õigluse nõudeid silmas pidades.

Kui kindlustusseltsid kogu oma energia suunavad loovale tööle, siis suudavad nad kindlasti kindlustuskaitse leviku alal märksa rohkem korda saata kui seni juhuloogiliselt mõeldes — peab sellest siis kasu tulema ka igale töökale seltsile.

Säärased on üldjoontes värsked mõtted, mis välismail on liikumas. Vahest on nad seda väärt, et neid meilgi kindlustusala kiirema arenemise huvides kaalutaks.

Set.

Kuuldut, nähtut, loetut

Kanade näljastreik

„Eseti Munaekspordi" dir. Joasalu kurdab „Uus Eestis", et kanamunade väljavedu on käimas vähjakäiku ja praegu jatkub munadest vaevalt siseturu rahuldamiseks. Põhjus kanade munemise streigis seisvat kallis teraviljas. Meie arvates aga küll selles, et põllumees on valitsevast olukorrast teinud jälle kord õiged järeldused. Ja nimelt, miks siis toita kana, kui teravilja eest saad kõrgemat hinda kui munadest. Aga ka kanad pole jätnud konsekvente tõmbamata, sest kui toidunormi vähendatakse, siis ka munevad vähem. Ja ka neil on tuline õigus, sest mis sa tühja kõhuga ikka kaagutad.

Kuna aga kanapidamisel olevat tulevikku, arvab A. Joasalu, siis riigivõim peaks ses suhtes tõhusamalt ligi lööma ja samuti avalikult poolt tuleks kanakasvatusele anda väärikat abi ning tunnustust.

Kui neid soove õieti mõista, siis tuleks kanamunadele suurendada juuremakse või jälle alandada teravilja kokkuostu hinda. Esimeses mõttes ongi juba põllutööministrile esitatud märgukirjad. Meie soovitaksime aga esijoones teha avalikkusele teatavaks, kui palju on kanamunade väljaveo monopoli ajal suurenenud või vähenenud munade turustamise kulud. Ja kuivõrd hõlpsasti võib nüüd kanakasvataja munad ostjale üle anda. Küll siis selgub, miks on munad odavad või kallid tootjale.

Ent välismaa ajalehtedes on lugeda ka teateid, et kanamunade söömine olevat üldse langemas, sest nüüd saavat ja osalt olevatki suurmocks taas puuvili oma vitamiinidega. Ja kui üks toiduaine on surumas teist välja, siis paratamatult peab see ka hinnas langema.

Saksas põllutööliste nappus

Tähtsaks küsimuseks osutub Saksas põllutööliste probleem, sest minister Darré arvestuse kohaselt vajavat Saksa põllumajandus uusi töölisi 700.000—800.000. Põgenemine maalt linnadesse on Saksas samuti hoogus nagu mujalgi. Põllutööliste puudust on vähendatud seni itaalia põllutöölistega ja põllutöö mehhaniseerimisega.

Põllutöömasinaid osteti Saksas 1932/33. a. 138 milj. riigimarga eest, mis on 1937/38. a. tõusnud 460 milj. riigimargale. Tulevaks aastaks tahetakse põllutööle tuua slovakke, kroaate ja ungarlasi. Saksa piimatoodangu aastaväärtus on 2500 milj. riigimarka, mis vastab Saksa kivisõe toodangu väärtusele, lihatoodangu väärtus ulatub 4500 miljonile riigimargale, mis vastab Saksa valmiskaupade eksportväärtusele 1937. a. Sellest paistab, kuivõrd suur osatähtsus on Saksa põllumajandusel.

Poola investeerib

Poola uus investeerimiskava on ette nähtud 15 aastaks, mis jaguneb viide ossa, igaüks 3 aastat.

Esimese kolmaastaku ülesandeks on tugevdada relvastusfondi. See kestab 1. aprillist 1939. a. kuni 31. märtsini 1942. a., ja selleks on määratud 2 miljardit zlotti.

Teise kolmaastaku ülesandeks, mis vältab 1942. a. kuni 1945. a., on arendada liiklemist veel, maal ja õhus ning tõsta mootorveokite arvu riigis. 1945. a. kuni kuni 1948. a. kestva kolmanda perioodi vältel tuleb välja arendada haridusala, selle korraldus ning tõsta põllumajanduse toodangut.

Neljas periood, mis kestab 1948. a. kuni 1951. a. haaraks linnade väljachitamist ja riigi industrialiseerimist.

Viiendat perioodi (1951. a. kuni 1954. a.) tuleb kasutada Poola majandusstruktuuri ja dünaamika ühtlustamiseks, et saavutada tasakaalu üksikute valdkondade vahel.

Relvatööstuse profiidid

„Labour Research" kirjutab, et uus relvastuskava on toonud fantastilisi tulusid inglise lennukitehastele ja põhjustanud nende ettevõtete aktsiate püsivat tõusu. Firma „Fairey Aviation" tulu 1937. a. oli kolm korda suurem kui 1936. a. „Bristol Airplane Cy", mis toodab hävitajaid, võis märkida tulude suurenemist 24% võrra ja annab oma osanikele preemiaid uute osatähtede näol. Vanade osatähtede nominaalhind on 10 sh., kuid börsil maksetakse nende eest 58 sh. Ühing maksis mööd unud aastal 25% dividendi.

„John Brown & Cy", £ 2.854.000 põhikapitali juures sai mööd unud aastal tulu £ 527.000 ja maksis 17,5% div. „United Steel Cy" tulu 1936. a. oli £ 1,5 milj., kuid 1937. a. oli see juba £ 2,6 milj., „Rhokana", Rodeesia vasekaevanduste kontsern, juba teist aastat maksab 62,5% dividendi, „Roan Antelope" = 60%.

Pessimism Jaapanis

Osaka pankurite koosolekul oli arutusel Jaapani sisemine rahanduslik seisukord ja väliskaubandus. Rahaminister Ikeda tähendas, et optimism Jaapani väljaveo suhtes tulevikus on õigustamatu, kuna kaubandus välismaaga, välja arvatud ainult Mandžhukuo ja Hiina, on olnud ebasoodus. Mööd unud aastal on Jaapanist välja veetud kulda 860 miljoni jeeni väärtuses. Sel aastal see summa on palju väiksem, ent siiski küllalt suur.

Eesti Panga aruanne

30. novembril 1938. a.

miljonites kroonides.

	30. XI 38	31. X 38	30. X 37
Kuld	34.3	34.3	34.2
Välisraha	16.4	15.8	15.3
Siseveksli d	11.4	12.2	13.6
Laenud	15.1	14.5	13.4
Muud aktivad	32.1	27.0	23.0
Bilanss	113.8	108.1	104.2
Pangatähed	51.9	54.2	49.8
Jooksvad arved	34.5	32.2	35.0
Sellest:			
valitsuse	18.0	16.1	22.7
pankade	13.9	14.1	10.1
teised	2,5	2.0	2.1
Muud passivad	21.4	15.6	13.5
Kattevara %	58,69	57,92	58,44

Pangatähtede käive on kuu jooksul vähenenud 2.3 milj. kr. võrra, langedes 54.2 milj. kr-lt 51.9 milj. kr-le ja ületades m. a. 30. novembri seisu vaid 2.1 milj. krooniga. Aktivas on välisraha seis suurenenud 0.6 milj. krooniga, siseveksli de seis vähenenud 0.8 milj. kr. võrra, kuna laenud on tõusnud 0.6 milj. kr ulatuses. Kõige suurem on olnud muudatus muudes aktivates ja samal ajal ka muudes passivates. Esimeses on tõus olnud 5.1 milj. kr. ja teises suurenemine 5.8 milj. kr. Nähtavasti on nimetatud muudatused tingitud pangaklientide välisrahas toimunud hoiuste operatsioonist, mis võivad kanda ka lühiajalist iseloomu. Neist operatsioonidest tingituna on ka panga bilanss tõusnud 108.1 milj. kr-lt 113.8 milj. kr-le. Valitsuse hoiusummad on kuu aja jooksul tõusnud ca 2 milj. kr., kuid on siiski väiksemad m. a. seisust 7.7 milj. kr. võrra.

Raamatupidamise ühtlustamine

EMS-i referaatkoosolekul reedel, 9. dets., kell 8 õhtul, Vabrikantide Ühisuse ruumes, V. Viru 12, kõneleb mag. V. Valk (Tartu ülikool) teemal: „Raamatupidamise ühtlustamine" ja kellele oponeerib Th. Klassen.

Merealune koridor

Domei agentuuri teatel on Jaapani teedeministeeriumis tõsiselt kaalutud 75 miili pikkuse merealuse koridori ehitamise küsimust läbi Korea väina. Koridor ühendaks Shimonoseki (Jaapani kontinendil) Korea lõunapoolseima tipu Fusaniga. Tunneli ehitus läheks maksma üks kuni poolteist miljardit jeeni. Ühenduses selle kavatsusega teedeministeeriumi võimud otsustasid toime panna koha peal geoloogilisi uurimisi.

Riie Lätis odavamaks

Riia kaubandus-tööstuskojas toimus puuvillatööstuse esindajate koosolek, kus tuli arutusele puuvillakaupade hindade alandamise küsimus. Nõupidamisel otsustati alandada müüdud kaupade hindu keskmiselt viis protsenti hindadeinspektori poolt määratud hindade tasemest allapoole.

Prahiturg

Võrreldes eelmise nädalaga ei ole prahiturul olnud nimetamisväärt muudatusi, kuid üldiselt näib, et seisukord on muutunud stabiilsemaks, kuigi hinnad on endiselt väga nõrgal tasemel. Kuulda on, et paljudel laevaomanikel on kavatsus lähemal ajal laevad seisma jätta, see on ka täiesti arusaadav, sest metsavedude lõppemisel ei ole enam võimalik laeva käigus hoida. Kui laevade seismajätmine tõesti hulgaliselt teostub, siis mõjub see kindlasti tervendavalt Balti- ja Põhjamere prahiturule.

Metsavedude tehinguid on viimasel ajal väga harva teostatud, sest laevad on navigatsiooni lõpuni juba prahitud. Mõned üksikud prahid on veel turule ilmunud, kusjuures nende hinnad on olnud uute minimumhindade piirides. Samade hindadega on pakutud ka mõnd üksikut järgneva hooaja prahti.

Argentiina viljavedudel on pisut elavamaks muutunud kui seni, mis on tingitud uue lõikuse turule saatmisest kuid see ei ole veel suutnud lahendada sealset tonnaaži ummikut.

Vanaraua vedudel Ühendriikidest Jaapanisse oli turg pisut elavnenud ja hinad püsisid kindlalt 16/6—17/3 f. i. o.

Kaug-Ida vedudel oli endiselt tegevust kuid sellele vaatamata hinnad nõrgenesid —/6 võrra tonnilt. Austraalia viljavedusid oli rohkem saadaval kui seni ja hinnad jäid püsima minimaalhindade tasemele. India veod olid võrdlemisi nõrgad.

Mustamere rajoonis oli endiselt veel Donau vedudel tegevust Antverpeni ja Rotterdami maksti 17/6—18/—. Vahemerest rauamulla vedudel oli olukord märksa parem kui mõni aeg tagasi, Cardiffi ja Port Talboti maksti 8/—.

Süteveedudel Inglisest Lõuna-Ameerikasse ja Vahemerre oli turg väga nõrk. Rosariosse maksti 11/8, Orani 6/6, Algieri 6/9.

Süteveod Inglisest Baltikumi jäid endiselt rahuldavale tasemele. Allpool mõned tehingud:

2/2500 tn, söed, Tyne—Randers, 4/9, dets.;

15/1700 tn, söed, Forth — Kalundborg, 5/8, dets.

A. J.

Eesti laevade liikumine

8. detsembril 1938. a.

A.-s. Tallinna Laevaühisuse laevad:

A.-l. **Kajak** saabus 21. 11. Leningradi, sealt Hulli; **Maret** väljus 3. 12. Calais't Murmanski; **Piret** saabus 5. 12. Immingham, sealt Murmanski; **Sulev** väljus 22. 11. Leningradist Brüssel Canali; **Torni** väljus 8. 12. Aalborgist; **Kalev** Tallinnas; **Mall** saabus 2. 12. Londoni; **Mai** väljus 2. 12. Cardifist Setubali; **Juta** väljus 2. 12. Danzigist Antverpeni; **Alev** saabus 6. 12 Bordeaux'sse; **Olev** saabus 6. 12. La Rochelli; **Mari** saabus 2. 12. Leningradi; **Järvamaa** väljus 6. 12. Turust; **Kai** väljus 28. 11. Kopenhaagenist Bostoni; **Kodumaa** saabus 6. 12. Hamburgi; **Pearu** väljus 4. 12. Hamburgist Pärnu; m.-l. **Läänemaa** väljus 26. 11. Tallinnast Dieppi; **Virumaa** saabus 4. 12. Viipuri.

Käsmu laevaomanike laevad:

A.-l. **Elna** väljus 6. 12. Narvikist Middlesbroughi; **Maia** väljus 2. 12. Pidulast Hulli; **Hildur** väljus 6. 12. Grangemouthist Kotka, sealt Tallinna; **Sigrid** väljus 3. 12. Tallinnast Roueni kaudu Londoni; **Maria** saabus 4. 12. Odensesse, sealt Gdynia kaudu Bonessi; **Ella** väljus 5. 12. Londonist Gdynia kaudu Uurasse; **Nemrac** väljub 7. 12. Hullist Tallinna; **Minna** väljub 7. 12. Tallinnast Londoni; **Linda** teel Ayri, väljus Gdyniast 2. 12; **Kotkas** saabus 5. 12. Urdialesi (Santanderi, sealt Ymuideni; **Iulia** väljus 30. 11. Koivistost Hulli; **Romeo** väljus 30. 11. Uurast Tyni peale, sealt Tallinna.

E. Bergmann ja Ko laevad:

A.-l. **Koidula** saabus 1. 12. Newcastle on Tyne'i; **Keila** saabus 3. 12. Rotterdami; **Kadri** saabus 4. 12. West Hartlepooli; **Liina** teel Newcastle'ist Helsingi; **Kulda** saabus 5. 12. Räfsosse; **Kadli** väljus 2. 12. Methylist Helsingi; **Kaida** saabus 2. 12. Bilbaysse.

A.-s. Merilaid ja Ko laevad:

A.-l. **Kuressaar** saabus 26. 11. Sharpnessi; **Merisaar** saabus 3. 12. Hulli; **Osmussaar** saabus 19. 11. Sharpnessi, sealt Tunnisi; **Naissaar** saabus 4. 12. Nantessi.

L.-ü. EEROO laevad:

A.-l. **Eos** teel Leningradist Quernsey'sse; **Hermes** teel Hernösandist Zaandami; **Helios** teel Southamptonist Tyne'i.

R. Nelbergi j. t. laevad:

A.-l. **Tiiu** Vesterosis; **Viiu** Stokholmi ja **Toomas** väljus 6. 12. Danzigist Antverpeni.

O.-ü. Kalanduse laevad:

A.-l. **Eestirand** teel Buenos Aires'is Bergeni; **Kalarand** ajalepingul, sõidab Bombby ja Karachi vahel; **Harjurand** Kingslynnis; **Virurand** ja m.-p. **Elsi** Tallinnas.

P. Rass ja Ko laevad:

A.-l. **Uhti** saabus 2. 12. Pomaroni Keri väljus 2. 12. Klaipedast Londoni.

A.-s. Eesti Laevanduse laevad:

A.-l. **Nautic** Skienis ja **Borghild** Riias.

Haapsalu Laevaomanike laevad:

A.-l. **Taat** ja **Reet** Pidulas.

A. Kalmi laevad:

A.-l. **Begonia** Rotterdamis ja **Margo** Danzigis.

G. Sergo ja Ko laevad:

A.-l. **Hiiula** ja m.-p. **Hildana** Tallinnas ning a.-l. **Vohi** Liibavis.

E. Jakobsoni j. t. laev:

A.-l. **Lake Lucerne** Walkomis.

Joh. Tengi laev:

A.-l. **Arno** Tallinnas.

Jakob Tengi laev:

A.-l. **Dione** Kopenhaagenis.

Th. Vompa j. t. laev:

A.-l. **Ubari** teel Söderhamist Bureasse.

G. Orava j. t. laev:

A.-l. **Pärnu** teel Göteborgist Stettini.

N. Lopato j. t. laev:

A.-l. **Severonia** Hullis.

C. F. Gahlnbäcki laev:

A.-l. **Baltonia** teel Sharpnessi.

G. Roosvee j. t. laev:

A.-l. **Tõnu** väljus 3. 12. Jakobstadis Antverpeni.

J. Adamsoni j. t laev:

A.-l. **Taara** ajalepingul, sõidab Prantsuse ja Saksa sadamate vahel.

L. Varriku j. t. laev:

A.-l. **Eha** Helsingis.

L. Auliku j. t. laev.

A.-l. **Leola** Tallinnas.

H. C. Kopfi j. t. laev:

A.-l. **Alfa** ajalepingul, sõidab Danzigi ja Rootsi vahel.

Perekonnanimede õhtu riigivolikogus

Pikki rääkimisi lihtsa eelnõu pärast. Kas nimi teeb inimesest eestlase? Ekskursioone ajaloosse. Riigihoiukassa seaduse muutmise ja täiendamise seadus võeti vastu

Koosolek kesknädalal, 7. detsembril

Koosolek algas kell 5,15. Juhatasid vaheldamisi esimees prof. J. Uluots ja vanem abiesimees A. Anderkopp. Sekretäri kohal riigivolikogu peasekretär E. Maddisoo.

Arutusel tuli

perekonnanimede muutmise tähtaja pikendamise seadus

1. lugemisel. See seadus võimaldab perekonnanimesid lihtsustatud korras muuta kuni 1. jaan. 1940. a.

Aruandja E. Lehtmets (Virum.) seletas, et nelja aasta jooksul on pooled neist eestlastest, kes seni kandsid võõrapärast nime, perekonnanimed eestistanud, s. o. arvuliselt 190 või 200 tuhat.

J. Tandre (Tall.) andis ülevaate nimede eestistamise käigust ja tõi arvusid eestistatud nimede kohta, märkides, et silmatorkav on see, et mõned

inimesed, kes seisavad seltskondlikult esikohal,

ei ole oma nimesid eestistanud. Eesti välisesinduses on võõrapäraste ja eesti nimede vahekord 50% : 50%. See küsimus on kõige õrnem, sest kui eestlane kannab võõrast nime välismaal, võidakse juhtida tähelepanu sellele, et see kodanik ei ole eestlane. Mis puutub keskasutustesse, siis on kõige vähem eestistatud nimesid kohtuministeeriumis, kus võõrapäraseid nimesid on 34%, siseministeeriumi on aga jäänud võõrapäraseid nimesid ainult 4%.

Maal on pilt ühtlasem. Kohtadelt tulnud kirjades palutakse rohkem panna rõhku juhtivate isikute perekonnanimede eestistamisele, sest koha peal on pidurdavaks teguriks saanud see, et juhtivad tegelased nime eestistanud ei ole. Mõnel juhul seletavad inimesed, et nad on küllalt vanad, ei ole enam mõtet eestistada nime, et võib surra nimega, mida ta eluaeg on kannud. Mõnel pool asutakse seisukohale, et nimede eestistamise peab tegema sunduslikuks.

Kõneleja tõi näiteid sellest, kuidas võõrapärased nimed tekitavad arusaamatusi eestlastele välismail. Ka arvas ta, et praegu ei muutu riikide piirid mitte alati sõja tagajärjel. Loetakse ja arvestatakse kodanikke, kes nad on, milliseid nimesid nad kannavad ja aktsioon hakkab minema selle järele.

Edasi peatus kõneleja selle üldtuntud asja juures, kuidas meil pandi nimed. Olukord oli säärane, et eestlastele on pandud palju võõrapäraseid nimesid. Vastava kultuuritaseme puudumisel oli võimatu leida sobivamaid nimesid. Puhtsaksa nimede panemine on tulnud sellest, et nähtavasti ei olnud käepärast eesti nimesid või valitses nimepanija ise halvasti eesti keelt.

Lõppeks ütles kõneleja, et kui me usume eestistamise süsteemi ja kui me püüame seda edasi arendada, et kas meil siis tõesti ei leidu nii palju seepi ja vett, et me suudaksime endilt maha pesta alandusaegadel antud nime.

J. Murro (Võrum.): Tundub, et kõige raskem aeg on veel ees ja kõige tugevamat vastupanu on avaldanud need, kes kõige vähem võtavad tuld rahvuslikes küsimustes. Osa neist on truuks jäänud eesti jonnile.

Ei tohiks unustada neid eestlasi, kes

on oma rahvuse ära salanud

ja seisavad vähemusrahvuste nimekirjas. Kõneleja mainis nende saksastunud eestlaste järeltulijaid, kes ei mõtlegi nimede eestistamisele. Siin ei ole tegemist sellega, et inimesed ei tea, missugusesse rahvusse nad kuuluvad, vaid siin on tegemist otsese rahvuse roimaga, mida ei taheta heaks teha.

Juhataja A. Anderkopp: Palun niisugust väljendust edaspidi mitte tarvitada.

J. Murro: Ma püüan, hra esimees.

Lõppeks arvas kõneleja, et oleks tarvis teostada põhjalik ja laiaulatuslik meie rahva ja mõne vähemusrahva teatava osa sugupuude põlvenemise uurimine.

L. Vahter (Virum.) arvas, et eesti nimede võtmisel ei ole tegemist sildi, fassaadi küsimusega, vaid see tõstab meis rahvustunnet, äratab Eesti rahvas magavaid jõudusid.

E. Särgava (Tall.): Perekonnanimede eestistamine ei ole mingisugune šovinism, vaid vajaline asi, seepärast et perekonnanimi ei ole meilgi mitte kuigi kaua ega vana nimi. Kõneleja tuletas meele, kuidas perekonnanimed pandi omal ajal sunduslikult. Ja võõrapärased nimed võivad viia eksiarvamistele.

Oleks soovitav, et kellel võim ja vägi, katsuksid hoolitseda selle eest, et kui võetakse uusi nimesid, siis need oleksid niisugused, mis ei haavaks eestlase kõrva.

J. Piirimaa (Virum.) soovis, et Eesti rahvas saaks õiged eesti perekonnanimed.

J. Voolaid (Harjum.) seletas, et maarahvas on nimede eestistamise aktsioonile reageerinud väga heatahtlikult. Kuid ei saa salata, et on ka neid, kes külmavereliselt ja ükskõikselt vaatavad asjale.

A. Aben (Tall.) tõi ette, et ka temale on tulnud kiri, milles soovitatakse, et ta eestistaks oma nime. Keeleteadlased ei ole aga tema nimes leidnud midagi võõrapärast. Seepärast peaksid nimede eestistamise liit ja muud organid rohkem tungima keele mõistesse.

L. Johanson (Tall.) pidas seadust tarvilikuks, kuid juhtis tähelepanu sellele, et

ei ole talitatud plaanikindlalt.

Oleks pidanud rakendama tööle keeleteadlased ja andma nimestik eesti nimedest. Kui nüüd liüia lahti „Riigi Teat." ükskõik missuguse numbri, — kas need on Eesti nimed, mis seal on toodud? Kui öeldakse näit. Vahter, kas on siin „ch" või „h"? Kui „ch", siis on see saksa nimi. Niisuguseid näiteid võib tuua terve rea. Kui panen oma nimele kaks „o"-d juure — see „o" on pimesoolikas mu nimes — see ei tee mind eestlaseks.

Kui vaatame nimede eestistamise aktsiooni tulemusi, siis suur osa nimesid, mis on pandud, ei ole eesti nimed.

Nimede muutmine ei tee veel kedagi eestlaseks. Kui Tõnissoni nimi oleks olnud Uuemaa, ega ta siis rohkem poleks ära teinud.

Juhataja: Palun riigivolikogu liikmete nimesid mitte nimetada.

L. Johanson arvas lõppeks, et nimi ei ütle midagi, kuid see, missugune on meelsus, kuidas on suhtumine, missugune on maailmavaade — see on tähtis. Ja tuleb vaadata sisemise kultuuri peale, sellele pöörata rohkem tähelepanu.

J. Tõnisson (Tartu) ei vaielnud seaduse vastu, küll aga puudutas mõningaid asjaolusid, mis on ühenduses nimede muutmisega, tuletades muuseas meele, et meil nimede eestistamise aktsioon on võetud käsile tähtsal määral Soome eeskujul.

Meil peaks jääma nimede eestistamise aktsioon täiesti vabatahtlikuks — igaüks valigu nimi nii, nagu ta tahab, ja seejuures peab see valik sündima pikkamööda, mitte tuhinal, sest sel teel saaks kindlustada nimede õiget valikut. Mina tähendaksin selle peale, kuigi nimede valimisel ei ole tähtis valitavate nimede tähendus, aga siiski on see ometigi tähtis, et nimed valitaks üksikute perekondade järele, et mitte üksikud inimesed ei hakkaks nimesid omapead valima. See kindlustaks terve perekonna traditsiooni, teeks üksikud perekonnaliikmed eraldatavaks oma nime poolest. Meil oleks väga tähtis, et perekond ühe ja sama nime juures edasi püsiks. See oleks meil perekondade uurimise huvides tähtis, et siin mitte sihilikke ega kunstlikke vahesid ei tekitataks. Kui perekonnanimede eestistamise aktsioon läbi viidaks kultuuriliste abinõudega õige algatuse teel, pika aja jooksul, siis on see tervitatav.

Kuidas on nüüd nende motiividega, mida meie siin täna mitmete kõnelejate suust oleme kuulnud? Esimene hüüdsõna on, et iga tõsine eestlane peab kandma Eesti nime. See tõsieestlus on nii kaugele aga viinud, et

need, kellel on tähtis näidata eesti värvi (Vahelehüüe), need tikuvad just eesti nime võtma

(Vahelehüüe.) Need lähevad ja katsuvad nime valida, et nende eestluse juures mitte ei kaheldaks. Ja viimasel ajal, näiteks Tartus, on juudi ärimeeste keskel väga elavaks läinud nimede eestistamine. (Vahelehüüe: Tallinnas ka.) Võib-olla ka Tallinnas. Meie teame, kuidas mõned saksa soost sõjaväelasedki on pidanud oma nime muutma eesti nimeks, vanad aadliperekondade liikmed, ja vististi on küll selge, et neile inimestele ei ole seal tundmata jäänud tõsieestlase väärtused teenistuse huvides jne.

Kui niisuguseid näiteid vaadelda, siis tuleb küsida, kas niisugused inimesed lähevad eesti nime alla kultuuri huvides ja kultuuri tungides, või on neil palju reaalsemaid huve, millel tegemist ei ole tõsise kultuuritahte ja kultuuripüüdega?

Tõeliselt aga, mis nimede muutmisest praegusel ajal eemal hoiab, on just see viis, kuidas nüüd kõiki neid motiive, mida siin nimetatud, ära kasutatakse selleks, et inimesi mõjutada juba enam kui tuntavate abinõudega selleks, et nüüd näidata: kes seda ei tee, see ei ole küllalt rahvuslik. See ei ole kultuurne, see ei ole poliitiliselt õige. Õieti muutub see propaganda nüüd selleks. Et midagi propageerida, tehakse liikumist, nõnda nagu meie teame väga hästi, kuidas teatavatel maadel, kus on tarvis hulki liikuma panna, antakse parool kõiksugusteks päevadeks ja nädalateks välja, et inimesi liikuma panna, et neid äratada, et neid sundida.

Lõppeks ütles kõneleja, et kui meil ainult välispidi, nimede abil, tehakse kultuuri ja rahvuslikku tööd, siis ei ole sel tööl ei rahvuslikku, ei kultuurilist ega riiklikku teravust, mis tal olema peaks.

H. Kukke (Pärnum.) rõhutas, et nimede eestistamine on praegu nilvõrd suur saavutus ja nii suur käimasolev töö, et selle vastu ühelgi eestlasel midagi öelda ei peaks olema.

Pärast A. Lauri (Viljandi) ja aruandja E. Lehtmetsa sõnavõttu võeti seadus 1. lugemisel vastu.

Riigi osavõtul tegutseva lennuaktsiaseltsi

asutamise ja soodustamise seadus võeti 1. lugemisel vastu vaidluseta. Ainult prof. A. Piip (Tartu) soovis, et uus selts võtaks endale peale välisliinide korraldamise ka siseliinid, millega ühenduses tuleks välja ehitada poolelijäänud lennuväljad.

Riigihoiukassa seaduse muutmise ja täiendamise seadus

võeti 2. lugemisel vastu lõplikul kujul.

A. Rei (Saarem.) esitas soviavalduse, et ei tehtaks omavalitsustele kohustuseks oma summade ülekandmist ühispankadest hoiukasadesse.

Koosolek lõpetati kell 9.42 õhtul.

Riigivolikogu koosolek

on täna kell 5 p. l. Päevakorras on: riigivolikogu liikme L. Metslangi küsimus vabariigi valitsusele 22. nov. nr. 1; rvkl. L. Metslangi küsimus vabariigi valitsusele 22. nov. nr. 2; rvkl. M. Undi küsimus vabariigi valitsusele 22. jaan. nr. 1; rvkl. M. Undi küsimus vabariigi valitsusele 22. nov. nr. 2; rvkl. M. Undi küsimus vabariigi valitsusele 22. nov. nr. 3; riigiasutuste ametnike koosseisude seaduse muutmise seadus — 1. lugemisel; perekonnanimede ja nimede lihtsustatud korras muutmise tähtaja pikendamise seadus — 2. lugemisel; riigi osavõtul tegutseva lennuaktsiaseltsi asutamise ja soodustamise seadus — 2. lugemisel; põllutööliste seadus — 2. lugemisel; tööstusliku kutseoskuse seadus — 2. lugemisel.

OIVALINE ŠOKOLAAD
SUUR SL
GINO

Põhjariikide töölisjuh

Lähemal ajal oodata külaskäigu

Põhjariikide töölisühingute keskliitude juhid tegid ühenduses Eestis viibimisega ka külaskäigu Eesti Töölisühingute Keskliitu. Nõupidamisest võtsid osa külalised ja Eestimaa töölisühingute keskliidust esimees Voimann, juhatusliikmed Normann, Viikmäe ja Lember ning peasekretär J. Jalaja. Eestimaa Töölisühingute Keskliidu tegelasilt anti informatsiooni viimaseaegsest kutseühingulisest tegevusest, valgustades praegust olukorda ja selgitades uut kutseühingute seadust ja praegu väljakujunemisel olevat struktuuri. Külaliste poolt märgiti, et nende külaskäik on mõeldud lahenduse leidmiseks suhete normaliseerimiseks põhjariikide ja Eestimaa Töölisühingute Keskliitude vahel. Töölisühingute Keskliidu tegelased märkisid, et nad on huvitatud heanaaberlike suhete säilitamisest, kusjuures praeguses olukorras nad ei ole huvitatud rahalisest toetusest, nagu seda varem põhjariikidelt on antud, küll ei tee nad selles suhtes mingeid takistusi üksikuile ametiühinguile.

Nõupidamisel tõstis Rootsi Töölisühingute Keskliidu esimees A. Lindberg üles ka Eestimaa Töölisühingute Keskliidu liikmekskuulumise Rahvusvahelisse Ametiühingute Liitu (I. G. P.). Selles küsimuses selgitasid Eestimaa töölisühingute tegelased, et I.G.P. pole Eestimaa Töölisühingute Keskliitu, vaatamata erilisele olukorrale keskliidu juhatuses väljaastunuks lugemud, kuna ametiühingud meil on säilitanud puht geid kutseid Vastastikune r kogu aeg. Üht Keskliidu juhi soovi, kuid jatk pea kui on E täisõiguslikuks tudega. Rootsi Lindberg lubas

Ühtlasi te kurva surmaju laskäiku katke vutanud, kuid külastada, mis ka Eestimaa

Läbirääkim 2 paigu lõuna dega. Ohtul o liidult ja juha

Külalised mereteed kauc J. Kurvits ja ühingute Kesk Normann ja lahkuvaid kül

Eesti nimi ja eesti meel

Ootamatult puhkesid riigivolikogu eilsel koosolekul vaidlused perekonnanimede eestistamise üle eelnõu puhul, millega nimede maksuta muutmist tahetakse veel ühe aasta võrra pikendada.

Nimede eestistamise aktsioon, mis algas õieti juba iseseisvuse esimesil aastail ja siseministri algatusel 1935. a. laiaulatuslikumale alusele seati, on kogu avalikkuses head vastukõla leidnud. Tuhandeid ja tuhandeid perekonna- kui ka eesnimesid on eestistatud ja muudetud. Muidugi on leidunud ka neid, kes selle aktsiooni juures on kahelnud, kellel oma kahtluste põhjenduseks väiteidki on ette tuua olnud, kuid need väited käivad siiski rohkem aktsiooni korralduse kui selle läbiviimise viiside kohta. Põhimõtteliselt ei ole eitatud võõrapäraste nimede eestipäraseks muutmise võimaluse vajadust ja selle protseduuri kergendamist.

Seepärast on ka arusaadav, et riigivolikogu komisjon tähtaja pikendamise eelnõu peaaegu läbirääkimisteta vastu võttis ja pleenumile esitas.

Kui siin nüüd kolmetunnised läbirääkimised puhkesid, siis tänu sellele, et mõned riigivolikogu liikmed oma sõnavõttudes liiga agressiivseteks, pealetungivateks muutusid ja peaaegu näpuga näitamiseni läksid. Anti koguni mõista, nagu võiksid head eestlased olla ainult need, kes kannavad eestipärast perekonnanime, või kes oma nime eestipäraseks on muutnud, ja nagu oleks nime mittemuutmine koguni mingi rahvuslik roim.

On ju õige, et paljud silmapaistvamad avalikud tegelased oma võõrapäraseid nimesid veel muutnud ei ole, kuid parlamendi kõnetoolilt nendele näpuga näitama hakata pole millegagi õigustatud ega tule nimede muutmise õhutustööle kasuks. Oma vanast nimest kinnipidamiseks võivad inimestel olla väga mitmesugused põhjused ja kaalutlused. Nende häbiposti naelutamine või nime muutmiseks surve avaldamine kas kõnes või kirjas tekitab ainult vastuseisu.

Nõnda sündis eile õhtul ka riigivolikogus. Pealetungivaile kõnedele, lahtistest ustest sissemurdmisele järgnes vastulöök. Toodi ette, et nimede muutmise propagandas ei tarvitse minna liialdusteni, veel vähem surveni. Kui mõnedes omavalitsustes otsuseks on tehtud ainult eestipärase nimega isikuid ametisse võtta, siis on see juba niisugune surve, mis paratamatult kutsub esile proteste. Veel märgiti, et kui näit. võõrast rahvusest isikud, kes kuuluvad riigiteenistusse, nimesid eestistavad, siis ei väljenda see mingit eestimeelsust. Ka seda ei jäetud kinni naelutamata, et näit. okupatsiooni ajal hakkasid „beiratideks" iisna kõlavate eestipäraste nimedega tegelased. Sellega näidati, et eesti nime taga ei peitu igakord sugugi mitte kindel eestimeelsus ja rahvuslik vaim.

Hea asja nimel võib ka survet avaldada, väideti teiselt poolt.

Kuid seejuures olgu rõhutatud, peaksid nimede eestistamise propagandistid siiski oma taktika ja võtete üle natuke sügavamalt mõtlema. Vastasel korral võivad nad heale asjale ainult kahju teha.

Kahtlemata tegid need riigivolikogu liikmed, kes lühikese ja selge eelnõu juures oma isamaalsust ja rahvuslust n.-ü. „hõõruma" hakkasid, asjale ainult kahju. Mis on seda kahetsusväärsem, et ükski riigivolikogu liige põhimõtteliselt nimede muutmise vajadusele vastu ei ole.

Mnd.

Kordnik Toom mõisteti õigeks

Tartu, 7. 12. Täna oli Tartu ringkonnakohtus arutusel Tartu linna II politseijaoskonna kordniku Vidrik Toome prolsess. Toome süüdistati oma kaasteenija kordnik Aug. Kudi surmamises ettevaatamatusest.

K. a. 5. septembril toimetasid Tartu linna II ja III politseijaoskond laskeharjutusi kaitseliidu laskerajal. Laskmine sündis sõjaväe vintpüssist 300-m distantsilt. Selle laskmise juures sai surma kordnik Aug. Kudi, kuna teda tabas Toome poolt lastud kuul hetkel, kui ta oli ilmunud märklehti näitama. Toom ei tunnistanud end süüdi ettevaatamatuses, sest ta on olnud laskmise ajal teadmisel, et on luba lasta. Ka ei olevat ta hästi näinud signaalketast.

Kohus otsustas mõista Vidrik Toome õigeks.

Teater . Muusika

„Mesinädalad" Saksa teatris

Paul Helwigi „Mesinädalad" on, võiks öelda, „ambitsioonidega" jant, täh. jant, mis väga tahaks olla komöödia, ja seda kohati ongi, mis aga üldiselt — vähemalt oma peasituatsioonilt ja ülesehituselt — jääb jandiks.

Peasituatsiooniks on see, et vastsölmitud abielus tuleb noore abielumehe osa ämma leppimatuse pärast mängida teisel noormehel. Sellest peasituatsioonist tulenevad siis kõik teised. Koomikat on „Mesinädalais" palju, aga osa dialoogi valmukust pälvib jutumärke, kuna nii mõnigi „nali" on lame ja mitte just väga peenemaitseline. Üldiselt aga „Mesinädalad" on ühekordseks vaatamiseks väga amüsantsed.

Dir. Hans Hesse režiii mäng üldiselt arenes väga ladusasti. Näitlejaist paistis iseäranis silma Ursula Liederwald preili Ullana, kes nii õnnetult-õnnelikult armastab toda Erich Stiebelist noormeest, kes tema varsti tekkivaks meelehärmaks peab mängima teise naise meest. Preili oli nii „himmelhoch jauchzend, zu Tode betrübt", et seda kogu aeg oli lust vaadata. Ka meeldis mulle väga ta realistlik auk parema jala sukas varvaste kohal pärast meeleheites läbikõnnitud, läbloodatud ja läbitelefoneeritud ööd. See oli väga paljuütlev ja väga liigutavgi. Ükskõik, kas see nüüd oli näitejuhi, näitleja enda (või viimati autori?) teene - see oli hea.

Teist noort daami, tolle Stiebeli ebanaist, mängis vilunud salongilikkusega Trude Heess, kuna „leppimatu", aga viimaks ikkagi leppiva ämma osa oli lavakogenud pr. Claire Behrensi käes. Friederike Zastrow oli hästitabatud, ämma arvates liig noor teenija, kes ei leia kontakti koerte hingelu ega hommikuse gümnastikaga.

Nelja naise vastu oli ainult kaks meest — too juba mitu korda mainitud abielumehe asetäitja Stiebel, kes suurima raluga kohaneb kõige võimatumate situatsioonidega, ja päris-abielumees, kes oma kojutulekul säärase situatsiooni eest leiab. Esimest kehastas vaba voolavusega Herbert Knabe, teist meeldiva loomulikkusega Ernst Falkenberg. Naerdi väga palju, aplodeeriti samal määral. Ka lilli rändas lavale.

W. Mettus

„Estonia" teater

Neljap., 8. dets., Dimitri Smirnoffi ainsaks võõrusetenduseks Puccini ooper **„Tosca"**. Nimiosas Olga Tiedeberg, Cavaradossi osas Dim. Smirnoff.

Reedel, 9. dets., harilike hindadega Čapeki draama **„Ema"**.

Laup., 10. dets., harilike hindadega Beeri operett **„Poola pulmad"**.

Rudolf Tobiase 20. surma-aastapäeva tähistamiseks korraldab Eesti Akadeemiline Helikunstnike Selts reedel, 9. dets., algusega kell 8 õhtul Tallinna konservatooriumi saalis kammermuusika kontserdi, mille kava tohiks olla küllaltki huvipakkuv hea muusika sõpradele.

Sissejuhatavalt esitab helikunstnik Riho Päts referaadi Rudolf Tobiase elust ja loomingust, millele järgnevad ettekanded Tobiase helitöist tunnustatud solistidelt ja seltsi keelpillide kvartetilt. Sopran pr. M. Päts esitab siiani üldsusele vähe tuntud Tobiase soololaulud „Kui mina alles noor veel olin", „Niitja" ja „Romanss". Kontserdi teises osas keelpillidekvartett koosseisus hr.-d R. Palm, H. Laan, R. Merkulov ja A. Karjus mängib Tobiase kvarteti c-moll (Osad: I. Allegro moderato e maestoso, II. Allegro vivace, III, Andante tranquillo „Öopala" nimetuse all varem ettekantud keelpillideorkestrilt, IV. Finale. Allegro con brio). Nimetatud meeleolurikas kvartett on kirjutatud umbes 40 aastat tagasi klassikalises stiilis motole „Suuris asjus on küllalt, et sa tahtsid". Kava lõpus esitab pianist Olav Roots võrratu sundimatuse ja plastilisusega kirjutatud „Sonaadi nr. 2", „Ohtuhämaruse" ja impressionistliku helimaalingu „Valpurgis-burlesk".

Tänasel TMS kontserdil esineb Tooni Kroon

Tallinna Meestelaulu Seltsi 108. kontserdil, mis toimub täna õhtul kell 8 Estonia kontsertsaalis, esineb solistina pr. Tooni Kroon (sopran), kelle senised esinemised meie kontsertpubliku poolt on leidnud alati sooja vastuvõtu.

Töölisteater

Täna **„Kriipäev"** 4. korda. Algus kell 1/2 8 õhtul. Pääsmed 20—125 senti.

Reedel **„Rätsepad Sillamatsil"** üldhindadega.

Laupäeval **„Naisevõtt"** 16. korda.

Kontsertjumalateenistuse

korraldab pühapäeval kell 1/2 8 õhtul Niguliste kirikus Ühendatud Usklikkude Haridusselts. Kaastegevad on mag. theol. P. W. Koppel, Hilda Tamjärw (mezzosopran), August Pihk (tenor), Waldeko Kangro (viitul) ja Werner Mühlen (orel). Kawas on Bach, Händel, Taure, Tobias, Tamwerk j. t. Sissetulek läheb Ühendatud Usklikkude Haridusseltsi koolide heaks. Sissepääs kawadega.

Kino

„Põgenenud sunnitööline" „Helioses"

Originaalpealkirjaks on sel filmil „Ma olen põgenik". See on selles mõttes parem, et Robert Elliot Burns, kelle poolt läbi elatud ja kirjutatud loo järgi kõne all olev film on valmistatud, võib-olla praegugi veel peitub kuskil Ameerikas. Selle huvitava ja põrutava filmi peaülesandeks on võitlus mõnes Ameerika osariigis — näit. Georgias — veel praegu maksva „chain-gang'ide" süsteemi vastu, mille järele karistusalused kannavad piha ja jalgade ümber raskeid ahelaid, millede otsas ripub veel suur raudkuul. Seda raudkuuli, millest R. E. Burns oma „True Stories'es" ilmunud kirjutuses kõneleb korduvalt, me filmis ei näe — õnneks, sest selletagi on temas julmust küllalt. Osalt on filmis Burnsi lugu — Burns on siin muutunud James Alleniks — pehmendatud. osalt püütud seda huvitavamaks teha. On tõsi, et Burns hoidis end tagaajajate eest ojas peidus sel teel, et ta laskus oja põhja, hingates läbi üle veepinna ulatuva roo. Ei ole aga tõsi, et ta süü oli nii väike, nagu meid filmis tahetakse uskuma panna. Siin on asjaolusid pehmendatud, et Burns-Allen näiks seda suurema märtrina. Aga suur märter on ta selletagi. Liialdatud on selles stseenis, kus tabamiskindla käega aceger aitab Allenit põgeneda, painutades ta jalaraudu oma vasara löökidega. Faktiliselt piisas talle kahest löögist, filmis aga lastakse tal lüüa vist kuus korda, et oleks võimalik korduvalt näidata R. E. Burnsi — J. Alleni — Paul Muni valulist miimikat. Film tundub osalt dokumentaarsena, osalt „lavastatuna". Aga väga huvitav ta on kahtlemata.

Raadio

Reedel, 9. detsembril

7.00 äratusmäng. Wõimlemine. 7.20 päewaundised. Ilmatende. 7.30 hommikukontsert (heliplaadid). 8.15 hommikupalwus — õp. L. Raudkepp. 8.35 Tallinn ja Türi: turuteated.

16.50 teated ja reklaam. 17.00 Kontrastid (helipl.). 17.45 Türi: J. Welitar: Sigade jöötmisest talwel. 18.00 Türi: põllumajanduslik päewaküsimus. 17.45 Tallinn ja Tartu: E. Caruso laulab (helipl.). 18.10 lastele. Lugu jänesepojast, kes luuletas. 18.40 päewaundised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 muftlaswiise (helipl.). 19.20 raamatu-inimesed kõnelewad. 1. Kirjanik — Eesti Kirjanike Liidu esimees Ed. Hubel-Metsanurk; 2. Kirjastaja — Eesti Kirjanike Liidu kirjastuse ärijuht M. Jürna; 3. Raamatukaupmees — Raamatukauplejate Ühingu esimees A. Weiler. 4. Lugeja — Rae taluperemees J. Wikerpuu, eraraamatukogu omanik. 20.05 kodumaa ringwaade — A. Didermaa. 20.20 õhtumuusika. Corso-trio. 21.00 kammermuusika-õhtu R. Tobiase helitöist. (Tallinna konserwatooriumi saalist). 21.45 kirjandustükud undised. 22.00 õige aeg. Päewaundised ja sporditeated. 22.10—23.00 Prantsuse helimeistrite kontsert. RR orkester, juh. prof. R. Kull.

Raadiosaatejaama „Rõmme K. L. S." saatekawa
Reedel, 9. detsembril

15.00 ajawiitemuusikat helipl. 16.00 heliplaate ja teateid.

„MINERV
Mõnelt
MINERVA
sisaldaks r
MIERVA
test saman
omaduste p
1) nad s
kollast, vai
namakaroni
nes munako
2) nad s
mepigmenti
miin A ja r
dab inimes
toimel.
MINER
kollaka vär
ainult muna
ronid muu
kaotades o
Juurelis
nide keetm
kus ja ann
värvuse, se
MINER
tamisel on
tud tarvitaj
tarvitajasko
NERVA m
dab, et MI
gesti taban
mate maka
ja maitset.
MINER
reklaami: K
Po
Purustas
Ado Tärkma
8—2 eluttsew
tanud tema
Weoautod
nr. A-2334
et tesipäewal
Simoni tänaw
Kokkupõrke
diaatori-kaitse
kahjusummat
Kaasüürit
Efimia Aritsch
nud kaasüürl
saanud awalda
Awaliku
protokolli Ka
Robert Wäljo
Wanda Kotta
senud.
Müürgeldaj
tsew sama ma
seile, et teisi
maja wälisuk
Aleksander M
ja nõudnud
hakanud ta lä
Joobnud
Kas
A
he

Kohalikke teateid

Loengud raamatunäitusel

Täna õhtul kell 7 loeb raamatunäitusel E. Laaman ajakirjandusest ja raamatust, homme, reedel, R. Paris raamatu tehnikast ja Ed. Taska raamatu välimusest.

Perekonnaseisuteateid

Abiellumissooviavaldusi. Tall. linna perekonnaseisuametis reg.: Arnold Virre ja Anni Aassalu; Peeter Rahnel ja Juuli Kont.

Tall. Jaani kog. reg.: Alfred-Voldemar Kullamäe ja Salme Kulla; Otto Ausing ja Hilda-Miralda Annion; Heino Merilo ja Meeri Merilo.

Tall. Kaarli kog. reg.: Johannes Pohla ja Salme Kuusema.

Haapsalu linna perekonnaseisuametis reg.: Leopold-Johannes Kivimägi ja Gerda-Elisabeth Veltmann.

Harku valla perekonnaseisuametniku juures reg.: August Tammemägi ja Liidia Pettai.

Pindi ev.-lut.-usu kog. reg.: Harald Laiv ja Alma Tappo.

Sünde. Tall. linna perekonnaseisuametis reg.: Mall Kajaste, Kennu ja Hilda Valentine t.; Vello Salm, Elmari ja Linda p.; Algiminas-Raimundas Zilinskas (Leedu vabariigi kodanik), Vladase ja Elena p.; Peeter Münter, Aleksandri ja Ida-Elfriede p.

Surnud. Tall. linna perekonnaseisuametis reg.: Peeter-Voldemar Jürgensohn, 48 a. v.

Kirjanduslike uudisteoste tutvustamise õhtu korraldab

Noor-Eesti kirjastus 9. detsembril „Harju" ja „Kultase" kohvikuis. Ohtu algab kell 17.30 p. Viidingu avasõnaga. Katkendeid Noor-Eesti uudisromaanidest loevad K. Ader, H. Laur, F. Moor ja A. Vaino.

Kutseühingute jõulude vastuvõtt

Ühenduses jõulude lähenemisega korraldavad ametiühingud ka käesoleval aastal oma liikmeskonnale jõulupuud. Alguse teeb siin Marmori ja Graniidi Ümbertöötajate Kutseühing, mille jõulupuu toimub pühapäeval, 11. dets., Pärnu m. 41.

17. detsembril kell 17 toimub trükitööliste laste jõulupuu Poolgase tantsukursuse ruumes, mille kavas on orkestri ja laste ettekandeid, jõuluvana kingitusi ja ringmänge, pääs kuni 10-aastastele ühingu liikmete lastele vaba. Registreerimine kuni 12. dets. Samas toimub kell 21 jõulupuu ühingu liikmeile, mille kavas on samuti orkestri- ja lauluettekandeid ja kõne ühingu esimehelt. Lõpuks tants. Jõulupuul on ettenähtud ka vastastikused kingid. Registreerimine toimub ühingus 12.—16. dets. kl. 19—22.

17. dets. korraldab jõulupuu ka kullasepatööliste ametiühing kell 18 Niguliste tän. nr. 13.

18. detsembril toimub elektrikute ühingu jõulupuu Pärnu m. 41, alusega kell 19. Samal päeval toimub ka O. Kilgase käitise tööliste jõulupuu käitise ruumes algusega kell 16. Ka teistes ametiühingutes on praegu eeltööd käimas jõulupuude korraldamiseks.

Endised treffneristid kohtavad

Laupäeval, 10. dets., kell 8 õhtul peetakse H. Treffneri gümnaasiumi vilistlaskogu Tallinna osakonna aastapeakoosolek Tallinnas „Kuld Lõvi" ruumes, Harju 40. Peale koosolekut on samas kooli aastapäeva mälestamise traditsiooniline koosviibimine.

Loomade- ja lihahinnad

kolmapäeval, 7. detsembril

Põllutöökoja alatisel elustapaloomade- ja lihaturul veiste pakkumine keskmine. Nõudmine nõrk, eriti nõrk on nõudmine lahjematele loomadele. Nõrga nõudmise tõttu on ka hind käesoleval nädalal tublisti nõrgenenud. Nii maksid:

Pullid, suuremad, rammusad, 59—61 s. piires ja väiksemad pullid 56—59 s. piires tapakaalu kg. Eluskaalu järele maksid pullid 25—30 s. piires kg.

Lehmad, nuumatud, 64—68 s. piires, rammusad 57—60 sendi piires, keskmised 48—53 s. piires, lahjad vaevalt 40—45 s. piires tapakaalu kg. Eluskaalu järele maksid keskmised lehmad 22 s. piires kg.

Vasikate pakkumine alla keskmist. Nõudmine rahuldav. Tapetud vasikad ühes nahaga maksid 50—70 s. piires kg. Eluskaalu järele 34—50 s. piires kg.

Lammaste pakkumine-nõudmine keskmine. Tapetud lambad ilma nahata ja pudemeteta maksid 42—52 s. piires kg. Eluskaalu järele 30—33 s. kg.

Sigade pakkumine keskmine, samuti nõudmine. Hinnad püsivad endisel tasemel. Nii maksid tapetud sead 68—72 s. piires ja vanad emised 60—65 s. piires kg.

NAHKADE HINNAD

Nahkadest paranes hinnas vasikanahk 35 s. võrra ehk kilolt 10 senti. Nii maksavad nahad:

Veisenahk toorelt I sort 70 s., II s. 63 senti.

Vasikanahad 3,50 kr. tükk, kaalus üle 3,5 kg ühe kg hind 1,10 kr.

Lambanahad 1,50—2,75 kr. tükk, olenedes suurusest ja villa pikkusest.

Hobusenahad toorelt raskusega alla 20 kg — 8 kr. tükk; raskemad kuni 11 kr. tükk.

Mõne reaga

Heategev selts „Tilk Piima" teatab, et 6. nov. k. a. korraldatud teeõhtu Mustapeade Klubis andis puhasttulu 1054 kr. 75 s. Seltsi komitee tänab kõiki eraisikuid, ettevõtteid, näitlejaid ja teisi, kes oma isikliku ja ainelise abiga kaasa aitasid nii hästi õnnestunud õhtule.

Pauluse koguduse Kristuse tulemisaja vesperjumalateenistus on neljapäeval, 8. detj., kell 7 õhtul. Teenistuse peavad õp. R. Uhke ja õp. G. Klaus. Laululehed.

Malekursuse korraldab Tallinna MMKÜ Roosikrantsi tän. nr. 11 algusega reedel, 9. detj. Lektoriks on liiduklassi maletaja A. Remmelgas. Kursusest osavõtt on võimaldatud kõigile malest huvitatule.

Tallinna gaidide ja skautide emadepäeva-pidustused toimuvad Estonia konsertsaalis pühap., 11. detj., kell 18.

Paul Kereze austamisaktuse korraldab linnakoolivalitsus pühapäeval, 11. detj., Estonia kontsertsaalis. Aktus on arvatud peamiselt koolinoorsoole. Seoses eeltähendatud aktusega korraldatakse 8. detj. kell 14 linnakoolivalitsuse ruumes koolide maleringide esindajate nõupidamine.

Töölisharidusliku loengud. Neljapäeval, 8. detj., kõneleb Pärnu mnt. nr. 41 Uno Toowere teemal „Majandusteaduse üldjooned" ja Karl Taew — „Eesti uuem kirjandus".

Apteekide öövalve

Neljapäeval vastu reedet:

R. Georgini apteek, Viru tän. nr. 15. Tel. 450-89.
V. Kuigi apteek, Liivalaia tän. nr. 34 Tel 461-70.
K. Schneideri apteek, Raekojaplats 11. Tel. 431-65.
A. Puksovi apteek, Koidu tän. nr. 43. Tel. 454-97.
J. Pilli apteek, Vana-Kalamaja t nr. 7-a. Tel. 440-74.

Nõmmel — Trossini apteek Apteegi tän 4

Arstide öö- ja pühapäevavalve tel. 04.

Perenaistele
Siirupit, piparkoogivürtsi, küpsetuspulbrit, maitsealneid j.p.m.
Orto k uplused Tollinnas
V. Kariat 1 a Narva mnt. 19

Sünnipäevalapsi

J. Meister 50-aastane

Valga kaupmees-tööstur ja seltskonnategelane Johannes Meister pühitseb neljapäeval, 8. detsembril, oma 50. sünnipäeva. J. M. sündis 8. dets. 1888. a. Võrumaal, Rõuge vallas taluperemehe pojana; õiendas 1911. a. sõjaväeam. tniku eksami Varssavis. Võttis osa maailmasõjast maja..dusülemana. Omab vene keiserriigi aumärke k.-l. Valgeristi ja Allveelaevastiku I j. teenetemärgi.

1927. a. kuni senini firma „Kultuur" — Joh. Meisteri raamatu ja kirjutusmaterjali ja tapetikaupluse ning trükikoja omanik Valgas. On Valga „Kaupmeeste ja Tööstur. Seltsi" asutaja liige ja juhatuse esimees 1935. ja 1937. a.

Eldor Fählmann, majandusteadlane, sündinud 9. detj. 1899. a. Kadrinas.

Alide Jürgens, õpetaja, sündinud 9. detj. 1871. a. Tartus.

Arnold Kapsi, tööstur ja äritegelane, sündinud 9. detj. 1887. a. Pärnus.

Atentaadiohver lahkus Veneverest

Venevere pommiatendaadi ohver konst. Fr. Rägo lahkus koos perekonna ja kraamiga Veneverest ja asus ajutiselt elama Rakverre. Veneveres on pommist purustatud maja seni parandamata ning akende ette on naeltega löödud lauad, mille tõttu siin elamine osutus võimatuks.

Konstaablile avanes võimalus Veneverest lahkumiseks ametipuhkuse saamisega. Ta arvati puhkusele alates 5. dets. üheks kuuks.

Pommiatendaadi korraldajate Mulla, Puuseni ja Sommerfeldti juurdlusmaterjalid anti kriminaalpolitsei poolt üle kohtu-uurijale, kes asus ettevalmistusi tegema kohtuprotsessiks.

Autojuhtide alkoholitarvitus tehtagu kindlaks vereproovidega

Alkoholismivastase maailmaliidu üks teaduslikke sektsioone, mis koosneb tuntud nimedega teadlasist, käsitles oma viimasel istungil Zürichis alkoholitarvitamisest tekkinud liiklemisõnnetuste küsimust ja võttis järgmise seisukoha:

Liiklemise julgeoleku huvides tuleb arvestada seda, et alkoholi nautimisel võivad olla hädaohtlikud tagajärjed liiklejaile.

Et võida igal juhtumil seda hädaohtlikkust kindlaks määrata, on paratamatult tarviline selgitada alkoholi olemasolu veres või ühtlasi ka teistes kehamahlades.

Siseriigist

Narvast

Kolm maja jäi R.-Jõesuu teele ette. Narwa linnawalitsus laiendas tublisti linna piiridest Narwa-Jõesuhu suunduwat teed. Tee laiendamisel jäi aga Surnuaia tänawa pooleldi teele Morosowi pärijate, G. Jägeri ja Kruglowi maja. Kuna mainitud majad on üsna armetus seisukorras, siis linnawalitsus otsustas nad lammutada. Hoonete lammutamine wiiakse läbi juba enne jõulupühi.

Virumaalt

Ära võida pealinnas uisapäisa! Wiru maawalitsus otsustas ära wõtta autojuhtimise loa Werner Niilisel, kes juhtis Tallinnas oma weoautot ettewaatamatult ja takistas hiljem ka järelsõitwate autode möödapääsmist.

Aluwere algkool 75-aastane. Pühapäewal, 11. detj., pühitseb Wirumaal, Sõmeru wallas Aluwere algkool oma 75. a. juubelit wastawa aktusega.

Tartust

H. Treffneri gümnaasiumil oli 55. aastapäew. H. Treffneri gümnaasium pühitses kolmapäewa oma 55. aastapäewa. Sel puhul peett teisipäewa õhtul jumalateenistus Peetri kirikus ja kolmapäewal kell 10 homm. aktus kooli ruumes. Ülewaate kooli tegewusest andis dir. K. Treffner, kuna pidukõne pidas õp. A. Mitt teemal: „Ülewaade raadio arengust". Koolile üteldi aastapäewa puhul ka rohkesti tervitusi. Pärast aktust jooritati kooliga rongkäik wabadusjamba „Kalewipoja" juure. Õhtul oli „Wanemuises" pidu rikkaliku kontsertkawaga.

Tartumaalt

Rannus uus jaoskonnaarst. Randu asus tööle uus jaoskonnaarst, kelleks on dr. Hilda Põru, kes warem töötas jsk.-arstina Suislepas. Jsk.-arstikoht Rannus oli mõnd aega waba.

Elvast

Uus restoran raudteejaama ümbrusse ehitada otsemele. Elwa linnawolikogu andis oma nõusoleku Elwa Majaomanike Ühingu restorani awamiseks, nii et uuest aastast peale Elwa joogikohtade arw tõuseb neljale ja suwekuudel kasiino arwel kogunu wiiele. Rida wolinikke leidis, et raudteejaamas tuleks keelda alkoholimüük, milline küsimus tuleb lähemal ajal linnawolikogus otsustamisele.

Viljandist

Uusi juhte tuletõrjes. Viljandimaa tuletõrjebrigaadis on nimetatud politseitalituse direktori käskkirjaga brigaadi ehituspealikuks maainsener Paul Lõhmus, brigaadi spordipealikuks Karl Puskar, brigaadi propagandapealikuks Leonid Tammaru, wesiwarustuspealikuks Karl Lõhmus ja brigaadi adjutandi abiks Jaan Naissoo.

Raekotta linnapeade pildid. Viljandi linnawalitsuse ruumesse on otsustatud lasta üles seada kõikide Viljandi linnapeade pildid, mis ongi juba walmis. Pildid asetatakse kas linnapea tööruumi wõi jälle wolikogu ruumi.

Viljandimaalt

Wäärtuslik auhind riigiwolinikule-karjakaswatajale. Riigiwolikogu liige August Laur, kellel on Wana-Põltsamaa w. Kamaru asunduses asunikukoht, on üldiselt tuntud karjapidajate hulgas punase tõuka- ja aretajana. Nüüd on A. Laur wõitnud põllutööministeeriumi poolt wälja pandud rändauhinna — hõbedast waadi. Kuna ta seda on kaitsnud 3 aastat järgemõõda, siis jääb auhind lõplikult A. Laurile.

Pärnust

Suursild parandamisel. Linnawalitsuse poolt alustatt majanduslikul teel neil päewil aurik „Julia" poolt Suursillale tekitatud wigastuste parandamisele. Silla parandustöid arwatakse kestwat üle kuu.

Maadekomisjon oli koos. Teisipäewal peeti Pärnu maadekomisjoni järjekorraline koosolek, kus tuli läbiwaatamisele Sindi-Lodja telliskiwitehase juures ajutsewa end. Sillaotsa talu maa-ala planeerimije kawa. Sinna planeeritakse 7 ehituskrunti 0,22—1 ha suuruses. Pealeselle saab telliskiwitehas krundi endale administratiiwhoone ehitamiseks.

Esimene põrsalaat oli elaw. Teisipäewal toimus Pärnu turul esmakordselt tulewikus igal kuul korraldataw põrsalaat. Waatamata wihmasele ilmale oli põrsaid müügile toodud kaunis rohkesti. Ka nõudmine põrsastele, waatamata asja uudusele, oli wõrdlemisi elaw. Eriti nõuti 5—7-nädalaliji põrsaid, kelle eest makseti 7—10 krooni.

„Endla" mängis Haapsalus. Teisipäewal wiibis „Endla" teatritrupp Haapsalus, kus samal õhtul külaskäigu-endusena mängis H. Wuolijoe komöödiat „Juuraku Hulda".

Pärnus 21.795 elanikku. Linna aadressiaua andmetel oli Pärnus 1. detj. 21.795 elanikku, neist 9402 meest ja 12.393 naist. Kuu jooksul kaswas elanike arw 81 isiku wõrra.

Pärnu asutatakse kutseühingute liit. Neil päewil wiibis Pärnus Eesti Töölisühingute Keskliidu esimees Woimann, andes nii keskliitu kuuluwaile kut ka wäljaspool seismaile ühingute juhatustele üldist informatsiooni kutseühingute ümberkorraldamisest. Läbirääkimistel leiti, et Pärnus tuleb ellu kutsuda kohalik töölisühingute keskliit, Tartus tegutsewa keskliidu eeskujul. Selle kõrwal jääks aga edasi tegutsema senine Pärnu tööliste üldhing. Kohalikku keskliitu kuuluksid kõik Pärnus ja Pärnumaal tegutsewad kutseühingud.

Pärnumaalt

Sauga koolimaja walmis. Sauga 6-kl. algkooli hoone pidulik awamis- ja pühitsemistalitus leiab aset eelolewal pühap., 11. detj., kell 3 p. l. Uus hoone walmis teatawasti juba käesolewal sügisel.

Kuressaarest

Kuressaare tuletõrjele uus pritsimaja. Kuressaare tuletõrje kawatseb ostu teel omandada Uus tän. nr. 20 asetseva J. Aawiku juure mitmekordse hoone, mis seisab juba pikemat aega kasutamata. See hoone on tuletõrjele igati sobiw. Kuressaare tuletõrje praeguse hoone alumisele korrale kawatsetakse paigutada käsilihunike müügilaud ja ülemisele korrale linna raamatukogu ja lugemisjaalid.

Normaalse alkoholi tolerantsusega autojuhtide juures tähendab hädaohtu juba 1 tuhandik alkoholi veres. On aga tarviline igal juhul arvestada ka kliinilist pilti ja eriti intolerantsuse olemasolu võimalust.

Uurimise tulemuste kasutamine võib sündida ainult vastavate ekspertide poolt.

11 vallavanemat leppisid poole tunni kestel kokku

Kesknädalal toimus Harju maavalitsuse ruumes kolmas Harjumaa vallavanemate nõupidamine uute valdade varaliste vahekordade lahendamise asjus. Nõupidamisest võtsid osa 11 vallavanemat Kloostri, Keila, Vääna, Harku, Saue, Hageri, Saku, Nabala, Kurna, Tuhala ja Kuivajõe valdadest, kes vaevalt poole tunni vältel suutsid üksmeeleselt omavahel kokku leppida selliselt, et ühelgi vallal ei tule oma naabrile mingeid kompensatsioone maksa.

Erandiks olid vaid Vääna ja Keila vallad, kus lepiti kokku, et likvideerimisele mineva Vääna vallavalitsus annab ühes üleminevate vallaosadega Keila vallale üle ka oma uue kirjutusmasina ühes lauaga.

Täna lõpeb Harjumaa vallavanemate nõupidamine varaliste vahekordade lahendamise asjus 7 vallavanema ja Viru maavalitsuse esindaja osavõtul.

Varsakabjad õitsevad

Virumaal Viru-Maidla valla Rääsa küla teeäärses kraavis on teiskordselt õitsele puhkenud varsakabjad. Õite värv on niisama kollane ja õielehed niisama suured kui kevadelgi.

Soe sügis küpsetas sama valla Sookülas Herman Lipu aias vaarikatele teiskordse vilja, mis on aga täiesti maitseta.

Saaremaal õitsevad maasikad

Saaremaal Torgus leiti Iide külas Al. Laasteri alast õitsvaid aiamaasikaid. Koos õitega olid ka mõned poolvalminud maasikad. Peale aiamaasikate on Saaremaalt mitmelt poolt leitud detsembris ka õitsevaid metsamaasikaid.

Loodetav ilm

neljapäewal, 8. detsembril

Keskmise kiirusega läänest lõunapoole pöörduwaid tuuli. Pilwine. Kohati kergeid jademeid. Öösi sisemaal temperatuur 0 kraadi ümber, päewal 1—5 kr. jooja.

Vastutav toimetaja H. TAMMER.
Väljaandja Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Nõmme teateid

Kirjanikud Nõmme koolides

Käesoleva raamatunädala lõpuks korraldab raamatunädala Nõmme komitee pühapäewal, 11. jkp., kell 12 Rahumäe ja Kiwimäe koolimajades raamatunädala-aktused, millest osawõtt on kõigile waba.

Mõlema aktuse kawad tõotawad kujuneda sisukaiks. Nii esinewad Rahumäe koolimajas õpilasorkester õp. E. Paikre juhatusel ja õpilaskoor õp. E. Wiliberti juhatusel. Aktusekõne peab Nõmme linna tänawune laureaat naiskirjanik Marta Sillaots ning katkendeid oma loominguist kannawad ette kirjanikud H. Wisnapuu ja A. Antson.

Kiwimäe koolimajas korraldatawat aktust esinewad õpilaskoor õp. prl. Erika Uhlbergi juhatusel ja algkooliõpilane Fr. Köster wiiulisoologa. Aktusekõne peab kirjanik Ernst Särgawa ja katkendeid oma loominguist esitawad kirjanikud Pedro Krusten ja Rudolf Sirge.

Seega tahetakse aktustega koolimajades panna raamatunädalale ka Nõmmel määrikas punkt.

Nõmmel 211 töötsijat. 7. jkp. oli Nõmme linna tööbörsis registreeritud kokku 211 töötsijat. Nende jeas oli töötute registris 104 ja tööwahelatituje alal tööwõtjaid 107.

Käesoleva kuu esimestel päewadel pole tööleptgutamisi tööbörsi kaudu weel olnud. Nõuti küll 120 töötut metsatöödele, kuid sinna minejaid Nõmmel et leidunud, mispärast oldi sunnitud nõudmine anulleerima.

Üle 3200 kr. annetusi tõi sisse kaitseliidu Nõmme malewkonna äsjalõppenud majandusnädal. Seega ületas tulu finantsnädalast kaugelt ette jeatud lootused.

Uusi ehitusprojekte kinnitati kesknädalasel linnawalitsuse koosolekul ainult 2, nimelt M. Kapsi elamu projekt Lemmiku t. ja A. E. Jürgensi kiwitööstuse sisseseade projekt Rahumäe tän. nr. 10.

Müüakse

Ärasõidu tõttu müüa tulutoow **ettevõte.** Sobiw ka kõrwalteenistusena härrale wõi daamile. Hind Kr. 3000.—, kuupuhaskasu ca 250 kr. kuni 300 kr. Soowiaw. kirj. „22/4102".

Müüa wärskelt lüpsma tulnud ja lüpsma tulijad **lüpsilehmad** Kappeli t. 12, end. Wilmsi tän. Tartu maantee poolt.

Tööstusrid ja majaomanikud! Suuremal hulgal odawasti müüa lõhutud **okaspuu kände.** Kirjad „15/4095".

Müüa **platvormvanker** Pärnu mnt. 93, kauplus.

Müüa wäike täiesti mängukorras **harmoonium.** Hind 65 kr. Näha wõib iga päew pärast kl. 4 Tina tän. 16—8.

Müüa **vurrimett.** Teateid saab Wastse-Kuuste waksal, Woore küla k.-t. O. Rootslane.

Müüa **kauplus.** Peamiselt paberikaubad ja koolitarbed. Teat. kirj. „38/4078".

Wähepruugitud, täiesti korras **kontsertpianino** müüa. Arip. kella 5—7 õhtl., pühap. enne lõunat Rukkiwiise 30—10.

Müüa tühje **tõrvavaate** Pärnu mnt. 93, kauplus.

Imanta tänawal müüa **väike maja** Hind Kr. 14.500. Teat. saab Pärnu mnt. 10, 2. korral ag.-kontor „Wa-He", kella 9—2 ja 4—6.

Müüa 100% kasuandew **väiketööstus.** Teateid saab 8. ja 9. detj. kella 6—7 õhtul Pärnu m. 16—16.

Ärareisimise pärast müüa elegantne pariisi helesinine **taftõhtukleit** saledale kaswule ja teisi wähekantud kleite ja mantleid. Waadata kl. 2½—4 ja kl. 7 õhtul Müüriwahe tän. 16—30.

Harjum. jaama läheda looduslikult ilusal kohal jõe ääres **suvitustalu** juhtumisi müüa, hind ühes inwentariga Kr. 16.000. Teat. Harju tän. 34 kontor „Ermo", telef. 428-48.

Majaehitajad, kasutage juhust! Kiwiehitusrajoonis **krunt** müüa, 220 s.², Kr. 16.000 eest. Ainult tõsised ostjad teat. „25/3425".

Juuksetööstuse meesteosakonna **sisseseade** müüa. (Peeglid, toolid, noad jne.) Teat. „40/4000".

Müüa uuem **raadio,** 5-lambiline „Blaupunkt" wahelduwwoolule. Lennuki 1—2.

Ärareisimise tõttu kiiresti müüa uus moodne **smoking.** Näha wõib igal ajal Nõmmel, Uus tän. 12—3.

Elumuutuse tõttu müüa **värnitsatööstuse täieline sisseseade:** seemnejahwatuse weski (3 waltsiga), jahukeedukatel, õlikeedukatel, koogipress (spindelpress), õlipress (weesfurwega), pumbad, 2 transmissiooni, 4 masinarihma ühes kõigi nende juure kuuluwate osadega. Sisseseade hind 1000 krooni. Järelmaks wõimalik. Teatada Pärnu, „Pärnu Päewalehe" talitus „Wärnitsa 1000 krooni".

Soodja hinnaga elegantseid ja wastupidawaid kingi, botikuid ja kalosse ostate **Roman Saadi** ärist Maakri 4.

Auto, sõidukorras, tõld, wiieistmeline, müüa. Hind 450 kr. Kirj. „32/3352".

Müüa odawasti Chevrolet-**sõiduauto** wõi wahetada weoauto wastu. Näha saab Kunderi t. 16—5-a.

Juhuslikult odawasti musta **mulda ja ilupõõsaid** müüa. Näha saab Tatari 8. Läbi rääkima tulla Uus Kalamaja 25—3; tel. 475-25.

Härrad, tarwitage juhust! Wäga ilusad hundikoera **kutsikad** on müüa Kesk-Kompassi t. 9—2.

Häid **tellingilaudu** ja poste müüa, postid 8—10 mtr. pikad. Kalewi t. 40—14.

Müüa hoitud **tiibklaver** (wäiksem), wanem tüüp. Näha iga päew Heina tän. 30—7.

Müüa **nertsnahka** (pruugitud) krae jaoks. Uus tän. 6—2. Näha saab kella 12—6 õhtul.

Müüa hea walge **vann ja vannilahi** hinnaga 110 kr. Raua tän. 52—7, kojamees.

Noor friisi tõugu **pull müüa,** tõutunnistustega. Kirj. „30/3350".

Moodne terastoru-**kirjutuslaud** juhuslikult odawasti müüa. Lai tän. 4, Dekora.

Käsi-õmblusmasin 30 kr., lappimismasin, linksarm- ja postmasin „Singer" wäga odawasti ja wastutusega müüa. Roosikrantsi t. 5—1, telef. 448-55.

Terwislikul põhjusel müüakse omapärane **hästiminev äri.** Wajaline kapital Kr. 1500. Kirj. „22/4062".

Pühendage oma waba aeg enesearendamisele, lugedes **kirjandust.** Soodus ostukoht **„Päewalehe" raamatukpi** S. Karja tän. 28. kõnetraat 446-11 ja 479-25. Pikk tän 2 kõnetr 429-83.

Ostetakse

Antiikseid mööbleid, õlimaale, vaipu, kelli, ikoonasid, portselani, pronks-, kuld- ja hõbeasju ostab. antiikasjade kauplus A. PASTARUS, Vana Posti tän. 7, tel. 445-56.

Soowitakse osta **maju, krunte,** talusid, weskeid, äärisid jne. Teat. Harju t. 34 kontor „Ermo", tel. 428-48.

Briljante, kuld-, hõbe-, antiikasju ostab kõrge hinnaga **L. Krasnokutsky ja poeg** Kuninga tän. 6, telef. 431-59.

Kuld-, hõbe-, antiikasju vanu rahasid, jumala kujusid (ikona) õlimaale, portselan- ja pronksasju ostab kõrge hinnaga ED. MUUGA, Vana Posti 3.

Söitnud **Pärnust ostan** pruugitud riideid, jalanõusid, tööriistu, wanu ajakirju, kõike pöörningukolu. Tulen koju. Kirj. „14/3334".

Ostja Petserimaalt ostab kõiksugu wanu asju, nagu mööbleid, riideid, pesu, saapaid, pilte pildiraame, raamatuid, kõiksugu klaasasju ja söögiriistu, õmblusmasinaid, grammofone ning kõike tühjist kolu. Kirj. „22/3382".

Soowin osta **letikaalud** 15 kg. Teatada Luite tän. 10—1 hind, wihkudes arw ja tembeldamise aasta kirj. „18/4018".

Ostan hea maaga, korralikult peetud **suure talu** juurusega 100—150 ha (300—450 R. wak.), jõe wõi järwe ääres. Wõib olla ühes tööstusega, nii kui weski, telliskiwitööstus jne. Soowitaw ühes inwentariga Wäljamaks puhtas rahas. Teatada „3/4083".

Soowin osta korras **Parabellum püstoli.** Kirjad saata ühes hinnaga ja aadressiga: Kiwiõli El. alajaam, hr. N. Zmičerewsky.

Ostan hea hinnaga riideid, pandipileteid, waipu, karusnahku, lauatarbeid, mööblit, iluasju, spordiarbeid ja mitmesugust teisi asju. Roosikrantsi tän. 5, telef. 466-85.

Tartu wanakraamiostja **ostab** Tallinnas pruugitud mööblit, majatarbeid, toole, laudu, wanu riietekappe, wõiwad wanad olla. Kirj. „8/4088".

Ostan pruugitud **registraatoreid.** „Wasa", Wene 8.

Valgeid kaltse ostab Tall. Eesti Kirj.-Ühisuse ladu Pikk tän. 2.

Ostan korraliku platwormwankri, kummi- wõi raudratastega. Teat. „26/3346".

Ostan kõrgeima hinnaga kantud riideid, jalanõusid, pöörningukolu jne. Müüjaid pal. teat. aadress ja aeg „11/4091".

Soovin osta isesõitja lokomobiili, 6—8 nominaal h.-j. Pakk. hinna ja seisukorra tähendamisega Järwe t. 12—3, Tallinn.

Soowin osta Nõmmele **üksikelamu** wäljamaksuga kuni Kr. 7000 wõi ehituskrundi. Teat. „22/3422".

Treipinki, wäiksemat tüüpi, kärnide wahe 50—70 sm. kõhe tarwis. Teatada Niguliste 7, telef. 460-57.

Mitmesugust

Mööbli veoks autod ja töölised saada. Tel. 30623.

Korralik neiu **tutvuks** härraga, wanus 30—40 a. Kirj. „26/3986".

22-a. tütarlaps **tutvuks** tõsise 22—30-a. pikakasuwulise tüüdama talu omawa noormehega. Kirjad, soowitaw fotoga, „15/3975".

Tantsida oskajad **tütarlapsed,** kes soowib teist weera jõulu teise pühapäewa pruntucitsina pulmas. Kirj. „25/4065".

TARU meeladu "Tallinn, Aia t. 5-a

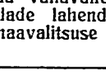

Wärske mesi. Müük suurel ja wäikesel hulgal, ka lahtiselt.

Elektrilokid kuulsa „Wella" aparaadiga alates 150 s. pea Maakri 22 juuksetööstus „Helmi".

Koerad ära anda, noor ema ja 2 poega. Tõug — terrier. Endla 78—2.

Noor naine pojaga, kes raske haiguse tõttu on ainelises puuduses, palub headelt inimestelt **laenu.** Teat. „38/3398".

Tõsiselt ellu suhtuw neiu a. kuni 23. **usalda** oma aadr. ja foto 24-a. lüh. kaswu Eesti poisile. Sobiwusel kustumata põhrus ja abielu Riias. Kirj. „15/3375".

Wajan **laenu Kr. 5000** linna maja esimese obligatsiooni kindlustusel. Kirj. „18/3978".

Ly. härrad, prouad ja preilid! Kes oleks teist nii kaastundlik ja laenaks noormehele, kes on wahanenud sõjawäest, 30 kr. raha. Tagasimaks kokkuleppel wõi wõimaldage mingit tööd. Kirj. „25/4105".

Lgp. pr., prl., kui omate kapitali Kr. 1000—2000, palun kirjutage heaideelisele mehele, kus teie raha annab kuni 300%. Kapital kindlustatud. Meeldiwuse korral wõib ka abielluda. Kuulutust palun wõtta tõsiselt. Kirjad „18/3418".

Keskm. kaswu 27-a. noormees **tutvuks** meeleldi üümpaatse prl. wõi pr., kes oleks partneriks tantsukursusel edasijõudnute grupis. Kirj. „14/4094".

Hõberebase- nahku odawasti müüa, alates 60 kr. — 250 kr. Samas walmistatakse kiiresti mõne tunni jooksul kraesid ja boasid moodsate lõigete järgi. Suur Karja 9—5. Telef. 432-14.

Karske 32-a. laitmata wälimusega poisimees kindlas teenistuses abielluks daamiga, pikemat kaswu, kes omab äriliji kalduwusi ja on suuteline rahaliselt äriawamiseks weidi kaasa aitama. Flirtijaid palun mitte tüütada. Kirjad „19/4099".

Wajatakse laenu **Kr. 5.000.—** obligatsiooni kindlustusel. Pakk. kirj. „9/4089".

Äri parimas rajoonis suurte akendega **võtab müügiks** kaupu, nagu: nahk, marmor, bakeliit, mänguasju jne. ning sobiwaid kinke pühiks. Teat. „36/4076".

Daamid! Elektrilokid parimate wälismaa õlidega, alates Kr. 1.50 pea (10 s. lott). Wärwitud juustele erilised õlid. Juuksetööstus Wana Wiru t. 3, K. Emme, tel. 464-66.

Härrad! Ärge visake ära oma wanu kübaraid, igast wanast kübarast teeb uue kübara 1 krooniga alates Pikal tän. 46, L. Arro. Sealsamas müüa odawa töötasu eest **meestekübaraid.**

„PÄEVALEHE" üksiknumbreid müüakse KOERUS Aug. Baumanni segakaupluses.

Arnold! Wanamamma on raskesti haige, ta igatseb, et sinust teada saaks. Tule wõi teata tel. „9/4049".

Kes soowiks üle anda **õlle- ja kodumaa** peenwiinade kauplemise loa — wäljawiimiseks, wõi esimese üksikult. Pakk. tel. „20/3340".

Karusnahkmantlite, jakkide, muhwide ja kraede walmistamine ja parandamine. Hollandi tän. 10—5.

Ametit omaw haritud härra **tutvuks** wastawa 25—35-a. daamiga. Kirj. „8/3368".

Võlgade tõsisenõudmine. Matsuwahendite selgitamine. Kontor „Wahendus", Harju 17, kl. 10—12 ja 2—½4.

Kas leidub tänapäew tõsisewaateline naisching, kes **tutvuks mehega** abielu mõttes. Olen weidi üle 30 a., äriliste kaluswustega ja ettewõtlik. Kirj. „11/4051".

Käesolewaga **vabandan** pr. Alide Toots'i ees, et olen teda alusetu laimanud. W. Erman.

Kadunud

Kadunud naister. pruun **käekott** Narwa mnt. — Reimani t. rajoonis. Ausat leidjat pal. teat. S. Ameerika t. 22—9.

Kaotatud 1. detsembril **autokummi teljega** 30×5, Narwa mnt. Jõelehtmest Kabernneemeni. Palun teat. Estonia pst. 19, majahoidjale wõi telef. 475-33.

Tunnid

Inglise, saksa, wene keele
tunde
antakse odawasti kergesti arusaadawal meetodil. Rääkida kella 5—9 õ. Kaarli pst. 5—4.

Prantsuse keelt
rääkima õpetab kiiresti Prantsusmaal bipl. keeleõpetaja. Falkpargi 13—2, kesknädalal, neljapäewal ja laupäewal kl. 5—½7.

Ladina
keles walmistat. Kiiresti ülikooli filosofia ja sõjateadusk. kawas, küpsus-, kolledši j. m. eksameile.
Nõrkade järelealtamine.
Kentmani 14—2, könet. kl. 8—9 ja 4—6; telef. 472-05.

Härra wajab inglise keele wilumud
õpetajannat.
Soowitaw inglanna wõi, kes on Inglismaal kauemat aega wiibinud. Pakk. sst. „1/8401".

Ülikooli haridusega preili annab tunde
matemaatikas ja füüsikas.
Kreutzwaldi tän. 20—5.

Tööotsimised

Wanem naisterahwas
palub kohta
wanema lapse juure. Wõib oma korteristki käia. Endla 78—2.

Noor terwe elujõuline mees otsib
teenistust
Ei puudu ka haridus, kui seda tarwis läheb. Lahked pakk. sst. „10/3330".

Wäljast sõitnud harit. sümp. preili palub kungi-walt mingisugust
teenistust
wõib ka perekonda wõi üksiteenijaks. Kirj. sst. „32/8992".

Wanem aus naisterahwas wajab
teenistust
üksiku wõi laste juure, wähese tasu eest. Tunneb majapidamist hästi. Kirj. sst. „11/3371".

48-a. naister, maalt soowib
teenistust,
linna lihtsasse perekonda. Keeta ei oska, wõib ka lapse juure. Kirj. sst. „28/8388".

Korralik
tütarlaps
palub laste juure wõi perenaiseabiks. Kirj. sst. „9/3369".

Korralik keskealine abielupaar, tunneb kestkütet, maalri- ja teisi ettetulewaid töid, soowib
majahoidjakohta
Kirj. sst. „27/4027".

Noor energiline
preili
otsib kohta, kas kontorisse wõi koloniaalkauplusesse. Walitk. keeli ja masinakirja. Wastused sst. „28/8428".

Nelu
otsib kohta linna ligidale maale. Ei põlga tööd. Teat. saab Lennuki 41—5.

Korralik
saareneiu
palub teenistust laste juure wõi majateenijaks wäikesesse perekonda. Kirj. sst. „31/4031".

Pesuõmbleja
tuleb majja tööd tegema, ka parandustööd. Pakkum. saata sst. „K./87".

Keskealine
keetja
soowib kohta, armastab lapsi, wõib olla üksiteenijaks paremasse majja, wõib ka Nõmmel. Koidu 103—2.

Naispoleerija
palub tööd. Pal. teat. sst. „15/3335".

Lp. õmblejad!
Aus tütarlaps palub kohta, tunneb kleidi- ja triikšärgi-tööd. Kirj. sst. „37/3997".

Härrad meistrid!
Kodutööline wajab pintsaku- ja palitutööd. Teat. sst. „14/3414".

Noor tööks naine palub
pesukohti
majja wõi pesumajja. Kirj. pal. sst. „36/3996".

Auto-omanikud!
Kellel on waja autojuhti (3. järk)-kojameest perekonnaga, kirj. sst. „6/3406"

Järva Majanduse Ühisus Paides vajab 1. jaan. 1939. a. maale
harukaupluse juhatajat
Sooviavaldused palume esitada kuni 15. dets. s. a. ühingu juhatusele.

Pärnus müüa suur kolmekordne
telliskiviait,
iga korra põrandapind umbes 650 ruutmeetrit. käidavas tänavas, raudteeühendusega ja Suure-silla juures. Küsimused saata: Pärnu, postkast 1.

U/ü „Vikeri Tehased"
Jaama tän. 8-a
vajavad wilunud
lukuseppi.

Üksik naisterahwas palub
passikohta
wõi mingisugust tööd. Kirj. sst. „8/4048".

Hakkaja tütarlaps soowib
kraamimiskohta,
üksköik millist. Teat. sst. „6/4006".

Iseseisew korralik wanem
majateenija
wajab kohta. Omab soowitused. Kirj. sst. „19/3339".

Wilunud
naisjuuksur
soowib kohta meestetöö alal. Kirj. sst. „85/3355".

Keskealine proua palub
pesukohta.
On oma töös wilunud. Kirj. sst. „29/3989".

Noor maapoiss palub
õpipoisikohta
sadulsepa juure. Wõib ka ärisse. Kirj. sst. „5/3365"

Wilunud
õmbleja
palub teenistuskohta. Kirjad sst. „8/3363".

Noor tütarlaps
palub kohta
wabrikusse wõi tööstusse. Kirj. sst. „7/3367".

Juuksur,
keskealine naister., soowib kohta meestetööle, wõib ka päewiti käia, omab kutsetunnistuse. Teat. sst. „38/3358".

Tragi poiss
palub jookupoisikohta, ennem olnud. Kirj. sst. „10/3410".

Aus saareneiu
soowib perenaiseabiks. Armastab lapsi. Ka wäljaspool Tallinna. Kirj. sst. „36/3396" wõi teat. Willardi t. 15—18.

Lp. prouad!
Wõimaldage noorele maatütarlapsele teenistust perenaiseabiks, on korralik ja aus. Kirjad sst. „19/3379".

Noormees soowib
plekisepa käealuseks.
On ennem sel alal paar aastat töötanud. Teat. sst. „21/3981".

Lp. ärimehed-tööandjad!
Noor harit. sümp. preili palub teat., kes wõimaldaks wõi soowitaks mingisugune koha ärisse, kontorisse, kinno, puhwetisse wõi ettewõtesse. On tänulik iga lahke pakkumise eest. Kirj. sst. „88/3993".

Wilunud
ehitaja
wõtab enda peale majade ehitusi ja remonttöid, ehitaja wõi tööandja materjalist. Teat. sst. „10/4050".

Energiline neiu otsib
passikohta,
tunneb täielisselt majapidamist, on asutuses keetjana olnud. Lepib iga tööga. Tartu mnt. 25—7 wõi kirj. sst. „7/3827".

Wilunud
kleidiõmbleja
soowib tööd päewiti majja. Pal. teat. Jakobsoni 11—8, J. R.

Lugupeetud majaomanikud!
Noor abielupaar soowib majahoidjakohta. On ennem olnud. Kirj. sst. „13/3333".

Wilunud
montöörid
teewad linna ja maale weewärgi-, kestkütte- ja remonttöid soodsate hindadega Kirjad saata kuni 13. detf. sst. „19/4019".

Lp. tislermeistrid!
Wõimaldage karskele, poolõppimud tislerile edasiõppimiseks tööd. Kirjad sst. „23/3383".

Wilunud
kammija,
tunneb täielisselt naistetööd. soowib kohta paremasse ärisse. Kirj. sst. „24/3844".

KUULUTAJAILE TULNUD KIRJAD

7. dets. sisse tulnud kirjad.

1/3121	1	1/3641	1	22/2382	1	23/3223	12
1/3681	3	1/3201	1	23/3863	1	23/3783	1
1/2361	1	2/3762	1	24/3104	1	24/2704	1
2/3162	1	2/3682	3	25/3825	3	25/3785	3
2/3082	1	2/3842	3	25/3745	5	25/2985	1
2/2522	1	3/3703	1	25/3105	2	25/2825	1
3/3043	4	3/3163	2	25/3665	1	26/3866	1
4/3964	3	4/3004	1	26/3826	1	27/3907	9
4/3284	1	5/3765	13	27/3187	1	27/3147	2
5/3965	2	5/3245	2	27/2987	1	27/3827	1
5/3885	1	5/3965	1	27/3667	1	28/2708	7
5/3885	1	6/3966	6	28/3668	7	28/2788	1
6/3886	2	6/2606	1	28/3228	2	28/3268	1
6/2766	1	6/3286	1	28/2908	1	29/3709	2
7/3887	2	7/3927	3	29/3309	9	29/2229	1
7/3287	2	8/3928	9	29/2309	1	29/3069	1
8/3968	8	8/2168	1	29/3829	2	29/3149	3
8/3288	1	9/3129	3	29/3949	1	30/3230	4
9/3849	2	9/8729	1	30/6910	1	30/2870	1
9/3209	3	9/3889	1	30/2910	1	30/3670	1
9/2729	1	9/2609	1	30/3910	1	30/2070	1
9/3929	2	10/3770	2	31/2231	3	31/3831	4
10/9650	2	10/3010	1	31/2711	3	31/3111	2
11/3691	4	11/3931	3	31/3881	1	31/3911	1
11/3651	5	11/2211	1	31/3311	1	32/3752	2
11/3131	2	12/3172	1	32/3712	1	32/2672	1
12/3692	3	12/3732	2	33/3833	11	33/3673	1
12/2932	8	12/2652	1	33/3193	1	34/3224	1
12/2732	2	12/3812	4	34/3954	1	34/3914	1
12/3892	1	12/2292	1	34/3654	1	34/3914	3
13/3693	3	13/3773	2	34/3674	1	34/3194	5
13/3093	12	13/3133	1	34/3834	13	34/3034	1
13/3733	2	13/3853	1	34/2714	1	34/3984	1
13/3813	1	14/3694	4	34/3234	2	34/2074	1
14/2574	1	14/3174	1	34/1914	1	34/2794	1
14/3214	1	15/3735	4	35/2235	1	35/3675	3
15/3655	7	15/3055	1	35/3075	2	35/9835	1
15/3695	1	16/3776	1	35/3755	4	35/3875	1
16/3136	2	16/2416	1	35/3235	1	35/3835	1
16/1136	1	16/3096	1	35/3315	1	36/3676	9
17/3137	2	17/3217	3	36/3796	7	36/3116	1
17/3657	2	17/3777	3	37/3637	8	37/3157	2
17/3257	2	17/3897	2	37/3117	2	37/3957	6
17/3737	1	17/3817	1	37/3837	3	37/2357	2
18/2778	2	18/3738	4	37/2397	2	37/3717	1
18/2858	1	18/3618	1	38/3718	2	38/3758	1
18/3858	2	18/3898	2	38/3258	1	39/3679	4
18/378	1	19/3139	5	39/3199	1	39/3919	1
19/3179	3	19/2219	1	39/3239	1	40/3720	1
19/3299	2	19/3859	2	40/3840	1	40/3800	5
19/2979	1	20/3700	1	40/3920	7	40/1310	1
20/2780	2	20/2140	1	40/3320	3	A. 11405	3
20/3940	4	20/8820	2	A. 11380	2	B. 4701	1
20/3820	4	20/3900	3	B. 4559	1	R. 12105	1
20/1780	2	21/3661	39	R. 12096	11	R. 12058	1
21/3361	1	21/3741	2	Isikut. 974			1
21/2261	1	21/3261	2				
22/3662	5	22/2142	1				

Kokku 573 kirja.

Korralik
I liigi autojuht
18-a. praktikaga sõidu ja remondi alal soowib kohta. Teat. sst. „32/3392".

Wilumud haritud
eradetektiiw
soowib tegelust firmasse, büroosse wõi mujale, kestwale wõi üksikülesannete näol. Tunneb ka kontori- ja kantseleitööd. Kirjad pal. sst. „30/3430".

Tubli tööks neiu soowib
pesukohti.
Kirj. sst. „7/4007".

Autojuht
otsib kohta. Erbe 4—8.

27-a. intell. gümn. har. 3 kohal. keelt walitsew
noormees,
palub teenistust kontorisse, ärisse, latin wõi midagi muud. Tunneb raamatupid., raud- ja koloniaalkaupa. Lahk. pakk. kirj. sst. „19/4059".

Noor tagasihoidlik neiu
soovib kohta
majateenijaks, perenaiseabiks. Teatada kirj. sst. „7/4087".

Lp. tööandjad!
Korralik tööks noormees otsib tööd üksköik mis tööle. Nõus kõigega. Kirj. sst. „10/4090".

Soovin
passi-, pesukohta, õmblus- ja prääniktööd. Kirj. sst. „29/4069".

Mölder
otsib teenistust. Tunneb jahu- ja saeveski-töid. Kirjad saata Kunda, Katala k. Randma.

Tugew maanoormees
soovib tööd
pagaritöö alale wõi autole wõi üksköik mida. Rahul kõigega. Kirj. sst. „24/4064".

Tütarlaps,
16 a. wana, palub mingit tööd, kas ärisse, arsti juure wõi muud. Pakk. kirj. sst. „B. 4709".

Wilunud meestepesu- ja polojärgi-
õmbleja,
soowib tööd kodus töötamiseks. Teat. kirj. sst. „23/4103".

Tööpakkumised

Tallinna lähedale tallu wajatakse korralikku
teenijat
kes lehmi lüpsab ja talitab. Küsida Müüriwahe tän. 17, krt. 1.

Tüdrukut
tarwis linna ligidale maale Kaubelda neljapäewal, 8. detf., kella 10—11 turu ääres sõõgisaal „Talutare" ukse ees.

Maale tarwis
tüdrukut
kes oskab lehmi lüpsa. Tulla täna kl. 9—13 wõõrastemajja „Oft", tuba 11, K. Kompassi 7.

Otsitakse maale tallu
tüdrukut
Kaubelda 8. detf. kl. 8—1 Kesk-Luha 4-a—4.

Maale tallu tarwis
teenijat
Kaubelda 12—1 Paldiski mnt. 40, hoowis.

Tarwis
klaveri-mängijat,
kes oskab kabareed saata. Nõmme, rest. „Maxim".

Waja wilunud keeli walitk. üksikiku
lihamüüjat.
Kirj. sst. „21/3421".

Wajatakse puuwiljakioski iseseiswat
müüjannat,
kautsjoniga. Teat. kirj. sst. „37/4037".

Otsitakse
15—20-aast. wene keelt rääkiwat teenijat wäikesesse perekonda. Iseseiswat keetmist ei nõuta. Narwa mnt. 80—4; ainult kella 10—1.

Wilunud
lokkijat
wajatakse, wõib ka laupäewiti. Paldiski mnt. 8.

Waja wilunud
juuksurit
daamidetööle wõi meestöölist, kes teeb ka kestwaid lokke. Küsida Uus Maailma 22.

Tüdrukut
waja linna lähedale tallu. Kaub. täna, 8. detf., kella 9—11 Pärnu mnt. 56, hoowis.

Wajatakse wilunud
sadul-seppa,
kes wõib koha peal paparandustöid teha. Kirjad sst. „A. 11569".

Betoonitöölist
tarwis, kes oskab betoontiwe ja torusid teha. Wastus. sst. „7/3407".

Wanemat
naisterahwast
waja 2- ja 4-aast. lapse juure. Kirj. sst. „36/4036".

Vajan potiseppa
Kaubelda 8. sk. kl. 13—14 Lutri tän. 13, hoowis.

Waja
elektromontöörl
Teatada sst. „37/3357".

Tarwis noort
tütarlast,
kes on wilunud pesutöös. Tehnika 15, korsetitööstuses.

Waja
lukuseppa,
kes standsida oskab. Majaka tän. 36.

Wilunud
müüjannat
tarwis puuwiljakauplusse pühade-hooajaks. Küllasepa tän. 2.

Suuremasse elektriärisse wajatakse
õpilast.
Pakk. kirj. sst. „R. 12127".

Otsitakse
üksiteenijat,
kes oskab keeta. Falkpargi 22-B, krt. 10; rääkida kella 4—7.

Tarwis noori energilisi soowitustega
tütarlast
toidunaitetepoodi. Tulla Laulupeo 1—10.

Puhwetipreilit,
noort, kena wälimusega, tarwis kohwikusse. Saksa keele oskus soowitaw. Wõib ka wilumata olla. Tulla kella 8—12 ja 3—5 Endla tän. 41—3.

Pärnu I järgu restorani wajatakse kohe wilunud keeli oskajat
kelnerinnat.
Teat. Pärnu, „Pärnu Päewalehe" talitusele „Kiire".

Pagarit
tarwis kasti juure. Liiwalaia 56.

Teenistuse
äris wõib saada energiline isik, kes hiljem äri nõus üle wõtma. Wõin ka kohe ära anda. Eelistatud kes rahaliselt wõi kaubaga äri tegewusest osa wõtaks. Teat. sst. „37/4077".

Retušeerijat
päewapildijuurenduste peale kohe waja. Töö alatine. Apteegi tän. 3—4, „Minerwa".

Kohe tarwis
taluteenijat,
kes oskab iseseiswalt loomi talitada. Wõib olla ka lasteta abielupaar: sulane ja teenija. Kirjutada Jäneda p.-k. Aru mõis.

Korteripakkumised
TALLINNAS

Korter
maapealne, korras, on ära anda kojamehetöö eest karskele keskealisele abielurahwale. Soowiaw. sst. „31/3991".

Wälja üürida
tuba
25 kr. tuus. Noosikranssi t. 5—8.

Mugawustega
korter
— 4 tuba, wann, köök, parkett, kesktüite — wabanes juhuslikult. Hind 100 kr. kuus (Wabaduse wäljaku ümbruses). Teat. telef. 466-95, kl. 12—18.

Kaasüüriliseks
wõib tulla ametiskäija meesterahwas. U. Kalamaja tän. 12—12.

Suur mõbleeritud
tuba
ära anda. Hind Kr. 25. Kaupmehe tän. 31—2.

Tuba
ära anda ühes kütte, walgustuse ja kõigi tarwitamisega. Aarde 4—4. Tulla kella 5—9 õhtul.

Elumuudatuse tõttu ära anda heas rajoonis moodne
puuviljakauplus,
kas kohe wõi uuest aastast. Kirj. sst. „23/4023" wõi telef. 419-22.

Lihakauplus
uueks aastaks ära anda käidawas kohas, ilma kaubata, wõib ka ühes korteriga. Teat. sst. „4/4004".

Wälja üürida
äriruum
kesktüütega. Küsida Willardi tän. 23, majahoidjalt.

Töötoaruumid
wälja anda, on olemas tööstuswool. Hobuse 12.

Korter
— 4 tuba, esik, wanni- ja teenijat., sahwer, soe, üleni parkett — üürile anda. Poska tän. 14—2.

Välja üürida
Tartu maantee alguses 2-toaline ruum kõigi mugawustega, sobiw büroole, advokaadile wõi arstile. Küsida telef. 432-30.

Omaette puhas, waikne
nurk
ära anda üksikule puhtas ametis käijale meesterahwale. Wase tän. 5—4.

Suur tuba,
mööbliga wõi ilma, wälja üürida 1—2 korralikule härrale. Wana Kalamaja 46—2.

Wäike
keldrikorter
ära anda wanemale inimesele kojamehetöö eest. Reimani 29—2.

Äriruum
kesklinnas ära anda. Teat. Harju 26, postmargiäris.

Äriruum
ühes elutoaga wälja üürida. Lembitu 10.

Garaaž
üürile anda autodele. Narwa mnt. 16—3.

Kaasüüriliseks
wõib tulla korralik. tööl käija meesterahwas, mitte suitsetaja. W Ameerika t. 27—15, tulla õhtul pärast kella 7.

Wälja üürida soe puhas
korter
— 2 t., köök, ilma esikuta. Uus Kalamaja 12—1.

Päikesepoolne, erasissekäiguga
tuba
ära anda. Lutri 13—3.

Korter
2 tuba, köök, uues majas, 27 kr., 1-toaline korter, 15 kr., wälja üüida Olga t. 6-a—7, Tondi (Seebi t. keerata).

Toidualneta-kauplus
ühes korteriga, wähese kaubaga kohe ära anda. Kauba 28—2.

Wäike mõbleeritud soe
tuba
wälja anda korralikule teenistuses olewale naisterahwale. Pikk tän. 36—33.

Üürile anda 1-toaline
korter
wanni tarwitamisega. Poska 41—1.

Omaette tuba
1—2 noorm. ära anda Kopli tän. 10-a—3, tulla maja 10 wärawast, taga hoowis.

Üks äriruum,
kaks üksikut büroorumi ja kolmetoaline korter, köök kesktüttega, wälja üürida. Müüriwahe 7, konserwat. wastas.

Mööbliga tuba
ära anda kahele kindlas teenistuses naisterahwale töögi tarwitusega. Kopli 2—2.

1—2 tuba
kõigi tarw. ära anda Hospidali 3—1. Tulla kl. 1—4 Samas waja kaasüürilist.

Tallinnas saada
korterid
hinnaga Kr. 15 kuni Kr. 200. Teat. korteri-agendile Riiütli tän. 15—5 (Kapsi äri peal, 2. korral), kella 1—6 p. l.

Korteripakkumised
Nõmmel ja mujal

Kuest aastast
pagari- ja kondiitriäri
ära anda linnast wäljas tööstusrajoonis. Lähemaid teateid saab Maneesi tän. 7, pruugitud riiete kauplusest.

1. jaanuariks wabaneb Nõmmel Liiwa peatuse juures
härrastekorter
— 5 tuba, teenijatuba, wann, parkettpõrandaga — pindala 140 m² — ja köetaw autogaraaš. Soowiawaldused sst. „33/3393" wõi telef. 475-88.

Nõmmel kena
äriruum
käidawas kohas kohe juhuslikult soodsasti ära anda. Kirj. sst. „20/3420".

Korteriotsimised

Wajan 3-toalist sooja
talvekorterit
Nõmmele wõi Rahumäe ümbrusse. Wõimalik 6 kuu ettemaks. Kirj. ühes hinnaga sst. „38/3258".

Lasteta abielupaar, riigitööline, otsib
korterit
— tuba waheseinaga wõi tuba pliidiga. Kirjad sst. „1/3321".

Lihtne perekond wajab kiiremas korras odawat 1-toal.
korterit
wõi tuba kõgiga. Teat. sst. „2/3322".

Üksik härra soowib head
tuba
mööblita wõi wähese mööbliga, intellig. perekonda Tartu mnt. rajoonis. Teat. telef. 461-35, kella 3—4.

Noor abielupaar, lasteta, soowib 2-toalist mugawustega
korterit
Wõimalik mitme kuu üüri ettemaks Kirj. sst. „40/4040".

Ametnik, karske ja mittesuitsetaja, soowib wäikest puhast
mööbl. tuba
wõi kaasüürnikuks ausa korraliku isiku juure wõi perekonda. Kirjad sst. „2/4042".

Korralik neiu soowib 20. detsembriks 1-toalist
korterit
wõi omaette tuba kõigi tarwitamisega. Teatada ühes hinnaga sst. „23/3423".

Korterit
— 2 tuba kõigiga — otsib lasteta perekond. 2., 3. wõi 6. linnajaos. Kirj. sst. „11/3331".

3-toal. korterit
uude majja wõi 4-toal. wanasse majja otsib 3-liikm. perekond (täiseal.). Üür pikemaaja eest ette wõimalik. Soow. sst. „21/4021".

Riigiteenija otsib
korterit.
2—3-toalist kõgiga. Teatada sst. „39/3359".

Kaks wenda wajawad
pliidiga tuba
wõi mööblita tuba kõgi tarwitamisega. Teat. palun sst. „22/3342".

3-liikmeline perekond wajab kohe Tallinna wõi Nõmmele
3-4-toalist korterit
kõigi mõnusustega. Teatada Tulbi 4—2, wõi kl. 9—11 telef. 458-80, H. Aloe.

üliõpilane wajab omaette
mõbl. tuba
(soowitaw wanniga korterisse) waikses kohas Kopli wõi linnas. Teat. kirj. sst. „40/4080".

Noormees soowib
kaasüüriliseks
üksiku meesterahwa juure toakaaslaseks wõi omaette waikest tuba. Kirj. sst. „5/4085".

2-liikmeline perekond wajab mugawat ja sooja
korterit
— 1 tuba ja köök wõi 2 tuba. Pakkumised hinnaga saata kirj. sst. „4/4084".

Noor abielupaar soowib wähemat
korterit Nõmmele,
wejiwarustusega. Soowit. wann ja weranda. Teat. sst. „28/4068".

Müüakse

Järelmaksuga
alates
1 kroon
meeste kaabusid ja mütsid, kingad, tööliikonnad, vatceritud tekid ning igasugu riide- ja pudukaupa.
Hinnad odavad.
„I d e a l"
Suur Pääsukese t. 4. krt. 8. Tel. 322-30.

Hea juhus
jällemüüjatele: kõiksugu nõõpe, pitse, paelu, nukke j. p. m. pudukaupa wäga odawasti müüa. Harju 43—4, kella 10—17 päewal.

Kodu- ja wälismaa
KALOSSID, BOTIKUID
heas ualikus

Parimad
hõberebase-nahad
kaswanduse laos. Näha
Pärnu mnt. 22.
Suurim walik.

Käärid,
tasku-, kõgi- ja lauanoad
Georg Meyer,
Pikk t. 10.

Odavasti müüa
2 kiirõmblusmasinat,
2 pilumasinat,
taskurätipilumasin,
festongimasin,
kurbelmasin (tikandus),
kofercermasin,
blendimasin,
plisseerimismasin ühes avaraatidega.
Harju 43—4, kl. 10—17 p.

Postmarke
igasugu maade omi, odawasti müüa.
T. Tartu mnt. 12—10 (IV korral, lift), 4—7

Maja
müüa — Pärnu mnt. trammipeatuse ligidal, 300 r.-j. krunti, aasta-sissetulek Kr. 1800, hind kokkuleppel. Kirj. sst. „2/4002".

Müüa
willaped magamistekid ja kangrutesed. Kristiine tän. 17—6.

Hea kõlaga
pianiinod
soodsatel tingimustel müüa. Klaweritööstus A. Bürger, Pikkse 4—2.

Müüa
pronksist ülestõstetud ampiirstiilne kell, pluus, seinawaip ja egipitse waip (mitte põranda), inurusega 2,2×2,6. Näha iga päew Nõmmel, Kurni t. 36—1.

Lõuna- ja **koh**
sid, igasugus. **kõ**
Roostevabad **noa**
lid, lusik
Suur valik. Mõõdu
J. Jankelson
Viru 16

Müüa
pudukauplus soo
müstel. Kauba
Kr. 500. Lennuki

Odavasti
suures walikus
tall- ja pronks-
kroonlüh
seina-
laualühtr
Antikwariaat A.
Wana-Posti tän.
445-56.

Müüa tammep
tõrre
lihasoolamisels.
22—4.

Jõulu
sisseost
kõigepea
„TEKA
Viru 14

Tislerip
müüa. Raudtee
igal ajal.

Mitteroosteet
keedun
kohale jõuc
A.-s.
D. Mirvitz j
V. Karja

Müüa wäike
line 2-istmeline
„B. M. W"
3,5 h.-p., bensiin
rit 100 km. Hin
Rulkowiuse tän.

Nädala eest lüü
nud ja warsti tu
lehm
müüa. Lubja 3.

Müüa ehtne
pärsia
Loode 4—12,
alumine kell.

Riieteka
mitmes suurues
müüa, ka jä
Kauba 38, tööto

Moodne
puhve
laif, odawasti m
tän. 9, tööto

30 paari s
müüa. Jaan Pos
Tallinn.

Suurel arwul r
ies müüa häid
jõulukuu
Lähemalt telef.:
kella 8—10 ja
(6—9).

Pärnus, su
müüa
maja
wiljapuuaiaga.
doneri 5—3, Pä

Soodsatel tingim
Tallinna ligidal
suvitus
looduslikult ilusa
ääres. Teat. sst.
wõi telef. 318-46

Müüa
õhukomp
kõige juurekuulu
elektromootor,
alusplaat, kon
Wiru 4—3

ümmargune
kamina
müüa. Ao 6—
kella 1—½4.
palut. mitte tulla